

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AİLE HUKUKUNDA ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
GÜLNIHAL PAKSOY ŞAHİN

TEZ DANIŞMAN
PROF. DR. KÜRŞAT NURİ TURANBOY

KIRIKKALE - 2015

T.C
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AİLE HUKUKUNDA ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
GÜLNIHAL PAKSOY ŞAHİN

TEZ DANIŞMAN
PROF. DR. KÜRŞAT NURİ TURANBOY

KIRIKKALE - 2015

ONAY

Gülnihal Paksoy Şahin tarafından hazırlanan ‘‘Aile Hukukunda ocuk Mallarının Yönetimi’’ başlıklı bu çalışma, 08.05.2015 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği/oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından zel Hukuk Anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kürşat Nuri Turanboy (BaŐkan)

Prof. Dr. Mehmet Emin Bilge

Yrd. Doç. Dr. Yasin Poyraz

Kişisel Kabul Sayfası

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum Aile Hukukunda Çocuk Mallarının Yönetimi adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve faydalandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak faydalanılmış olduğunu belirtir ve bunu şeref ve haysiyetimle doğrularım.

08.05.2015

Gülnihal Paksoy Şahin

ÖNSÖZ

Aile Hukukunda Çocuk Mallarının Yönetimi' isimli bu çalışmada ailenin temeli olan ve korunmaya muhtaç olan çocuklarımızın mallarının yönetiminin nasıl gerçekleştirileceği irdelenmiştir. Çalışma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi olarak sunulmuş ve 08.05.2015 tarihinde yapılan savunmada Prof. Dr. Kürşat Nuri Turanboy, Prof. Dr. Mehmet Emin Bilge ve Yrd. Doç. Dr. Yasin Poyraz'dan oluşan jüri tarafından oybirliği ile başarılı bulunmuştur. Çalışmanın hazırlanmasında çok değerli katkıları bulunan kıymetli hocam Prof. Dr. Kürşat Nuri Turanboy'a, jüride yer alan değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet Emin Bilge ve Yrd. Doç. Dr. Yasin Poyraz'a şükranlarımı sunarım.

Gülnehal Paksoy Şahin

ÖZET

Paksoy ŞAHİN Gülnihal, Aile Hukukunda Çocuk Mallarının Yönetimi,

Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale 2015

Çocuk malları para ile ölçülebilen değeri bulunan bütün hakları; taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet haklarını, sınırlı ayni hakları, alacak haklarını ve fikri ve sınaî hakları kapsamaktadır.

Çocuk mallarının yönetiminin kaynağında velayet yer alır. Velayet, küçüklerin şahıslarına ve mallarına özen gösterme ve temsil etme bakımından anne ve babaya yüklediği yükümlülükler, görevler ve bu yükümlülük ve görevlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi için anne ve babaya tanıdığı hakların bütünüdür.

MK 352'ye göre ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Medeni Kanun kapsamında ana ve babanın çocuk mallarından yararlanma yetkisi söz konusu olmayıp ana ve babaya sadece kullanım hakkı tanınmıştır. Ana ve babanın çocuk mallarının gelirini, özellikle de çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılayan miktardan artı kalanını kendi ihtiyaçları için harcamaları ya da mal edinmeleri mümkün değildir. Ana ve baba belirli şartlar altında çocuk mallarının gelirini çocuğun bakım ve eğitim giderlerine veya aile ihtiyaçlarına ilişkin olmak üzere sarf edebilirler.

Kanun koyucu çocuk mallarının yönetimini ana ve babaya bırakmasına rağmen çocuk mallarının korunması hususunda da gerekli düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. Nitekim ailenin temeli olsa da çocuğun zayıf durumu sebebiyle korunması gerekli ve zorunludur.

Anahtar Kelimeler:

1. Çocuk
2. Çocuk Malları
3. Velayet
4. Çocuk Mallarının Yönetimi
5. Çocuk Mallarını Kullanma

ABSTRACT

**Paksoy ŞAHİN Gülnihal, Management OF Child Properties in FamilyLaw,
Master's Thesis, Kırıkkale 2015**

Child properties cover all rights having values measurable with money, right of properties over tangible and intangible properties, limited real rights, rights of credit, and intellectual and industrial rights.

At the origin of the management of child properties guardianship takes place. Guardianship is the total of the liabilities and duties that the children impose to mother and father in terms of paying attention to and representing their personalities and properties and the rights that they give to mother and father in order to perform these liabilities and duties ideally.

According to Civil Code Article 352, mother and father has the right to manage the properties of the child as their guardianship continues and they are liable with this. Within the scope of the Civil Code, mother and father does not have the utilization competence of the child properties, but it is only introduced the right of use to mother and father. Spending and acquiring property of the child properties' income, especially the amount that exceeds the child's maintenance and education expenses for their needs is not possible. Under certain conditions, mother and father can spend the income of the child properties for the maintenance and education expenses of the child or for the family needs.

Although the Law Maker leaves the management of the child properties to mother and father, it also preferred making necessary arrangements regarding protection of child properties. As a matter of fact, the child is the essential of the family, because of the child's weak position its protection is necessary and obligatory.

KeyWords:

1. Child
2. Child Properties
3. Guardianship
4. Management of the Child Properties
5. Using the Child Properties

KISALTMALAR

Art	: Artikel
AÜEBFD.	: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi
AÜEHFD.	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DEÜHFD.	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
GÜHFD.	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
Md.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
Nr.	: Numara
parg.	: Paragraf
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TMK	: Türk Medeni Kanunu

vd. : Ve devamı
Y. : Yıl
YLT : Yüksek Lisans Tezi
ZGB : İsviçre Medeni Kanunu

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR	iv
İÇİNDEKİLER	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK ve ÇOCUK MALLARI KAVRAMLARI VE

ÇOCUK MALLARI YÖNETİMİNİN KAYNAĞI OLAN VELAYET

I. ÇOCUK ve ÇOCUK MALLARI KAVRAMLARI.....	3
A) ÇOCUK	3
B) ÇOCUK MALLARI	5
II. ÇOCUK MALLARI YÖNETİMİNİN KAYNAĞI OLAN VELAYET	6
A) VELAYET.....	6
B) VELAYETE HÂKİM OLAN ESASLAR	8
1) Çocuğun Yararının Ön Planda Tutulması.....	8
2) Velayet Hakkının Kullanılmasında Ana Baba Önceliği	10
3) Birlikte Kullanım	11
4) Velayetin Geçiciliği	12
5) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlılık.....	13
6) Taksimın Mümkün Olmaması	14
C) VELAYETİN KAPSAMI.....	15
1) Çocuğun Şahsı Üzerinde Velayet	16
a) Çocuk Üzerinde Egemenlik	17
b) Çocuğa Öz Ad Konulması ve Vatandaşlığı.....	18

c) Çocuğun Yerleşim Yerinin Belirlenmesi	20
d) Çocuğun Ana Babasının Sözü Dinleme Yükümlülüğü.....	20
e) Çocuğun Bakımı	22
f) Çocuğun Eğitimi	22
aa) Çocuğun Genel Eğitimi.....	23
bb) Çocuğun Mesleki Eğitimi.....	24
cc) Çocuğun Dini Eğitimi	25
2) Çocuğun Malları Üzerinde Velayet	26
a) Çocuğun Ehliyeti.....	26
aa) Hak Ehliyeti	26
bb) Fiil Ehliyeti	26
cc) Çocuğun Temsili	27
b) Çocuğun Malları.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ, ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKI, ÇOCUK MALLARININ SARFI ve ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI DIŞINDA KALAN ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI

I) ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ	33
A) YÖNETİM KAVRAMI.....	33
B) ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI VE YÜKÜMLÜLÜĞÜ	36
C) ANA BABANIN YÖNETİMİ	37
1) Birlikte Yönetim	37
2) Ana veya Babadan Birinin Yönetimi	38
a) Çocuğun Malvarlığının Dökümünü Gösterir Defter Verme Yükümlülüğü	39
b) Çocuğun Malvarlığında Ortaya Çıkan Önemli Değişiklikleri Bildirme Yükümlülüğü	40
D) YÖNETİM HAKKININ SONA ERMESİ	41
1) Sona Erme Sebepleri.....	41

a) Velayetin Sona Ermesi	42
b) Yönetimin Ana Babadan Alınması	42
2) Sona Ermenin Sonuçları	43
a) Çocuk Mallarının Hesabıyla Beraber Devredilmesi	43
b) Ana ve Babanın Sorumluluğu	44
II) ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKI	48
A) GENEL OLARAK	48
B) ANA BABANIN KULLANMA HAKKI DIŞINDA KALAN MALLAR	51
C) KULLANMA HAKKININ SONA ERMESİ	53
III) ÇOCUK MALLARININ SARFI	53
A) ÇOCUK MALLARININ GELİRLERİNİN SARFI	53
B) ÇOCUĞUN DİĞER MALLARININ SARFI	55
1) Sermaye Şeklinde Para Meblağlarının Sarfı	55
2) Çocuğun Taşınır veya Taşınmaz Mallarının Sarfı	57
IV) ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI DIŞINDA KALAN ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI	60
A) KANUN GEREĞİ ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI	61
1) Çocuğa Meslek ve Sanatı İçin Verilen Mallar	61
2) Çocuğun Kişisel Kazancı	62
B) HUKUKİ İŞLEM GEREĞİ ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI	63
1) Üçüncü Kişilerce Ana Babanın Yönetim Hakkı Dışında Kalacağı Açıkça Belirtilerek Yapılan Kazandırmalar	63
2) Çocuğun Miras Bırakanın Ölümüne Bağlı Tasarrufuyla Ana ve Babanın Yönetim Hakkı Dışında Bırakılan Saklı Payı	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ KORUNMASI, KORUMA ÖNLEMLERİNE HÂKİM OLAN İLKELER, ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLER, ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLERİN ALINMA USULÜ

I) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASI	66
II) KORUMA ÖNLEMLERİNE HÂKİM OLAN İLKELER	67
A) ÇOCUĞUN MENFAATİNİN ÖNCELİKLİ OLMASI	67
B) ÖNLEMLERİN TALİ OLMASI.....	67
C) ÖNLEMLERİN TAMAMLAYICI OLMASI.....	68
D) TEHLİKE İLE ÖNLEMİN ORANTILI OLMASI	69
III) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLER.....	69
A) MK 360.MADDESİ UYARINCA ÖNLEM ALINMASI.....	70
1) Önlem Alınması İçin Aranılan Şartlar	71
2) Alınacak Önlemler	71
a) Talimat Verme.....	72
b) Bilgi ve Hesap Verme	73
c) Malların Tevdii.....	73
d) Güvence Gösterilmesi	74
B) MK 361.MADDESİ UYARINCA ÖNLEM ALINMASI.....	74
1) Önlem Alınması İçin Aranılan Şartlar	75
2) Alınacak Önlemler	75
IV) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLERİN ALINMA USULÜ.....	77
A) MEDENİ KANUN KAPSAMINDA ÖNLEM ALINMASI.....	77
B) GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME.....	77
C) ÖNLEM ALINMASINI İSTEMEYE YETKİLİ KİŞİLER	79
D) TAKİP EDİLECEK USUL	80

SONUÇ	83
KAYNAKÇA	87

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin 1982 Anayasasının 41/1 maddesinde Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu belirtildikten sonra ikinci fıkrada Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve **çocukların korunması** ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar denilmektedir. Ayrıca 3.fıkraya göre ise ‘Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, **yüksek yararına** açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.’

Çocuk korunmaya muhtaç ve değer bir varlık olduğundan gerek uluslar arası sözleşmeler gerek Anayasa ve gerekse kanunlarca koruma altına alınmıştır.

Medeni Kanun’da çocukla ilgili düzenlemelerin kaynağında velayet hakkı yer almaktadır. Velayet, küçüklerin şahıslarına ve mallarına özen gösterme ve temsil etme bakımından anne ve babaya yüklediği yükümlülükler, görevler ve bu yükümlülük ve görevlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi için anne ve babaya tanıdığı hakların bütünüdür.

Velayet hakkı içeriğinde çocuğun şahıs ve malvarlığı yer alır. Anne ve baba velayetle ilgili görev ve yükümlülüklerini yerine getirirken çocuğun menfaatlerini göz önünde tutmak durumundadır.

Anne ve baba velayeti yürütürken çocukla aralarındaki münasebetlerin çocuk yararına olmasını temin etmek maksadıyla Medeni Kanun’da çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

743 sayılı eski Medeni Kanun’da ana ve babanın çocuk mallarından yararlanma (intifa) hakkı mevcutken 4721 sayılı yeni Medeni Kanun ana ve babaya çocuk mallarından sadece kullanabilme hakkını vermiştir. Ayrıca ana ve baba çocuk mallarını iade ederlerken vekil gibi sorumlulukları söz konusu olacakları ifade edilmiştir.

Bizde çalışmamızda “Aile Hukukunda Çocuk Mallarının Yönetimi” konusunu irdelemeye çalışacağız. Çalışmamız üç bölümden oluşmakta olup birinci bölümde çocuk ve çocuk malları kavramları ve çocuk malları yönetiminin kaynağı olan velayet üzerinde

durulacak olup, ikinci bölümde çocuk mallarının yönetimi, çocuk mallarını kullanma hakkı, çocuk mallarının sarfi ve ana babanın yönetim hakkı dışında kalan çocuğun serbest malları üzerinde durulacaktır. üçüncü bölümde ise çocuk mallarının korunması, koruma önlemlerine hâkim olan ilkeler, çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlemler, çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlemlerin alınma usulü değerlendirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK ve ÇOCUK MALLARI KAVRAMLARI VE ÇOCUK MALLARI YÖNETİMİNİN KAYNAĞI OLAN VELAYET

I.ÇOCUK ve ÇOCUK MALLARI KAVRAMLARI

A) ÇOCUK

Çocuk kavramına ilişkin doktrinde çeşitli tanımlar getirilmiştir. Doktrinde yapılan bir tanıma göre çocuk; sağ ve tam doğduğu andan reşit olduğu ana kadar ki devrede bulunan (insan yavrusu) gerçek kişidir¹. Bir diğer tanıma göre ise çocuk 18 yaşından küçük kişidir². Doğumla ergin oluncaya kadarki dönemde kişi, çocuk veya yeni Medeni Kanun'un kullandığı terim ile küçüktür³.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 'tanımlar' başlıklı 3.maddesinde çocuğu, daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamaktadır.

Çocuk hakları sözleşmesinin 1.maddesine göre ise çocuk 18 yaşından küçük insan olarak tanımlanmaktadır.

Kişiliğin başlangıcı ile çocukluğun başlangıcı eş zamanlıdır. Nitekim MK 28/1'e göre; "Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

Madde kapsamında gerçek kişiliğin başlangıcı için tam ve sağ doğum şartı aranmaktadır.

¹ İNAN Ali Naim, Çocuk Hukuku, Ankara 1968, s.10; İNAN Ali Naim, Çocuğun ve Çocuk Haklarının Korunmasına İlişkin Mevzuatımızda Yetersizlik ve Giderilme Çareleri, Prof. Dr. Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, s.272.

² ÇELİK Cemil, Çocuk Kavramı Ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi, e-akademi, Şubat 2005, S.36, parç.14.

³ GRASSINGER Gülçin Elçin, Türk Medeni Kanununda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, İstanbul 2009, s.51.

Tam doğumdan maksat çocuğun ana vücudundan tamamıyla ayrılması anlaşılır. Çocuğun tam doğmuş sayılabilmesi için ana bedeninden tümüyle ayrılmış ve bağımsız bir varlık kazanmasının yeterli olduğu yoksa göbek bağının da kesilmesi zorunluluğunun olmadığı ifade edilmektedir⁴.

Sağ doğumdan anlaşılması gereken ise çocuğun ana vücudundan ayrıldıktan sonra bir müddet yaşamayı ifade eder. Bu noktada yaşama süresinin uzun veya kısa olması hatta saniyeler sürmesi dahi kişiliğin kazanılması için yeterlidir⁵.

Cenin kavramı ile çocuk kavramı ise birbirinden farklıdır. Cenin çocuğun ana rahmindeki durumuna verilen addır⁶. Bir başka tanıma göre ise cenin ana karnında doğuma yönelik gelişme sürecinde bulunan dölüte verilen isimdir⁷.

Medeni Kanun'da çocuk tanımı yapılmamıştır. Ancak kanunda bazı maddelerde küçük kavramı bazı maddelerde ise çocuk kavramı kullanılmıştır. Örneğin MK 12'ye göre; "15 yaşını dolduran **küçük** kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir" denilmişken MK 335/1'de "Ergin olmayan **çocuk** ana ve babasının velayeti altındadır." Denilmektedir.

MK 28/2'ye göre "Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder."

Hukuk düzeninin erginlik için (gerek normal erginlik gerekse evlenme erginliği veya kazai erginlik yaşı) aradığı yaş sınırına ulaşmamış her insan çocuk olarak tanımlanabilir.

Türk Ceza Kanunu 6.maddede çocuğu "henüz 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlamıştır.

⁴ ZEVKLİLER Aydın/ACABEY M. Beşir/GÖKYAYLA K.Emre, Medeni Hukuk, Ankara 1997, s.207; AYAN Mehmet/ AYAN Nurşen, Kişiler Hukuku, Konya 2007, s.11.

⁵ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.208; AYAN/AYAN, s.11.

⁶ AYAN/AYAN, s.12.

⁷ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.212.

B) ÇOCUK MALLARI

Çocuk hak ehliyetine sahip olması sebebiyle ana babasından ayrı bağımsız bir malvarlığına sahip olur. Çocuk da haklara ve borçlara ehildir.

Çocuk ana babasının malvarlığından ayrı, tamamen bağımsız bir mal varlığına sahip olduğundan çocuğun malvarlığı ana babanın malvarlığı üzerindeki hacizden, rehinden etkilenmez. Ayrıca çocuğun ana babanın borçlularına karşı alacak hakkı açısından öncelik hakkı söz konusudur⁸.

Çocuk malları ise para ile ölçülebilen değeri bulunan bütün hakları; taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet haklarını, sınırlı ayni hakları, alacak haklarını ve fikri ve sınaî hakları kapsamaktadır⁹.

Çocuğun malvarlığı kanundan, hukuki işlemin sonuçlarından veya uğradığı haksız fiilden kaynaklanan tazminattan oluşur¹⁰.

Çocuğa ait malvarlığının ölüme bağlı işlemler ve sağlar arası işlemler neticesinde oluşumu mümkündür¹¹. Örneğin çocuğun kendisine intikal eden miras (MK m. 495 vd.), çocuk lehine yapılan belirli mal bırakma (MK m. 517 vd.), çocuk lehine doğan tazminat alacağı, sigorta alacağı, desteğinden yoksun kaldığı kişiler sebebiyle talep edebileceği destekten yoksun kalma tazminatı (TBK 53/3), manevi tazminat (TBK 56/2), çocuğa ana ve babası veya üçüncü kişiler tarafından yapılan bağışlamalar¹², özellikle çocuk lehine bankaya yatırılan paralar da çocuğun malvarlığına dâhildir. Ayrıca yasal temsilci tarafından çocuk adına yapılan kazandırıcı işlemler neticesinde de çocuğun malvarlığına bir değer dâhil

⁸ ÖZTAN Bilge, Aile Hukuku, Ankara 2004, s.680-681; ZEYBEK Elvan, Velayet Hakkının Kullanımı, Yayınlanmamış YLT. Ankara 2009, s.31.

⁹ Breitschmid, PN. 1 Art. 318 ZGB; Biderbost, PN. 1, Art. 318 ZGB, ÖZDEMİR Hayrunnisa, Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması, Harcanması ve Korunması, GÜHFD. C.XVII, Y.2013, S.2, s.83'den naklen; Ayrıca bkz. AKYÜZ Emine, Çocuk Hukuku, Ankara 2013, s.235; BAYGIN Cem, Soybağı Hukuku, İstanbul 2010, s.382.

¹⁰ BAKTİR ÇETİNER Selma, Velayet Hukuku, Ankara 2000, s.80; ŞİMŞEK Ayşe Fırat, Çocuk Mallarının Yönetimi, Yayınlanmamış YLT. İzmir 2004, s.55.

¹¹ "Çocuklar kendilerine bağış yapılması, miras bırakılması çalışmaları veya kendisine bir tazminat ödenmesi gibi nedenlerle mal ve/veya nakit sahibi olabilirler." BAKTİR ÇETİNER, s.80; Benzer yönde bkz. CANSEL Erol, Velayet Hakkı ve Kötüye Kullanılması Nedeniyle Kaldırılması, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı, C.1, Ankara 1977, s.139; ÖZTÜRK Mehmet Atif, Velayetin Kaldırılması, Yayınlanmamış YLT. Antalya 2009, s.16; BAYGIN, s.382.

¹² Çocuğun doğumu sebebiyle getirilen hediyelerin aileye getirilmiş olduğu ve karı kocanın ortak malı olduğu yönünde bkz. Yargıtay 2.HD. 09.02.1994 T. 572 E. 1358 K. için bkz. UYAR Talih, Türk Medeni Kanunu (Gerekçeli İçtihatlı) Aile Hukuku, C.IV, Ankara 2002, s.3469; Ayrıca bkz. ŞİMŞEK, s.57.

olması da mümkündür¹³. Bunların yanında çocuğun kendi çalışması sonucu elde ettiği kişisel kazancı ve ana ve babanın evlilik içerisinde çocuğun bakımını karşılama yükümlülüğü¹⁴ gereğince ayırt etme gücüne sahip küçüğün veya kendisine fiilen bakan ana ya da babasının diğerine karşı çocuk adına talep edebileceği iştirak nafakası (MK 329) da çocuk malvarlığı kapsamındadır. Bunlara ek olarak, çocuğun MK 364 gereğince üst soyundan (ana ve baba, büyük ana ve büyük baba) ve refah içinde bulunan kardeşlerinden talep edebileceği yardım nafakası da çocuğun malvarlığı kapsamında olan değerlerdir¹⁵.

Fikir ve sanat eserleri Kanununda belirtilen eserler üzerindeki hakların doğması ve eser sahibi statüsünün kazanılması açısından hiçbir hukuki işleme (bu yönde bir iradenin varlığına dahi) gerek yoktur. Eser üzerindeki haklar sadece yaratma olgusu ile edinildiğinden küçüklük ve hatta ayırt etme gücüne sahip olmayanlar dahi sırf özellik taşıyan bir eserin yaratılmasından dolayı eser sahibi sayılır ve Kanunda belirtilen mali ve manevi hakları kazanabilirler¹⁶.

II. ÇOCUK MALLARI YÖNETİMİNİN KAYNAĞI OLAN VELAYET

Çocuk mallarının yönetimi konusu velayeti çok yakından ilgilendiren bir konu olduğu için velayet kavramı üzerinde durmak gerekmektedir.

A) VELAYET

Medeni Kanun'da velayete ilişkin bir tanımlama yapılmamıştır. Ancak MK 335 vd. hükümleri değerlendirildiğinde velayetin kapsamına ilişkin belirleme yapmak mümkündür. Doktrinde yapılan bir tanıma göre velayet ergin olmayan küçüklerin ve bazı durumlarda da ergin kısıtlı çocukların kişiliklerinin ve mallarının korunması ile onların temsili konusunda

¹³ BAYGIN Cem/DOĞAN Murat, Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması ve Sarfı, AÜEHFD. C.IX, S.1-2, s.380-381; ÖZDEMİR, s.83; bkz. GÖRGEÇ Başak, Türk Medeni Kanunu'nda Velayet Hükümleri ve Özellikle Çocuğun Korunması, Yayınlanmamış YLT. İstanbul 2011, s.43-44; ZEYBEK, s.31-32.

¹⁴ Çocuğun şahsi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla alınan eşyaların mülkiyeti çocuğa ait olmaz. Bkz. ÖZTAN, s.681; GÖRGEÇ, s.45.

¹⁵ Hausheer/Geiser/Aebi-Müller, PN. 17.122, 299; Tuor/Schnyder/Schmid/Rumo-Jungo, PN. 34, 502, ÖZDEMİR, s.84'den naklen; ÖZTAN, s.681-682; BAYGIN/DOĞAN, s.381; GÖRGEÇ, s.45; BAYGIN, s.383-384.

¹⁶ EREL Şafak N., Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Ankara 1998, s.69; BAYGIN/DOĞAN, s.381; BAYGIN, s.383.

ana babanın sahip oldukları hak ve yükümlülüklerin tümüdür¹⁷. Bir diğer tanıma göre ise velayet, küçüklerin şahıslarına ve mallarına özen gösterme ve temsil etme bakımından anne ve babaya yüklediği yükümlülükler, görevler ve bu yükümlülük ve görevlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi için anne ve babaya tanıdığı hakların bütünüdür¹⁸. Bir başka tanıma göre velayet hakkı ana babanın kural olarak küçüklerin istisnai olarak da kısıtlıların bakım ve korunmalarının sağlanması amacıyla onların kişi ve malları üzerinde sahip oldukları görev, yetki ve hakların bütünüdür¹⁹. Tanımdan anlaşılacağı üzere velayet ana baba açısından yetki, görev ve haklar bütünüdür.

Yargıtay'a göre ise velayet, çocukların bakım, koruma ve çeşitli yönlerden yetiştirilmesini sağlamak amacıyla ana-babanın, çocukların, şahısları ve malları üzerinde haiz oldukları hak, yetki ve ödevlerdir²⁰.

Velayetin çerçevesi içerisinde çocuğun kişi varlığının korunması, çocuğun malvarlığının korunması ve bu iki ayrıma da ayağını basan çocuğun temsil edilmesi yer alır²¹.

Velayet ana babaya haklar tanıdığı gibi yükümlülüklerde yükler. Ana baba çocuğun gerek şahsı gerek malları üzerinde bir kısım yetkilere aynı zamanda da ödevlere sahiptir. Çocuğun temsili yönünden velayet bir yasal temsilcilik türü olarak kabul edilir²².

¹⁷ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1057; BAKTİR ÇETİNER, s.30; SERDAR İlknur, Birlikte Velayet, DEÜHFD. C. 10, S.1, Y.2008, s.159; YILDIRIM Abdulkerim, Türk Aile Hukuku, Ankara 2014, s.151; ÖZDEMİR Hayrunnisa/RUHİ Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku, Ankara 2012, s.755; "Velayet; küçüklerin ve istisnai olarak kısıtlı ergin çocukların şahıslarına, Aile Hukuku mallarına özen gösterme, koruma ve onları temsil etme konularında, kanunun ana ve babaya yüklediği yükümlülükler ile bu yükümlülüklerin iyi bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla onlara tanınan hakların tümüdür." AKINTÜRK Turgut, Aile Hukuku, İstanbul 2014, s.406; ALTUNKAYA Mehmet, Çocuğun Mallarının Yönetimi ve Kullanma Hakkı, Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara 2006, s.111.

¹⁸ TURANBOY Kürşat Nuri, Anne ve Babanın Çocuk Mallarını Kullanma ve Sarf Etmek Hakkı, Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Ankara 2010, s.2123.

¹⁹ DURAL Mustafa/ÖĞÜZ Tufan/GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İstanbul 2014, s.341-342; OĞUZMAN Kemal/DURAL Mustafa, Aile Hukuku, İstanbul 1998, s.274; ŞİMŞEK, s.36; ÖZTÜRK, s.1; Ayrıca bkz. ÖZMEN İsmail, Velayet Hukuku Davaları Çocuk Hakları Aile ve Çocuk Mahkemeleri, Ankara 2013, s.13.

²⁰ Yargıtay HGK. 16.10.1991 T. 360 E. 502 sayılı K. için bkz. BULUT Harun, Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki Kurulması) ve Nafaka Davaları, İstanbul 2005, s.3; Ayrıca bkz. KARAKAYALI Gökhan, Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması, Yayınlanmamış YLT., İstanbul 2009, s.5.

²¹ SEROZAN Rona, Çocuk Hukuku, İstanbul 2005, s.250.

²² ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1057; "Velayet hakkına sahip ana ve baba çocuk malları konusunda hukuken yasal temsilci niteliğindedirler. Söz konusu bu temsilcilik sıfatları velayet kendilerinde olduğu müddetçe ve çocuk oluncaya kadar devam eder. Yasal temsilci olan ana ve baba çocuğun ad ve hesabına yapacakları hukukî işlemlerle çocuğun malvarlığının aktifini artırabilecekleri gibi pasifini de çoğaltabilme yetkisine de sahiptirler. Ana ve babanın çocuk malları üzerinde gerçekleştirecekleri tasarruf hak ve yetkisi kendilerine velayet hakkından dolayı mutlak bir hak olarak verilmiştir." ÖZDEMİR, s.83-84.

Velayet anlam bakımından başkalarının kişiliği veya malları üzerinde söz sahibi olmayı anlatır. Medeni Kanun kapsamında velayet iki yetkiyi birden ihtiva eder. (MK 339-340, MK 352) Velayete sahip olan ana baba çocuğun gerek malları gerek şahsı üzerinde egemenliğe sahip bulunmaktadır²³.

Serozan'a göre kanunda velayet deyiminin geçmesi yerinde değildir. SEROZAN, yeni kanunlarda bağımlılık ve baskı çağrışımı yapan velayet deyimini yerine 'koruma ve bakma' deyimini kullanıldığını, 2000 yılından beri İsviçre'de yasal terminolojinin çağdaş demokratik akıma ve çocuk hakları anlayışına uygun hale getirildiğini, özgecil ve işlevsel bir yüküm-hak gözüyle bakılan koruma ve bakma hakkına pater familias'ın patria potestas'ını ve ben merkezci egemenlik haklarını çağrıştıran pederşahi 'velayet' deyimini yakışmadığını ifade etmiştir²⁴.

Velayeti, çocuğun kişiliğine ve mallarına özen göstermek ve onu temsil etmek konusunda ana babaya görevler yükleyen ve bunların en iyi biçimde yerine getirilmesi için onlara yetkiler sağlayan, asıl amacı çocuğun korunması ve çocuğun yararının gözetilmesi olan bir kurum olarak ifade etmek mümkündür²⁵.

B) VELAYETE HÂKİM OLAN ESASLAR

Velayete hâkim olan esasları çocuğun yararının ön planda tutulması, velayet hakkının kullanılmasında ana baba önceliği, birlikte kullanım, velayetin geçiciliği, şahsa sıkı sıkıya bağlılık ve taksimin mümkün olmaması olarak ifade etmek mümkündür.

1) Çocuğun Yararının Ön Planda Tutulması

İki taraflı bir ilişki olan velayette taraflardan birinde ana baba yer alırken diğer tarafta ise çocuk yer almaktadır. İki uçlu bir ilişkide çıkar çatışması olması da her zaman muhtemeldir. Medeni Kanunun velayetle ilgili 335 vd. maddelerinde 'çocuğun yararının ön planda' tutulmasına ilişkin açık bir düzenleme söz konusu değildir. Fakat Medeni Kanun'un

²³ AKINTÜRK, s.407; BAKTİR ÇETİNER, s.31; Velayet arapça kökenli bir sözcük olup egemenlik içeren bir kavramdır. ÖZMEN, s.12.

²⁴ SEROZAN Rona, Yeni Medeni Kanun'un Çocuklara (Soybağı Hukukuna ve Çocuk Haklarına) İlişkin Düzenlemesi, Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan, C. II, İstanbul 2003, s.511.

²⁵ AKYÜZ s.207; TAŞKIN Özden Özer, Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi, Yayınlanmamış YLT. Eskişehir 2006, s.28; Benzer yönde bkz. ZEYBEK, s.6.

339. maddesinde kanun koyucu ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar demek suretiyle çocuğun menfaatine işaret etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 41/3. Maddesinde 'Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.' Şeklinde getirilen düzenlemede de yüksek yarar deyimi yer almaktadır.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 3/1 maddesinde;“Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, **çocuğun yararı** temel düşüncedir.” Denilmek suretiyle çocuğun yararına işaret edilmiştir. Sözleşmenin 18.maddesinde ise “Taraflar Devletler, çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana–babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları ilkesinin tanınması için her türlü çabayı gösterirler. Çocuğun yetiştirilmesi ve geliştirilmesi sorumluluğu ilk önce ana–babaya ya da durum gerektiriyorsa yasal vasilelere düşer. Bu kişiler her şeyden önce çocuğun yüksek yararını göz önünde tutarak hareket ederler.” Denilmektedir. Görüldüğü üzere sözleşmede öne çıkan husus '**çocuğun yararı**' hususudur.

İsviçre Medeni Kanununda 310/2 maddesinde açıkça çocuğun yararı ile ana babanın yararının çatışması halinde çocuğun yararının öncelikli olduğu ifade edilmiştir²⁶.

Çocuğun yüksek yararına öncelik tanınmasından maksat yarar çatışmalarında çocuğun tarafının tutulması, onun yararına uygun eylem ve işlemin yapılmasıdır²⁷.

Çocuğun yüksek yararını belirlerken göz önüne alınabilecek Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin temel ilkelerine dayalı ölçütleri; çocuğun yararının en iyi biçimde korunması, çocuk lehine pozitif ayrımcılık yapma, konuyla ilgili kişilerin dinlenmesi, çocuğun gelecekteki yararının da gözetilmesi, her ülkenin kendi gerçekliğinin göz önüne alınması olarak ifade etmek mümkündür²⁸. Çocuğun yüksek yararı ilkesinin işlevleri ise çocuğun

²⁶ BAKTİR ÇETİNER, s.33.

²⁷ AKYÜZ, s.46.

²⁸ ONURSAL Betül, Çağdaş Çocuk Hakları Sisteminde Türkiye'nin Konumu, Yeni Türkiye Dergisi, Y.1998, 4/22, s.1152; TAŞKIN, s.20 vd.

iradesinin ve isteğinin yerini tutması, çocuğun zayıf durumunun dengelenmesi, ana babaya ve resmi makamlara yol göstermesi ve toplumsal yarar olarak belirtilmektedir²⁹.

Çocuğun yararı ile ana babanın çıkarının çatışması halinde çocuğun yararının ön planda olma ilkesinin uygulanması özünde sadece çocuğun yararı ile ilgili kişisel bir yarar olmayıp burada toplum yararına bir durum da söz konusu olur. Nitekim ileride toplumda zararlı davranışların ortaya çıkmaması için bugün çocukların güvenliğinin korunması gerekmektedir³⁰.

2) Velayet Hakkının Kullanılmasında Ana Baba Önceliği

MK 335/2.maddesinde ‘Yasal sebep olmadıkça velayet ana ve babadan alınamaz’ hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda kanun koyucunun velayet hakkının kullanılmasında olabildiğince ana babaya öncelik verdiği söylenebilir.

Kural olarak evlilik birliği içerisinde doğan çocuklar ana ve babanın velâyeti altında bulunurlar. Evlilik birliği dışında doğan çocukların velâyeti ise anaya aittir. Evlilik birliği dışında doğan çocuğun ana ve babasının evlenmesi yahut çocukla baba arasındaki soybağının hâkim hükmü ile kurulması halinde velâyet ana ve babaya kendiliğinden geçmektedir. Evlâtlık ilişkisinde ise ana ve babaya ait haklar evlat edinene geçeceğinden velâyet hakkı evlât edinene aittir. Çocuk reşit oluncaya kadar velâyet altındadır. Ergin olup da kısıtlanan ve mahkemece kendisine vasi tayini yoluna gidilmeyen çocuklar da ana ve babanın velâyeti altındadır.

Ana baba veya evlat edinen kimseler dışındaki kimselerin çocuk üzerinde velayet hakkı söz konusu değildir. Bu noktada Yargıtay verdiği bir kararında³¹; ‘Çocuğun velayeti ana babadan başkasına verilemez. Dede ancak vasi olabilir’ şeklinde değerlendirme yapmıştır.

²⁹ AKYÜZ, s.52.

³⁰ AKYÜZ Emine, Çocuğun Güvenliği Sorunu, Ankara 1989, s.10 vd; AKYÜZ, s.52; BAKTİR ÇETİNER, s.33; ZEYBEK, s.7; ÖZTÜRK, s.6; DEMİRCİ Günseli, Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Korunması, Yayınlanmamış YLT. Konya 2010, s.70; KARAKAYALI, s.20.

³¹ Yargıtay 2.HD. 29.06.1992 T. 7053/7381 sayılı K. için bkz. BAKTİR ÇETİNER, s.36, dn. 68.

3) Birlikte Kullanım

MK 336'ya göre evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hâli gerçekleşmişse hâkim, velâyeti eşlerden birine verebilir. Velâyet, ana ve babadan birinin ölümü hâlinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir.

Velâyetin kullanımı noktasında kanun koyucu ana babaya birlikte kullanım imkânı vermiştir. Bu kapsamda ana baba velâyeti birlikte kullanırken ortaya koyacakları görüşleri eşit değer ve öneme sahiptir.

Anne ve babanın beraber kullandıkları bu hak, çocuğun yetiştirilmesi, bakımı, eğitimi gibi önemli konularda anne ve babanın ortak bir karara ulaşmalarını amaçlamaktadır³².

Evlilik birliği devam ettiği müddetçe ana baba velâyeti birlikte kullanmaya devam edeceklerdir. Ana baba, velâyet hakkının kapsamına giren her konuda; çocuğun eğitimi, bakımı, korunma ihtiyaçlarının karşılanması, kişiliğine özen gösterilmesi, temsili ve mallarının yönetilmesi konularında birlikte hareket etmek durumundadırlar³³. Velâyetin birlikte kullanılması ana babanın çocuğun bakımı ve yetiştirilmesine birlikte özen gösterecekleri ve mallarını birlikte yönetecekleri anlamını taşır. Ana baba önemli konularda birbirlerine danışmak suretiyle son kararı verirler³⁴.

MK 337'ye göre ise ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir³⁵. Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, vasi atar veya velâyeti babaya verir.

MK 349'a göre ise 'Velâyete sahip ana veya babanın yeniden evlenmesi, velâyetin kaldırılmasını gerektirmez. Ancak, çocuğun menfaati gerektirdiğinde velâyet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir.'

³² SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s. 506; ZEYBEK, s. 7; GÖRGEÇ, s.24.

³³ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.343; KARAKAYALI, s.22; USTA, s.26.

³⁴ AKYÜZ, s.213.

³⁵ MK 337 kuralında henüz veya artık evli olmayan ana babanın birlikte velâyetine olanak tanınmamasının anayasal eşitlik ilkesi ile ana baba hakkı ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin çocuğa tanıdığı anasından ve babasından ayrı tutulmama hakkı karşısında düşündürücü olduğu yönünde ve hükmün Anayasa Mahkemesi önüne taşınması gerektiği görüş ve değerlendirme için bkz. SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.511-512.

Ana baba velayet hakkının birlikte kullanımı hususunda anlayamazlarsa bu durumda ne olacağı Medeni Kanun'da açıkça düzenlenmemiştir. Bu noktada çocuğun korumasına ilişkin hükümler doğrultusunda sorunun çözümlenmesine çalışılacaktır³⁶. Bu hükümler uyarınca eşler velayetin kullanımında anlayamazlarsa hâkime başvurabilirler. Tarafları uzlaştırmaya çalışan hâkimin bu çabası sonuç vermezse kendisi eşlerden birinin çocuğun yararına daha uygun gördüğü iradesi yönünde karar verebilir³⁷.

Ana babanın velayeti birlikte kullanmalarının fiilen mümkün olmadığı hallerde çocuk yanında bulunan eşin velayeti tek başına kullanacağı kabul edilmektedir³⁸. Ancak velayeti bu dönemde kullanan eşin önemli kararlar almaması veya alması gerekiyorsa da diğer eşi durumdan haberdar edip düşüncesini alması gerekir. Örneğin çocuğunu ameliyat ettirmek isteyen annenin yurtdışında bulunan babadan düşüncesini sormalıdır³⁹. Diğer eşin düşüncesini almak hiç mümkün değilse velayetin birlikte kullanımından başka da çare söz konusu değildir.

Burada üzerinde durulması gereken bir husus da ana babadan birinin velayetin kullanımını açısından kendi adına rıza açıklamasında bulunma yetkisi vermesinin mümkün olup olmadığıdır. AKINTÜRK'e göre⁴⁰ velayet altında bulunan ayırt etme gücüne sahip küçük veya kısıtlı ergin çocuğu ilgilendiren ve ancak ana babadan birinin yapacağı tek taraflı irade açıklamasıyla diğerine kendisi adına da rıza beyanında bulunma yetkisini tanınmasına imkan yoktur. Uzunca bir süreyle yurtdışına çıkacak olan babanın anaya, kendisinin dönüşüne kadar geçerli olmak üzere kendi adına da rıza açıklamasında bulunma yetkisi vermesi, hatta bunu noterlikte resmi şekilde yapması hiçbir hukuki sonuç doğurmaz. Medeni Kanun ana veya babaya böyle bir imkân tanımamaktadır.

4) Velayetin Geçiciliği

Velayet geçici bir haktır. Ergin olmakla velayet son bulur. Medeni Kanun'un 11.maddesine göre erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Kural olarak 18 yaşın

³⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.344; USTA, s.27.

³⁷ BAYGIN, s.263; SERDAR, s.163; AKYÜZ, s.214.

³⁸ AKINTÜRK, s.408; AKYÜZ, s.215; BAKTİR ÇETİNER, s.42; GÖRGEÇ, s.24; ZEYBEK, s.8; ÖZTÜRK, s.7.

³⁹ BAKTİR ÇETİNER, s.43; GÖRGEÇ, s.25; ZEYBEK, s.8; ÖZTÜRK, s.7.

⁴⁰ AKINTÜRK, s.409; Benzer yönde bkz. ZEYBEK, s.9.

dolmasıyla beraber velayet de sona erecektir. Ancak evlenme erginliğinde ve yargısal erginlik hallerinde de velayet 18 yaşın dolması anını beklemeden yine sona erecektir.

Çocuğun ergin olmasından önce velayet hakkına sahip olan kimsenin ölümü, velayet hakkının ortadan kaldırılması (MK 348), boşanma halinde çocuğun bırakılmaması da velayet hakkının sona ermesine yol açar. Çocuk ergin olmasına rağmen kısıtlanmışsa hâkim kural olarak ana babanın çocuk üzerindeki velayet hakkının devamına karar verecektir⁴¹. Ancak kısıtlama kararı ortadan kalkınca velayet de son bulmuş olur.

Velayetin kapsamının çocuk erginliğe ulaşınca kadar gittikçe daralır. Kaldı ki ana babanın velayeti amaca uygun kullanmaları bu daralmayı zaruri kılar⁴².

5) Şahsa Sıkı Sıkıya Bağlılık

Velayet hakkı, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan velayet hakkının başkasına devredilmesi, mirasçılara geçmesi ve bu haktan feragat⁴³ mümkün değildir⁴⁴. Velayet hakkının kullanılmasının sağlar arası bir sözleşme ya da ölüme bağlı tasarrufla sınırlanması da mümkün değildir⁴⁵. Velayetin kaldırılması söz konusu olmadıkça taraflardan birine verilmesi mümkün olmadığı gibi bu emredici hükmün aksine sulh sözleşmesi de yapılamaz⁴⁶.

⁴¹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.343.

⁴² AKYÜZ, s.210; Benzer yönde bkz. DEMİRCİ, s.72; KARAKAYALI, s.24.

⁴³ Yargıtay'da verdiği bir kararında "*Velayetin nezini gerektiren bir sebep olmadıkça veli velayetden feragat ile çocuğa bir vasi tayinini talep edemez*" şeklinde değerlendirme yapmıştır. Yargıtay 2.HD. 13.03.1952 T. 722/1597 sayılı K. için bkz. BAKTİR ÇETİNER, s.43, dn.98.

⁴⁴ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1058; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.343; AKINTÜRK, s.408-409; AKYÜZ, s.211; BAKTİR ÇETİNER, s.43; GÖRGEÇ, s.28; DEMİRCİ, s.71; ZEYBEK, s.9; KARAKAYALI, s.25; ÖZDEMİR/RUHİ, s.756; TAŞKIN, s.35; ŞİMŞEK, s.46; İMAMOĞLU Hülya, Yeni Medeni Kanundaki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi, AÜHFD., C.54, S.1, Y. 2005, s.169; GÜRİSOY Serhan/BULUT Harun, Aile Mahkemeleri Uygulaması, İstanbul 2004, s.702; USTA Sevgi, Çocuk Hakları ve Velayet, İstanbul 2012, s.22; BAYGIN, s.277.

⁴⁵ Yargıtay 2.HD.07.10.2003 T. 2003/8433 E. 2003/12970 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1161-1162.

⁴⁶ USTA, s.22.

6) Taksimın Mümkmn Olmaması

Medeni Kanuna göre velayet çocuğun gerek şahsını gerekse mallarını kapsayan hak ve ödevler topluluğudur⁴⁷.

Velayette taksimın mümkmn olmadığı ifade edilmektedir⁴⁸. Velayetin kapsadığı yetki ve görevler ana baba arasında paylaştırılmaz. Ana babadan birine çocuğun kişiliğine özen, diğerine ise mallarını yönetme yetkisi bırakılmaz. Ayrıca velayetin bir müddet anaya bir müddet babaya ait olması şeklinde bir paylaştırmada yapılamaz⁴⁹. Ancak doktrinde boşanma veya ayrılık halinde velayetten kaynaklı yetki ve görevlerin ana baba arasında paylaştırılmasının çocuğun menfaatine uygun olduğu görüşü ileri sürülmüştür⁵⁰. BGB §1671 paragrafında çocuğun yüksek yararının gerektirmesi koşuluyla hâkimin bakım ve eğitim görevini ana babadan birine, malların yönetimini de diğerine verebileceği kabul edilmiştir⁵¹.

Velayetin bölünmezliğine ilişkin olarak Yargıtay verdiği bir kararda⁵²; “Velayet çocukların bakım, eğitim, öğretim ve korunması ile temsil görevlerini kapsar (MK 337, 340, 342, 346). Velayetin kaldırılması ve değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe, ana ve babanın velayet görevlerine müdahale olunamaz. Mahkemece, velayetin babadan kaldırılması isteğine ilişkin dava reddedilmiş, velayet babada bırakılmıştır. Velayet babada bırakıldığı halde, Medeni Kanun’un 346. maddesi koşulları da gerçekleşmemişken babanın velayeti fiilen kullanamaması sonucuna müncer olacak şekilde çocukların öğrenimlerini davacı (anneannenin) yanında sürdürmelerine karar verilmesi doğru bulunmamıştır.” Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Velayet hakkının taksim edilemeyeceğini kabul eden yazarlar taksim edilememenin onun sınırlandırılmayacağı anlamını taşımayacağını ifade etmektedirler. Nitekim görevlerine aykırı davranan ana baba çocuğun yararını tehlikeye düşürürse hâkim MK 346 vd. hükümleri doğrultusunda çocuğun korunması için gerekli önlemleri alır⁵³. Örneğin Ana ve babanın

⁴⁷ BAKTİR ÇETİNER, s.48; Benzer yönde bkz. AKYÜZ, s.209; ÖZMEN, s.89.

⁴⁸ ÖZTAN, s.628; BAYGIN, s.278; BAKTİR ÇETİNER, s.47 vd.; ZEYBEK, s.9; GÖRGEÇ, s.22; DEMİRCİ, s.70; KARAKAYALI, s.25; TAŞKIN, s.34.

⁴⁹ AKYÜZ, s.209.

⁵⁰ BAYGIN, s.279.

⁵¹ AKYÜZ, s.209; BAYGIN, s.279; TAŞKIN, s.34; KARAKAYALI, s.26; DEMİRCİ, s.70-71; ÖZMEN, s.89.

⁵² Yargıtay 2.HD. 17.12.2007 T. 2007/16702 E. 2007/17570 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

⁵³ AKYÜZ, s.209; GÜRSOY/BULUT, s.744.

çocuğun mallarının yönetimi konusunda yetersiz kalmaları halinde ise; ana babanın velayet hakkı devam etmekte iken, malların yönetimi için kayyım tayin edilir⁵⁴.

Yargıtay'da verdiği bir kararda⁵⁵; “...*Velayetin kaldırılması ve değiştirilmesi şartları gerçekleşmedikçe, ana ve babanın velayet görevlerine müdahale olunamaz. Mahkemece, velayetin babadan kaldırılması isteğine ilişkin dava reddedilmiş, velayet babada bırakılmıştır. Velayet babada bırakıldığı halde, Türk Medeni Kanunu'nun 346. maddesi koşulları da gerçekleşmemişken babanın velayeti fiilen kullanamaması sonucuna müncer olacak şekilde çocukların öğrenimlerini davacı (anneanne)'nin yanında sürdürmelerine karar verilmesi doğru bulunmamıştır...*” şeklinde değerlendirme yapmak suretiyle taksimin mümkün olmadığına işaret etmiştir.

Kanaatimizce velayette taksim mümkün değildir. MK 336/I maddesinde kanun koyucu evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar demek suretiyle taksimin mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca MK 336/2'de kanun koyucu ortak hayata son verilmişse veya ayrılık halinde hâkim velayeti eşlerden birine verebilir demek suretiyle velayeti taksim etmemiştir.

C) VELAYETİN KAPSAMI

Velayetin kapsamı genel olarak MK 339'da ifade edilmiştir. Anılan maddeye göre; “Ana ve baba, çocuğun bakım ve eğitimi konusunda onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar. Çocuk, ana ve babasının sözünü dinlemekle yükümlüdür. Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanır; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar. Çocuk, ana ve babasının rızası dışında evi terk edemez ve yasal sebep olmaksızın onlardan alınamaz. Çocuğun adını ana ve babası koyar.”

Velayet hakkına sahip olan ana babanın hak, yetki ve görevleri ile çocuğun ana babaya karşı yükümlülükleri genel anlamda maddede ifade edilmiştir.

⁵⁴ ZEYBEK, s.9.

⁵⁵ Yargıtay 2.HD. 17.12.2007 T. 2007/16702 E. 2007/17570 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com; Ayrıca bkz. GÖRGEÇ, s.22, dn.88.

Velayet hakkı çift yönlü olup ana babaya çocuğun şahsı ve malları üzerinde haklar tanıdığı gibi ana babaya bir takım yükümlülükler de yükler⁵⁶. Çocuk korunmaya muhtaç olduğu için hem şahsının hem de mallarının korunması gerekmektedir.

1) Çocuğun Şahsı Üzerinde Velayet

Çocuğun şahsı üzerindeki velayetin kapsamı içerisine çocuk üzerinde egemenlik, çocuğa öz ad konulması ve vatandaşlığı, çocuğun yerleşim yerinin belirlenmesi, çocuğun ana babasının sözünü dinleme yükümlülüğü, çocuğun bakımı ve çocuğun eğitimi girmektedir⁵⁷.

Ana babanın çocuğun şahsı üzerinde kullanacağı velayet hakkının sınırlarının nasıl belirleneceği önem arz eder. Bu sınırlar, çocuğun anayasal düzenlemeler yoluyla sahip olduğu temel hakların sınırlanması konusunda uygulanan ölçülülük ilkesinden, Medeni Kanun'un 339. maddesinden ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 3. maddesinde belirtilen çocuğun menfaatinin önceliğinden kaynaklanmaktadır⁵⁸.

Anayasal temel hakların sınırlanmasında geçerli olan "**ölçülülük ilkesi**" velayeti sınırlar. Anayasada düzenlenen temel hakların kullanılabilmesi için herhangi bir yaş sınırlaması söz konusu değildir. Çocuğun anayasal özgürlükleri de ana babası tarafından ancak ve ancak ölçülülük ilkesine göre sınırlanabilir. Somut olayda çocuğun anayasal haklarının sınırlanabilmesi için haklı bir neden olmalı, sınırlayıcı önlem de bu haklı nedenle uyum içinde olmalıdır⁵⁹.

Ana babanın çocuğun şahsı üzerinde kullanacağı velayet hakkının sınırını MK 339'dan hareketle **çocuğun üstün yararı ve katılım hakkı** belirler⁶⁰. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme velayetle ilgili her hususta sınırı **çocuğun yüksek yararı** olarak belirlemiştir⁶¹.

Küçük yaştaki çocuğunun sigara veya uyuşturucu madde kullandığından şüphe eden anne ve baba, çocuğun okul çantasını veya dolaplarını arayabilmesi mümkündür. Bu aramayı

⁵⁶ AKINTÜRK, s.407; ŞİMŞEK, s.51.

⁵⁷ BAKTİR ÇETİNER, s.53 vd.; GÖRGEÇ, s.31 vd.; ÖZTÜRK, s.13 vd.; TAŞKIN, s.37 vd.; DEMİRCİ, s.74 vd.; ÖNAL Burcu Yılmaz, Velayetin Kapsamı ve Hâkimin Müdahalesi, Yayınlanmamış YLT., Ankara 2008, s.23 vd; ÖZMEN, s.40-41.

⁵⁸ GÖRGEÇ, s.29-30.

⁵⁹ SEROZAN, s.260 vd; DEMİRCİ, s.74-75.

⁶⁰ AKYÜZ, s.223; TAŞKIN, s.39; DEMİRCİ, s.74; ZEYBEK, s.17; Ayrıca bkz. ŞİMŞEK, s.52.

⁶¹ BAKTİR ÇETİNER, s.54.

çocuğun özel hayatına müdahale olmaktan çıkararak ise yine çocuğun korunması gereken yararadır⁶².

a) Çocuk Üzerinde Egemenlik

Kanun koyucu MK 335.maddede “Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınmaz.” Demek suretiyle ana babanı çocuk üzerindeki egemenlik hakkını açıkça ifade etmiştir.

Ana babanın çocuğun şahsı üzerinde mutlak hakkı mevcut olduğundan dolayı velayet hakkını ihlal eden herkese karşı bu hakkını ileri sürme imkânına sahiptirler. Çocuk haklı neden olmadan alıkonur veya velayet hakkının kullanımı engellenirse bu şahıslara karşı dava açılabilir. Bu şahıslar haklı nedenle alıkoymalarını ispat etmedikçe çocuğu iadeye mecburdurlar⁶³. Çocuğun geri verilmesini isteme hakkı zamanaşımını da tabi değildir⁶⁴.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 9.maddesine göre taraf devlet çocuğun yüksek yararı, suistimali, ihmali gibi neden söz konusu olmadıkça çocuğu, ana ve babasından onların rızası dışında alması mümkün değildir.

ZEYBEK’e göre ise⁶⁵“Velayet ana ve babaya çocuk üzerinde mutlak egemenlik hakkı vermemektedir. Velayetin kullanılmasında her şeyden önce düşünülmesi gereken çocuğun yararadır. Bu nedenle velayet hakkı, mülkiyet benzeri mutlak haklardan daha farklı bir niteliğe sahiptir.”

GÖRGEÇ’e göre ise “Velayet hakkının özünde çocuğun menfaatinin yer alması, mülkiyet hakkının sağladığı egemenliğin, velayet hakkında vücut bulmasını engeller. Bu nedenle velayet hakkının anne ve babaya çocuk üzerinde egemenlik hakkı vermesinden değil, yasal sebep olmadıkça çocuğun anne babadan alınmasını engelleme hakkı vermesinden bahsetmek daha doğru olacaktır.”

⁶² GÖRGEÇ, s.30.

⁶³ BAKTİR/ÇETİNER, s.54; AKINTÜRK, s.410; ÖZTÜRK, s.14; Ayrıca bkz. ÇELİK Cemil, Velayetin Kaldırılması, AÜHF.D., C.54, S.1, Y.2004, s.261-262; Ayrıca bkz. CANSEL, s.140.

⁶⁴ AKINTÜRK, s.410; ZEYBEK, s.20; ÖZTÜRK, s.14; KARAKAYALI, s.8; ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s.262; ÖZMEN, s.53; USTA, s.23.

⁶⁵ ZEYBEK, s.19-20.

Kanaatimizce mutlaklıktan maksat çocuk üzerinde sahip olunan velayet hakkının herkese karşı ileri sürülebilmesidir. Yoksa velayet hakkının kullanımını oluşturan sınırlarla mutlaklığın (herkese karşı ileri sürülme) arasında bir bağ söz konusu değildir.

Alman Hukukunda da BGB 1626.paragrafındaki ‘velayet hakkı’ kavramı 18.07.1979 tarihli özel yasa ile değiştirilerek ‘bakım hakkı’ adı altında yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ana babanın egemenlik hakkı bakım hakkına dönüştürülmüştür⁶⁶.

b) Çocuğa Öz Ad Konulması ve Vatandaşlığı

MK 339/5’e göre çocuğun adını ana ve babası koyar. Burada tartışma konusu olan husus velayet hakkına sahip olmayan ana babanın çocuğa öz ad koymada yetkilerinin olup olmadığıdır. ZEVKLİLER’e göre⁶⁷ ana baba sadece velayet hakkına sahip oldukları sürece değil velayet kendilerinden alınmış olsa dahi yaşadıkları sürece çocuklarına ad koyma hakkına sahiptir. AKINTÜRK’e göre ise çocuğa öz ad koyma hakkı velayete sahip ana babaya tanınmıştır⁶⁸. AKINTÜRK görüşüne gerekçe olarak ise çocuğa ad koyma hakkının Medeni Kanunda velayetin düzenlendiği altıncı ayırımında düzenlenmesini göstermiştir⁶⁹.

Kanaatimizce de çocuğa ad koyma hakkı velayetle ilgilidir. Örneğin evlilik dışı doğmuş çocuklarda öz ad koyma yetkisi velayet hakkına sahip olanındır. MK 337/1’e göre Ana ve baba evli değilse velâyet anaya aittir. Bu durumda çocuğun öz adını anası koyacaktır.

Ana baba çocuğa verilecek öz ad hususunda anlaşamazlarsa 743 sayılı Eski Medeni Kanun döneminde babanın oyu üstün tutulurdu. (EMK 263/c.2) 4721 sayılı Yeni Medeni Kanun eşlerin eşitliği ilkesini benimsediğinden artık babanın oyu üstün tutulmamaktadır. Ana baba öz ad konusunda anlaşamazlar ise hâkimden müdahale isteyebilirler. (MK 195/1)

⁶⁶ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1061.

⁶⁷ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1062; Benzer yönde bkz. ÖZTAN, s.653; AKYÜZ, s.114; DEMİRCİ, s.75; TAŞKIN, s.40; “Çocuğa önad koyma hakkını, ana ve babanın velayet hakkından bağımsız düşünmek gereklidir. Bu hak ana ve baba olmaktan ileri gelmektedir. Yani ana ve baba velayet hakkına sahip olmasa da çocuğun önadını koyma yetkisi yine onlara aittir.” ZEYBEK, s.22.

⁶⁸ AKINTÜRK, s.410-411; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; MK 339/son hükmünün düzenleniş yeri nedeniyle çocuğun adını koyma hakkının velayet hakkına bağılı olduğu söylenebilir. GRASSINGER, s.25; GÖRGEÇ, s.33.

⁶⁹ AKINTÜRK, s.410-411.

Hâkimin bu konuda eşlerden birini yetkili kılması veya çözümün tamamen tıkanıdığı durumda kendisinin bizzat belirleyeceği öz adın konulmasıyla soruna çözüm bulunabilecektir⁷⁰.

Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 7/1. maddesinde de, çocuğun doğumdan itibaren bir isim hakkına sahip olduğu ifade edilmektedir.

Çocuğun vatandaşlığı konusunda ise Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 7/1.maddesine göre, çocuk doğumdan itibaren bir vatandaşlık kazanma hakkına sahiptir. Sözleşmenin 7/2 maddesine göre ise “Taraf devletler, özellikle çocuğun tabiiyetsiz kalması söz konusu olduğunda kendi ulusal hukuklarına ve ilgili uluslararası belgeler çerçevesinde üstlendikleri yükümlülüklerine uygun olarak bu hakların islerlik kazanmasını taahhüt ederler.”

Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun Türk vatandaşlığının kazanılması hallerini düzenleyen 5.maddesine göre; ‘Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır.’ Kanunun doğumla kazanılan vatandaşlığı düzenleyen 6.maddesine göre ise ‘Doğumla kazanılan Türk vatandaşlığı, soy bağı veya doğum yeri esasına göre kendiliğinden kazanılır. Doğumla kazanılan vatandaşlık doğum anından itibaren hüküm ifade eder.’ Kanunun soybağı başlıklı 7.maddesine göre ise ‘(1)Türkiye içinde veya dışında Türk vatandaşı ana veya babadan evlilik birliği içinde doğan çocuk Türk vatandaşıdır. (2) Türk vatandaşı ana ve yabancı babadan evlilik birliği dışında doğan çocuk Türk vatandaşıdır. (3) Türk vatandaşı baba ve yabancı anadan evlilik birliği dışında doğan çocuk ise soy bağı kurulmasını sağlayan usul ve esasların yerine getirilmesi halinde Türk vatandaşlığını kazanır.’ Kanunun Doğum Yeri başlıklı 8.maddesine göre ise ‘(1) Türkiye’de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuk, doğumdan itibaren Türk vatandaşıdır. (2) Türkiye’de bulunmuş çocuk aksi sabit olmadıkça Türkiye’de doğmuş sayılır.’

Kanunun Türk vatandaşlığının evlat edinilme ile kazanılması başlıklı 17.maddesine göre ise Bir Türk vatandaşı tarafından evlat edinilen ergin olmayan kişi, millî güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak şartıyla, karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanabilir.’

⁷⁰ AKINTÜRK, s.411; KARAKAYALI, s.13.

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede öngörülen çocuğun tabiiyetsiz bırakılmaması yönündeki gerekleri yerine getirdiğini ifade etmek mümkündür. Nitekim kanunun 8.maddesinde Türkiye'de doğan ve yabancı ana ve babasından dolayı doğumla herhangi bir ülkenin vatandaşlığını kazanamayan çocuğun doğumdan itibaren Türk vatandaşı olduğu ifade edildikten sonra Türkiye'de bulunmuş çocuğun aksi sabit olmadıkça Türkiye'de doğmuş sayıldığı belirtilmiştir.

c) Çocuğun Yerleşim Yerinin Belirlenmesi

Yerleşim yerinin bilinmesi çocuğun haklarının hayata geçirilebilmesi açısından öne arz eder⁷¹. Velayet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri yasal yerleşim yeri olarak ifade edilir. Medeni Kanun'un 21.maddesine göre; 'Velâyet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri, ana ve babasının; ana ve babanın ortak yerleşim yeri yoksa, çocuğun kendisine bırakıldığı ana veya babanın yerleşim yeridir. Diğer hâllerde çocuğun oturma yeri, onun yerleşim yeri sayılır. Vesayet altındaki kişilerin yerleşim yeri, bağlı oldukları vesayet makamının bulunduğu yerdir.'

Erginliğe ulaşmamış çocuğun ana babasının izniyle aile dışında yaşaması veya çalışması söz konusu ise bu halde çocuğun yerleşim yeri ana babanın yerleşim yeri değil bizzat kendisinin seçmiş olduğu yerleşim yeridir⁷².

d) Çocuğun Ana Babasının Sözüünü Dinleme Yükümlülüğü

Medeni Kanun'un 339/2.maddesine göre; 'Çocuk, ana ve babasının sözüünü dinlemekle yükümlüdür.' Hükümde geçen "sözüünü dinleme" deyiminden kasıt, çocuğun ana babanın istek ve talimatlarına, ana babanın kendisinin iyi yetişmesi ve eğitilmesi için yaptıkları düzenlemeye uyması, bunlara karşı çıkmamasıdır⁷³.

⁷¹ AKYÜZ, s.115.

⁷² AKINTÜRK, s.411; ZEVLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1062; BAKTİR ÇETİNER, s.54; KARAKAYALI, s.14; ÖNAL, s.25; ÖZTÜRK, s.15; ZEYBEK, s.23; GÜRSOY/BULUT, s.725.

⁷³ AKINTÜRK, s.414; KARAKAYALI, s.14.

Ana babanın velayet görevini layıkıyla yerine getirebilmesi esasında çocuğun ana babasının sözünü dinlemesine bağlıdır⁷⁴. Buradaki söz dinleme yükümlülüğünün sınırını elbette ki velayet hakkının çocuğun menfaatine kullanılması belirler. Çocuğun kişilik hakkına veya menfaatine aykırı olan talimatları dinleme yükümlülüğü söz konusu değildir⁷⁵. Bu gibi talimatların söz konusu olması halinde MK 346 vd. hükümleri kapsamında koruma önlemlerinin alınması gerekir⁷⁶.

Çocuktan beklenecek (itaat) söz dinleme yükümlülüğünün içeriği çocuğun yaşına göre de değişebilir. Çocuğun yaşı ilerledikçe mutlak bir itaat yerine onun da düşüncesinin alınması söz konusu olacaktır⁷⁷. MK 339/3.maddesi kapsamında ana ve baba, **olgunluğu ölçüsünde** çocuğa hayatını düzenleme olanağı tanınır; önemli konularda olabildiğince **onun düşüncesini** göz önünde tutarlar. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 12/1. maddesine göre ‘Taraf Devletler, **görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun** kendini ilgilendiren her konuda **görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını** bu görüşlere **çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak**, gereken özen gösterilmek suretiyle tanınır.’

Çocuğun söz dinleme yükümlülüğüne aykırı davranması halinde yaptırımın ne olacağı sorusuna AKINTÜRK MK 347. maddesini işaret ederek cevaplamaktadır⁷⁸. Anılan madde kapsamında çocuğun aile içinde kalması ailenin huzurunu onlardan katlanmaları beklenemeyecek derecede bozuyorsa ve durumun gereklerine göre başka çare de kalmamışsa, ana ve baba veya çocuğun istemi üzerine hâkim çocuğu bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Hüküm çocuğun ana babasının sözünü sürekli biçimde dinlememesi, sürekli olarak ana babaya karşı çıkması ve itaatsizlik etmesi ve sonunda bunu adeta bir şirretlik haline getirmesi halinde uygulama alanı bulacaktır⁷⁹. Çocuğun velisinin sözünü dinlememesi ve itaatsizliği durumunda veli çocuğu öğretici biçimde eğiterek sözünü dinletmeye çalışmalı, gerekiyorsa çocuk psikologlarından yardım alınmalı son olarak ise MK 347/2 çerçevesinde alınacak tedbirle müdahale edilmelidir⁸⁰.

⁷⁴ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; AKINTÜRK, s.414; DEMİRCİ, s.81-82.

⁷⁵ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; AKINTÜRK, s.414; GRASSINGER, s.23; ÖZDEMİR/RUHİ, s.758; ZEYBEK, s.24-25; KARAKAYALI, s.16; “İtaat isteme hakkı hiçbir zaman mutlak bir hak değildir. Hukuka ahlaka aykırı istekleri çocuk her zaman reddedebilir”. BAKTİR ÇETİNER, s.56; Ana ve baba tarafından genel adap ve kabule uygun olmadan alınan kararlara, söylenen sözlere ve yapılan telkinlere çocuğun uyması ve bunları uygulaması beklenemez. GÜRSOY/BULUT, s.724; ÖZMEN, s.53.

⁷⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; AKINTÜRK, s.414; BAKTİR ÇETİNER, s.56; ZEYBEK, s.25.

⁷⁷ BAKTİR ÇETİNER, s.56; ZEYBEK, s.25.

⁷⁸ AKINTÜRK, s.415.

⁷⁹ AKINTÜRK, s.415; Benzer yönde bkz. ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1064; DEMİRCİ, s.83.

⁸⁰ GRASSINGER, s.24.

e) Çocuğun Bakımı

MK 327/1'e göre 'Çocuğun **bakımı**, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.' MK 339 kapsamında ana ve baba çocuğun bakımı konusunda onun menfaatini göz önünde tutmak suretiyle gerekli kararları alır ve uygular.

Bakım yükümlülüğünden maksat çocuğa beslenme, giyinme, barınma, tedavi ettirme gibi imkânların sağlanmasıdır. Velâyet ana ve babadan alınsa dahi ana ve babanın çocuğun bakım masraflarını karşılama yükümü devam eder. Velayet kendisinde olmayan eş çocuğun bakımı için nafaka ödemekle yükümlüdür.

Ana ve babanın bakım borcu çocuğun ergin olmasına kadar devam eder (MK 328/1). Çocuk ergin olduğu halde eğitimi devam etmekteyse ana ve baba durum ve koşullara göre kendilerinden beklenebilecek ölçüde olmak üzere eğitimi sona erinceye kadar çocuğa bakmakla yükümlüdür (MK 328/2).

Ana ve baba bakım yükümlülüklerini kendi malvarlıklarından karşılar. Ancak ana baba yoksul olur veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapmayı gerektirirse hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakımına yetecek belli bir miktar sarf edilebilir. (MK 327/2)

f) Çocuğun Eğitimi

MK 339/1'e göre 'Ana ve baba, çocuğun bakım ve **eğitimi konusunda** onun menfaatini göz önünde tutarak gerekli kararları alır ve uygularlar.' MK 340'a göre ise 'Ana ve baba, çocuğu olanaklarına göre eğitirler ve onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâkî ve toplumsal gelişimini sağlar ve korurlar. Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar.'

Velayet hakkına sahip ana ve baba için çocuğun eğitilmesi hem hak hem de görev olarak düzenlenmiştir⁸¹. Çocuğun eğitilmesi kavramının içerisinde genel, mesleki ve dini

⁸¹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; AKINTÜRK, s.412; DEMİRCİ, s.77; ÖZTÜRK, s.15; TAŞKIN, s.43; ZEYBEK, s.26; ÖZMEN, s.54.

eğitim girmektedir⁸². Ana ve baba çocuğa ergin olduğunda toplumda yaşama beceri ve yeteneğini kazandırmakla yukmldr⁸³. Ana ve baba genel, mesleki ve dini eğitimini sağlarken çocuğun yüksek yararını, onun düşüncesini ve yeteneklerini göz önünde tutmak zorundadır⁸⁴.

aa) ocuğun Genel Eğitimi

Çocuğun genel eğitimden maksat çocuğun erdemli, onurlu, vatanını ve milletini seven dürüst ve namuslu bir insan olarak yetiştirilmesi için gerekli olan telkinlerde bulunmak, çocuğa daima iyi Őeyler öğretmek, onun kötü yollara sapmaması ve kötü alışkanlıklar edinmemesi için her türlü zen ve çabayı sarf etmektir⁸⁵. Genel eğitimin içerisine ayrıca çocuğun öğreniminin sağlanması da girmektedir. Bu bağlamda ana ve baba çocuklarını okutmak, kültürlü ve meslek sahibi bir insan olarak topluma kazandırmak için gerekli önlemleri almak ve gayreti göstermekle de ykmldr⁸⁶.

Ana baba çocuğa en başta genel eğitim vermek, onu toplum içerisinde diğer kişiler arasında nasıl davranması gerektiğini öğretmek, üstün ve erdemli duygu ve düşünceleri aşılamakla yükümlüdür. Bu eğitim günlük dilde '*aile terbiyesi*' olarak ifade edilmektedir⁸⁷

Çocuğa eğitim aldırıp aldırılmama noktasında ana ve babaya serbesti tanınmamıştır. Nitekim Anayasanın 42.maddesi kapsamında kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı gibi ilköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur.

Çocuğun eğitimi ana ve baba tarafından evde Őefkatli bir ortamda, okulda çocuğun öğretmenleri aracılığıyla yerine getirilir⁸⁸.

⁸² AKINTÜRK, s.412; AKYÜZ, s.225; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.345; ÖZTÜRK, s.15; BAYGIN, s.286.

⁸³ AKYÜZ, s.225.

⁸⁴ AKYÜZ, s.225; "ocuğun yetiştirilmesi için alacağı eğitim bir yandan ana ve babanın ekonomik olanaklarına bağlıdır. Diğer yandan ise çocuğun eğitimi bireysel yetenekleri ve eğilimlerine bağlı olarak gerçekleştirilecektir." DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.346.

⁸⁵ AKINTÜRK, s.412; Ayrıca bkz. ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s. 264; GÖRGEÇ, s.38; ÖZTÜRK, s.15; ZEYBEK, s.27; KARAKAYALI, s.10.

⁸⁶ AKINTÜRK, s.412; ÖZTÜRK, s.15.

⁸⁷ ZEVLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1062; Ayrıca bkz. ÖZTÜRK, s.15.

⁸⁸ ÜNAL, s.30.

bb) Çocuğun Mesleki Eğitimi

Medeni Kanun'un 340.maddesine göre; "Ana ve baba çocuğa, özellikle bedensel ve zihinsel engelli olanlara, yetenek ve eğilimlerine uygun düşecek ölçüde, genel ve meslekî bir eğitim sağlarlar."

Mesleki eğitim çocuğa ekonomik bağımsızlık kazandıracağı gibi onun üzerinde duygusal ve ahlaki açıdan da müspet etkiler bırakır⁸⁹.

Ana ve baba çocuğun yeteneği ölçüsünde kendisine uygun meslek veya sanat sahibi olmasına çalışacaklardır. Bunu yaparken de çocuğun istek ve eğilimlerini de dikkate alacaklardır. Örneğin ana ve baba güzel sanatlar alanında ilerlemeyi isteyen çocuğuna ille de kendi mesleklerine (eczacı veya mühendis) yönelmesi için zorlayamaz⁹⁰. Eğer ana ve baba çocuğu arzuladığı mesleğin dışında başka bir meslek seçmeye zorlarsa çocuğun MK 346 kapsamında hâkime başvurarak gerekli önlemlerin alınmasını istemeye hakkı vardır⁹¹.

Ana ve babanın çocuğun mesleki eğitim hakkında sağlıklı karar verebilmesi için öncelikle çocuğun hangi mesleğe ilgili ve yetenekli olduğunun bilinmesi gerekir⁹².Çocuğa kendisi hakkında alınacak karara ilişkin görüş belirtme imkânı verilmelidir⁹³. Bunun yanında ana ve babanın kendisinin de meslekler ve iş alanları hakkında bilgi sahibi olması gerekir⁹⁴. Çocuğunun mesleki yatkınlığını bilebilen, mesleki anlamda bilgi sahibi olan ve çocuğunun görüşlerini de dikkate alan ana ve babaların mesleki eğitim alanında vereceği kararlarda isabet oranı da artacaktır.

Ana ve baba bedensel ve zihinsel engelleri olan çocuklarına da gereken özeni göstermek, onların bu niteliklerine uygun eğitim almalarını sağlamakla yükümlüdür. Ana ve babanın bu görevlerini yerine getirebilmeleri için ise aileye eğitim ve rehberlik hizmetleri verilmelidir⁹⁵.

⁸⁹ MULLER, s.19, AKYÜZ, s.227'den naklen.

⁹⁰ AKINTÜRK, s.413; Benzer yönde bkz. BAKTIR ÇETİNER, s.64; ZEYBEK, s.28.

⁹¹ AKINTÜRK, s.413; ZEYBEK, s.28; DEMİRCİ, s.79; GÖRGEÇ, s.40; KARAKAYALI, s.10; ÖNAL, s.30; ÖZTÜRK, s.16; TAŞKIN, s.47.

⁹² AKYÜZ, s.227; KARAKAYALI, s.10.

⁹³ AKYÜZ, s.227; GÖRGEÇ, s.39; GRASSINGER, s.33.

⁹⁴ AKYÜZ, s.228.

⁹⁵ AKYÜZ, s.228.

cc) Çocuğun Dini Eğitimi

Medeni Kanun genel ve mesleki eğitim konusunu aynı maddede düzenlenmişken (MK 340/2) dini eğitimi ayrı bir maddede düzenlemiştir. MK 341'e göre "Çocuğun dinî eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir. Ana ve babanın bu konudaki haklarını sınırlayacak her türlü sözleşme geçersizdir. Ergin, dinini seçmekte özgürdür."

SEROZAN tarafından anılan maddenin inanç özgürlüklerinin çocuklardan kayıtsız ve koşulsuz esirgenmesinin ölçülülük ilkesine aykırı bir temel hak sınırlaması olduğu ve özgürlüğün çocuklara tanınmamasının şark için bu kadarı yeter anlayışını benimsemekten başka bir şey olmadığı ifade edilmektedir⁹⁶.

Çocuğun dini eğitimini belirleme hakkı ana ve babaya aittir. Ana ve baba dini eğitim konusunda anlaşamazlarsa çözüm hâkime kalacaktır.

Velayet kendisine bırakılmış olan eş çocuğu mensubu olduğu dine göre eğitmesi mümkündür⁹⁷. Ana ve babanın çocuğu dinsiz yetiştirmelerinin, ona din aleyhinde olumsuz telkinlerde bulunmalarının mümkün olmaması gerektiği ifade edilmektedir⁹⁸. Bir diğer görüşe göre ise ana babanın kendi dünya görüşlerine göre herhangi bir dini eğitim vermeden yetiştirmeleri de mümkündür⁹⁹.

Çocuğun dini eğitiminin sağlanması din ve vicdan özgürlüğüyle ve dolayısıyla çocuğun kişilik hakkı ile olan doğrudan ilgisi sebebiyle MK 341/2 hükmü ana ve babanın çocuğun dini eğitimini belirleme hakkını sınırlayacak her türlü sözleşmenin geçersiz sayılacağını ifade etmiştir¹⁰⁰.

Ana ve babanın dini eğitimini belirleme hakkı çocuğun ergin olmasıyla ortadan kalkacaktır.

⁹⁶ SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.512.

⁹⁷ AKINTÜRK, s.413; GÖRGEÇ, s.42; KARAKAYALI, s.12; ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s.264.

⁹⁸ AKINTÜRK, s.414.

⁹⁹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.346; Benzer yönde bkz. ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s.265; Ana ve baba çocuğu hangi dini kurallara göre eğitip yetiştireceklerine müştereken karar verebilecekleri gibi hiçbir dini eğitim vermeden yetiştirmeyi de benimseyebilirler. Velinin bu düşüncesine karşı hâkimin müdahalesinden söz etmek din ve vicdan özgürlüğüne aykırılık oluşturur. GRASSINGER, s.37.

¹⁰⁰ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.346; ÖZDEMİR/RUHİ, s.758.

2) Çocuğun Malları Üzerinde Velayet

Ana ve babanın çocuğun şahsı üzerinde velayet hakkı söz konusu olduğu gibi çocuğun malları üzerinde de velayet hakkı söz konusudur.

a) Çocuğun Ehliyeti

Ehliyet, MK'nın 8 ve 9. maddeleri kapsamında hak ehliyeti ve fiil ehliyeti olmak üzere ikili ayrıma tabi tutulmuştur.

aa) Hak Ehliyeti

Kişilerin haklara ve borçlara sahip olabilme yeteneğine hak ehliyeti denir. Her insanın hak ehliyeti vardır. Hak ehliyeti tam ve sağ doğumla kazanılır. Ancak çocuk hak ehliyetini sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder. Hak ehliyetine sahip olmak çocuğun da ana ve babasından bağımsız olarak malvarlığına sahip olmasına imkân verir.

bb) Fiil Ehliyeti

Fiil ehliyeti kişinin eylemleriyle lehine haklar ve aleyhine borçlar yaratabilmesi yeteneğidir (MK 9). Tam fiil ehliyetine sahip olabilmek için ayırt etme gücü, erginlik ve kısıtlı olmama şartlarının varlığı aranır.

Medeni Kanun'un 343/1.maddesine göre; "Velâyet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir." Çocuk ayırt etme gücüne sahip değilse 'tam ehliyetsiz', ayırt etme gücüne sahipse 'sınırlı ehliyetsiz' gurubuna girecektir. Tam ehliyetsiz olan çocuğun fiilleri hukuki sonuç doğurmaz. (MK 15) Ana ve babanın sonradan icazet vermesi de yapılan işlemi geçerli hale getirmez.

Çocuğun sınırlı ehliyetsiz olması halinde ise yasal temsilcisinin rızası olmadıkça kendi işlemleriyle borç altına girmesi mümkün değildir. Sınırlı ehliyetsiz çocuk ana ve babasının rızası ile hukuki işlem yapabilir. Rıza olmadan yapılan işlem tek taraflı bağlamazlıkla sakattır. Ancak ana ve baba sonradan işleme icazet vermek suretiyle işlem çocuk hakkında da hüküm ifade eder¹⁰¹. Sınırlı ehliyetsiz olan çocuk karşılıksız kazandırmalarda ve serbest mallarıyla ilgili hukuki işlemlerinde ayrıca kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada ana ve babanın rızasına gerek duymaz.

Sınırlı ehliyetsiz olan çocuk kendi kişisel kazancıyla veya bir meslek ve sanatla uğraşması için ana ve babası tarafından kendisine bırakılan malıyla ilgili işlemlerini de MK 359/1 bağlamında tek başına yapabilir¹⁰².

Sınırlı ehliyetsiz olan çocuk ana ve babasının izni veya icazetiyle yaptığı hukuki işlemlerden ya da kendisinin tek başına yapabileceği işlemlerden doğan borçlardan kendi malvarlığı ile sorumludur. Nitekim MK 343/2'ye göre çocuk, borçlarından ana ve babanın çocuk malları üzerindeki haklarına bakılmaksızın kendi malvarlığı ile sorumludur.

cc) Çocuğun Temsili

MK 342/1'e göre ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler.

Ana baba temsil yetkisini çocuğun yararına uygun biçimde ve olgunluğu ölçüsünde çocuğun görüşünü alarak kullanması gerekir. Ana baba temsil yetkisine dayanarak hukuki işlemleri çocuk adına yaparlar. Ana baba çocuğu ergin olduğunda malvarlığını açacak biçimde borçlandıramazlar¹⁰³. Almanya'da 1998'den beri yürürlükteki yeni yasal düzenlemeye göre (BGB 1629 a) küçüğün ana babası tarafından erginlik sonrasına da yaygın biçimde borçlandırılması durumunda küçük, bu borçlanmalardan dolayı salt 18 yaşında sahip bulunduğu malvarlığıyla sınırlı olarak sorumlu tutulur¹⁰⁴.

¹⁰¹ AKINTÜRK, s.418; AYAN/AYAN, s.33-34; GÖRGEÇ, s.73; ÖZMEN, s.45.

¹⁰² AKINTÜRK, s.419.

¹⁰³ AKYÜZ, s.246-247.

¹⁰⁴ SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.514.

Ana ve babanın temsil yetkisini birlikte kullanmaları gerekir. Nitekim MK 363'e göre evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velâyeti birlikte kullanırlar. Anne ve babanın çocuk adına ve onun hesabına hukuki işlem yapmaları halinde, bu işlemi birlikte yapmaları veya işlemi yapmayan eşin bu işleme rıza göstermiş olması gerekir. Bununla beraber iyiniyetli üçüncü kişiler eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler. (MK 342/2)¹⁰⁵ Hüküm kapsamında üçüncü kişinin kötüniyetli olduğunun diğer eşin işleme rızasının bulunmadığını bildiğinin veya gereken özenin gösterseydi bilebilecek durumda olduğunun ispatlanması söz konusu olmadıkça yapılan işlem geçerli olacaktır¹⁰⁶.

Günlük ihtiyaçların karşılanması için yapılan işlemlerde ananın evlilik birliğini temsil yetkisine dayanarak MK 188/1'den hareketle temsil yetkisini bağımsız olarak kullanması mümkündür¹⁰⁷. Aynı şekilde ailenin diğer ihtiyaçları için eşlerden biri birliği temsil yetkisine sahipse (diğer eş veya haklı sebeplerle hâkim tarafından yetkili kılınmışsa veya birliğin yararı bakımından gecikmede sakınca bulunur ve diğer eşin hastalığı, başka yerde olması veya benzeri sebeplerle rızası alınamazsa) temsil yetkisini bağımsız olarak kullanabilir. (MK 188)

Veli sıfatıyla hareket eden ana ve babanın çocuk adına yapacakları hukuki işlemler açısından kural olarak hâkimin kararına ihtiyaçları yoktur. MK 342/3'e göre *vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında* kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır.

Ana ve babanın velayetten doğan temsil yetkisi kendilerine Medeni Kanun'un 462. ve 463. maddelerinde belirtilen ve vasiinin geçerli olarak yapabilmesi için vesayet makamından veya hem vesayet makamından hem de denetim makamından izin alması gerekli olan işlemleri yapma konusunda vesayetten farklı olarak velayet altındaki küçüğün malvarlığına ilişkin olarak bu işlemleri izin almadan yapabilme imkânı verir¹⁰⁸.

Ana ve babanın çocuğu temsilen yaptıkları hukuki işlemin çocuğun yararına uygun olması gerekir. Ana ve babanın sahip olduğu temsil yetkisinin sınırını da çocuğun menfaati

¹⁰⁵ Ana babanın çocuğu temsil yetkilerinin birlikteliğinin (temsil kilidinin) alışveriş yaşamının akıcılığına zarar vermemesi için çocuğu tek başına temsil eden kişinin iyiniyetli üçüncü kişiye karşı eşinin de oluruyla hareket ettiğinin (temsil yetkisine güvenin) varsayılmasının yerinde olduğu yönündeki görüş için bkz. SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.506; Ayrıca bkz. ÖZMEN, s.96; USTA, s.153.

¹⁰⁶ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.347; AKYÜZ, s.247; BAYGIN/DOĞAN, s.390; GRASSINGER, s.45-46.

¹⁰⁷ BAKTİR ÇETİNER, s.78.

¹⁰⁸ GÖRGEÇ, s.75; KARAKAYALI, s.14; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.347; ÖZTÜRK, s.19; TAŞKIN, s.62; ÖNAL, s.25; ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s.266.

belirler¹⁰⁹. Çocuğun menfaatine aykırı olan bir hukuki işlemin ana ve babası tarafından onun adına ve hesabına yapılması halinde doktrinde hâkim görüş ana ve babanın temsil yetkisinin sınırını aşmış olduğudur¹¹⁰. Temsil yetkisinin sınırının aşılmış olması ise, yetkisiz temsil kapsamında bir hukuki işlemin yapılmış olması anlamına gelir ki ana ile babanın yapmış oldukları bu hukuki işlem çocuğu bağlamaz¹¹¹. Yetkisiz temsilin söz konusu olduğu hukuki işlem sonucunda işlemin karşı tarafı zarar görmüşse iyi niyetli olması (ana ve babanın temsil yetkisinin olmadığı bilmiyor ve bilmesi gerekmiyor olması) şartı ile bu zararın ana ve baba tarafından tazmin edilmesini talep edebilir¹¹². Doktrinde ileri sürülen diğer görüş ise¹¹³; ana ve babanın çocuğun adına ve hesabına yaptıkları işlem her ne kadar çocuğun yararına uygun olmasa dahi iyi niyetli üçüncü kişinin işlemin geçerliliğine duyduğu güvenin korunması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre çocuğun menfaatine aykırı yapılan hukuki işlem geçerli olmalı, ana ve baba bu hukuki işlem sebebiyle çocuğa karşı sorumlu olmalıdır. Ancak hukuki işlemin diğer tarafı olan kişinin ana ve babanın temsil yetkilerini aştıklarını biliyor ise, bu halde işlem çocuk için bağlayıcı olmamalıdır.

Burada üzerinde durulması gereken bir husus da çocuk ile ana baba arasında yapılan hukuki işlemler ile ana babanın menfaatine olmak üzere çocukla üçüncü kişi arasındaki hukuki işlemlerin akibetinin ne olacağıdır. MK 345.maddesine göre ‘Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.’

Yargıtay konu ile ilgili bir kararında;¹¹⁴ **“Davacı oğluna tapuda satış işlemi yapacağından kendisinin oğluna vasi atanmasını istemiştir. Çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır. İsteğin kayyım tayini açısından değerlendirilip tarafların delilleri sorulup sonucu uyarınca karar verilmesi gerekirken isteğin vasi tayini olarak kabul edilmesi isabetsizdir.”** Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

¹⁰⁹ KARAKAYALI, s.14; GÖRGEÇ, s.75.

¹¹⁰ ÖZTAN, s.657 vd.; SEROZAN, s.273.

¹¹¹ GÖRGEÇ, 75-76; BAKTİR ÇETİNER, s.80.

¹¹² GÖRGEÇ, s.76; BAKTİR ÇETİNER, s.80.

¹¹³ TEKİNAY Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, İstanbul 1990, s.494.

¹¹⁴ Yargıtay 2.HD.21.06.2004 T. 2004/7135 E. 2004/8099 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1153.

Yargıtay bir diğer kararında;¹¹⁵ “*Dava, harici taksim sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil talebine ilişkindir. Velayet altındaki çocuğun fiil ehliyeti, vesayet altındaki kişinin ehliyeti gibidir. TMK'nın 345.maddesi uyarınca, çocuk ile ana veya baba arasında ya da ana veya baba yararına çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak hukuki işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır. Açıklanan nedenlerle, hâkim onayı olmadan düzenlenen harici taksim sözleşmesi geçersiz olduğundan davanın reddi gerekir.*” Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Yargıtay, davacı annenin kendi adına ve çocukları için de velayeten terekenin borca batık olduğunun tespitini istediği bir olayda annenin menfaati ile çocukların menfaatinin çatıştığını ve kayyım tayin ettirilmesi ve husumetinde kayyımaya yöneltilmesi gerektiğini ifade etmiştir¹¹⁶.

ÖZMEN Yargıtay’ın MK 345 uygulamasında çok titiz davrandığını hatta ana babanın çocuklarına mal bağışlamalarında bile kayyımın varlığını aradığını ifade etmektedir¹¹⁷. GÜMÜŞ’e göre ana ve/veya baba ve çocuk arasındaki menfaat durumu daha başlangıçta bir menfaat çatışmasını dışarıda bırakıyorsa diğer ifadeyle yapılan işlem açıkça çocuğun lehine olduğu görülüyorsa MK 345 kapsamında kayyım tayini ve hâkim onayına gerek yoktur. Örneğin münhasıran çocuğa yapılan ivazsız kazandırmalardan olan bağışlamada kayyım tayinine gerek yoktur¹¹⁸.

Ana ve baba ve çocuk arasında akdedilen edim değişimine dayalı synallagmatik sözleşmeler (satış, trampa gibi), mirasçı sıfatıyla hayatta olan eşin velayeti altındaki çocuklarla birlikte mirasçı olduğu takdirde çocuklar ile ana ve baba arasında akdedilecek miras taksim sözleşmesi, küçük çocuğun miras payını ana veya babasına devri için yapılan miras payının devri sözleşmeleri, mirasçı küçük çocuk ile miras bırakanı ana ve/veya babası arasındaki mirastan feragat sözleşmeleri, çocuğun taşınmazı üzerinde ana ve/veya babaya önalım hakkı tanımaya yönelik önalım sözleşmesi, çocuğun ana ve/veya babasına karşı olan alacağına ilişkin teminatlardan vazgeçmesi, çocuk ile ana ve/veya baba arasındaki adi ortaklık sözleşmesi MK 345’e tabi olup kayyım tayini gerekir¹¹⁹.

¹¹⁵ Yargıtay 8.HD. 28.10.2008 T. 2008/3631 E. 2008/5333 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

¹¹⁶ Yargıtay 2.HD. 30.04.2009 T. 2009/3925 E. 2009/8413 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1195.

¹¹⁷ ÖZMEN, s.111.

¹¹⁸ GÜMÜŞ Mustafa Alper, Türk Medeni Hukukunda Kayyım, İstanbul 2006, s.200.

¹¹⁹ GÜMÜŞ, s.202 vd.

MK 345 bağlamında çocuğa atanan kayyımın temsil kayyımlığı olduğu Yargıtay kararlarında ifade edilmektedir. Nitekim Yargıtay verdiği bir kararda¹²⁰ ana ve babanın çocukları adına ticari işletme açtıkları, küçüğe işletmeyle ilgili menkul, gayrimenkul ve araç devri yapacaklarından bahisle küçük için temsil kayyımı atanması gerektiğini ifade etmiştir.

Medeni Kanun gerek çocuk ile ana veya baba arasında gerek ana ve babanın yararına olarak üçüncü kişiler arasında yapılacak bir hukuki işlemle çocuğun borç altına girmesi söz konusu olduğunda işlemin geçerliliğini kayyımın katılmasına ve hâkimin işlemi onaylamasına tabi tutmuştur¹²¹. Bu hallerde ana ve baba ile çocuk arasında çıkar çatışması olduğu düşünülerek yapılan işlemin çocuğu borç altına sokabilmesi için işleme kayyımın katılması ve hâkim onayını aramıştır¹²². İşlemi onaylayacak hâkim ise Aile mahkemesi hâkimidir¹²³. AKYÜZ'e göre ise kayyımı atayacak ve işleme onaya verecek hâkim çocuğun yerleşim yeri sulh hâkimidir¹²⁴. (MK 430/1) GÜMÜŞ'e göre de kayyımı atayacak olan mahkeme sulh hukuk mahkemesidir¹²⁵.

Ana veya baba işlemin her iki tarafını da oluşturuyor ise (kendisine asaleten çocuğu temsilen hareket etmesi) çocuğun bir kayyım tarafından temsil edilmesi zorunludur. Bundan başka hukuki işlemde doğrudan doğruya ana baba yararlanıyorsa çocuğu atanan bir kayyımın temsil etmesi gerekir¹²⁶.

Yapılan hukuki işlem çocuk ile ana baba arasında yapılmasına karşın sadece çocuğa yarar sağlıyorsa, çocuğu borç altına sokmuyorsa işleme kayyımın katılmasına gerek olmaz¹²⁷.

İşlemin anne ve babanın yararına olması, çocuğun anne ve babanın sahip olduğu bir borca çocuğa ait bir malın rehin hakkına konu edilmesi, anne ve babanın borcuna çocuğun katılması gibi durumlarda ortaya çıkar¹²⁸. Atanacak olan kayyım, hukuki işlemin çocuğun menfaatine olup olmadığını değerlendirmekle yükümlüdür. Kayyımın yapılan işlemi çocuğun

¹²⁰ Yargıtay 2.HD.22.03.2004 T. 2004/2052 E. 2004/3561 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1155; MK 345'de kastedilen kayyımlığın temsil kayyımlığı olduğu yönünde ayrıca bkz. GÜMÜŞ, s.211.

¹²¹ AKINTÜRK, s.419.

¹²² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.348; KARAKAYALI, s.15.

¹²³ AKINTÜRK, s.419.

¹²⁴ AKYÜZ, s.248; BAYGIN, s.308; Benzer yönde bkz. GÜRİSOY/BULUT, s.743; Kayyım iş ve işlemlerden önce özel yetki verilmek suretiyle vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesince tayin edilmelidir. ÖZMEN, s.47; İşlem yapıldıktan sonra sulh yargıcının onayına sunulur. Sulh yargıcı uygun görürse onaylar. ÖZMEN, s.101.

¹²⁵ GÜMÜŞ, s.210.

¹²⁶ AKINTÜRK, s.419; Benzer yönde bkz. s.77.

¹²⁷ AKINTÜRK, s.420; GÖRGEÇ, s.77; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.348.

¹²⁸ GÖRGEÇ, s.78.

menfaatine uygun bulması halinde bu işlemi kayyım bizzat kendisi yapar. Hâkim tarafından onaylanması ile işlem taraflar açısından bağlayıcı hale gelir¹²⁹.

Temsil yetkisi kapsamında ana baba çocuğun malvarlığından bazı değerlerin çıkması ya da onun borç altına girmesi neticesini doğuracak işlemleri yaparlar¹³⁰. Ancak ana ve babanın çocuk adına kefil olması, vakıf kurması ve önemli bağışlarda bulunması ise yasaktır (MK 449).

b) Çocuğun Malları

Çocuklar kendilerine yapılan bağışlar, kendilerine düşen miras, çalışmasının karşılığı kazançlar veya tazminat alacaklısı olmaları sebebiyle mal ve para sahibi olabilirler¹³¹. Çocuk malları ile ilgili hükümler Medeni Kanun'un yedinci ayırımında düzenleme alanı bulmuştur. Velayet devam ettiği müddetçe ana ve baba çocuğun mallarını yönetme, kullanma ve gelirlerini sarf etme hak ve ödevine sahiptirler¹³². Buradaki yetki ve görev çocuğun velayet altındayken kazandığı tüm malları kapsar¹³³. Ancak MK 357 vd. kapsamında çocuğun serbest malları üzerinde ana babanın yönetme ve yararlanma hakkı mevcut değildir.

¹²⁹ ÖZTAN, s.663; GÖRGEÇ, s.78-79; AKYÜZ, s.248.

¹³⁰ AKYÜZ, s.245.

¹³¹ BAKTİR ÇETİNER, s.80; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.235; CANSEL, s.139; ÖZTÜRK, s.16; TAŞKIN, s.58; ZEYBEK, s.31-32; ÖZDEMİR/RUHİ, s.1177.

¹³² BAKTİR ÇETİNER, s.80; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.235; CANSEL, s.139.

¹³³ BAKTİR ÇETİNER, s.80; ÖZTÜRK, s.16.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ, ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKI, ÇOCUK MALLARININ SARFI ve ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI DIŞINDA KALAN ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI

D) ÇOCUK MALLARININ YÖNETİMİ

A) YÖNETİM KAVRAMI

Kanun koyucu Medeni Kanun'da birçok yerde (MK 223, 242, 244, 262, 263, 454, 460, 624, 689 vd.) yönetim kavramından bahsetmiş ancak bu kavrama bir açıklık getirmemiştir¹³⁴. Dar ve teknik anlamda yönetim malvarlığına dâhil değerlerin korunması, bakımı, onarımı, iyileştirilmesi ve ekonomik amaca uygun olarak işletilmesini ilgilendiren fiili ve hukuki nitelikteki tüm iş ve işlemlerin yapılmasını ifade eden bir kavramdır. Eşya üzerinde esaslı değişiklikler, eşyanın devredilmesi, eşya üzerinde sınırlı ayni hak kurulması teknik anlamda yönetim olmayıp bir tasarruftur¹³⁵. Ana baba yönetim yetkileri kapsamında çocuk mallarının bakım ve tamirini yaptırabilir, çocuğun malvarlığına dâhil bir eşyayı kiraya verebilir¹³⁶. MK 352'ye göre ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Madde kapsamındaki yönetim dar ve teknik anlamda yönetim olmayıp çocuk adına tasarruf işlemleri yapma yetkisini de kapsayan bir yönetimdir. Nitekim MK 352 hükmünün MK 342 ve MK 448 hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde bu sonuç ortaya çıkmaktadır¹³⁷. Ana ve baba çocuğun yasal temsilcisi olduğundan çocuk adına ve hesabına hem borçlandırıcı işlemleri hem de tasarruf işlemlerini yapabilir.

Ana babanın idare yetkisi çocuğun mallarını koruma ve işletmeyi ifade eder. Ana ve baba çocuğun mallarını kiraya verebilir, tamir ve bakımını yaptırabilir, faiz ve kiralari tahsil

¹³⁴ BAYGIN/DOĞAN, s.381; BAYGIN, s.384.

¹³⁵ ARPACI Abdulkadir, Türk Medeni Kanunu Açısından Müşterek Mülkiyette Yararlanma ve Yönetim, İstanbul 1990, s.104-105; BAYGIN/DOĞAN, s.382; ÖZDEMİR, s.84; BAYGIN, s.384.

¹³⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.382; AKINTÜRK, s.421; ÖZDEMİR, s.84; Çocuğun alacağını tahsil etme, gerekli tamirat, bakımını yapma, kiraya verme yönetim yetkisi kapsamındadır. USTA, s.145-146.

¹³⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.382; AKYÜZ Emine, Türk Medeni Kanunu'na Göre Çocuğun Malları Bakımından Korunması, AÜEBFD., S.1-4, Y.1979, s.156; ÖZDEMİR, s.84.

edip çocuğa ait taşınmazı satıp tescil işlemlerini yaptırabilir¹³⁸. Fakat bunların karşılığı olarak alınacak değerler yine çocuğun malvarlığına dâhildir¹³⁹.

Yargıtay verdiği bir kararda¹⁴⁰ “*Davacının nikâhsız birlikteliğinden olma çocuğunun 18 yaşını doldurmak üzere olduğunu, reşit olduğu takdirde mallarını satacağını söylediğini belirterek, küçüğün korunması için malların annesi tarafından satılmasına izin verilmesinin talep edilmiştir. Davacı anne küçüğün velisi ve yasal tek temsilcisidir. Hâkimden izin almaksızın taşınır veya taşınmaz hangisi olursa olsun çocuk mallarını satabilecek, onun mallarını yönetecek ve bununla yükümlü olacaktır. Yönetim hakkı sona erince de çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyımına devredecektir.*” Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Yargıtay satışa izin talepli bir davada verdiği bir kararında¹⁴¹; “*Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle Türk Medeni Kanununun 327. maddesi; çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır. Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde yada olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı halinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarf edebilirler. 342. maddesi; ana ve baba velayetleri çerçevesinde 3. kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler. İyi niyetli 3. kişiler eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler. Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler-velayetdeki temsilde de uygulanır. 356. maddesi; olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir. Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir. 363. maddesi; ana ve baba çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar. Dürüstlük kurallarına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. Kanuna uygun olarak çocuk ve aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar. 462. maddesi birinci fıkrası: aşağıdaki hallerde vesayet makamının izni gereklidir. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir ayni hak... kurulması hükümlerini*

¹³⁸ BAKTİR ÇETİNER, s.81; SEROZAN, s.266; AKYÜZ, s.235; ÖZTÜRK, s.17; ZEYBEK, s.35; ALTUNKAYA, s.114.

¹³⁹ AKYÜZ, Çocuğun Malları Bakımından Korunması, s.156; SEROZAN, s.268.

¹⁴⁰ Yargıtay 2.HD. 29.03.2010 T. 2009/16485 E. 2010/5916 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

¹⁴¹ Yargıtay 2.HD. 25.05.2002 T. 2002/5872 E. 2002/6944 sayılı karar için bkz. www.kazanci.com

gerektirmiş bulunmasına göre; Türk Medeni Kanununun 327. ve 356. maddelerine uygun çocuğun eğitimi, bakımı korunması için ana baba yoksul oldukları takdirde veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunlu olan hallerde hâkim, çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar malın **sarf edilmesi** konusunda ana babaya izin verecek veya onlara belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanyacaktır. Somut olayımızda ise; küçük Havva'nın Türk Medeni Kanununun 336 /son maddesi gereğince velisi olan annesi Satı, küçüğün hisseli mallarını satarak ona tamamına sahip olacağı bir taşınmaz almak için hâkimden izin istemiştir. Bu olayda Türk Medeni Kanununun 327 ve 356. madde koşulları iddia edilmediği gibi koşulların oluştuğu da kanıtlanmamıştır. Karar gerekçesinde de açıklandığı üzere davacı anne küçüğün velisi ve yasal tek temsilcisidir. Türk Medeni Kanununun 342 ve 462/1-2. Maddeleri gereğince 327. ve 356. madde hükümleri koşullarının oluşması dışında hâkimden izin almaksızın taşınır olsun taşınmaz olsun çocuk mallarını satabilecek, 360. ve 361. maddelerdeki olumsuz koşullar gerçekleşmedikçe onun mallarını yönetecek ve bununla yükümlü olacaktır. (TMK. md. 352) Yönetim hakkı sona erince de çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyımına devredecektir. (TMK. md. 362) Satışa izin isteğinin reddine ilişkin hüküm yerinde görülmüş olduğundan davacının temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına” şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Çocuk mallarının yönetimi kavramı çocuğun malları ile ilgili ve amaca uygun olarak yapılacak bütün taahhüt ve tasarruf işlemlerini kapsayan bir kavramdır¹⁴². Ana baba yönetim hakkını bizzat kendi çıkarlarına göre değil çocuğun yararına olacak şekilde kullanmak ve tedbirli bir yönetici gibi davranmak zorundadır¹⁴³. Ana baba çocuğun mallarını yönetirken özen göstermek tıpkı kendi mallarını yönetiyormuş gibi davranmak ve çocuğun menfaatine en uygun yönetim tarzını seçmek zorundadır¹⁴⁴. Ana baba çocuğun malvarlığının artması için de gayret göstermelidir. Ancak ana baba bu konuda çocuğun yararı ile sınırlı olarak, iyi bir yöneticinin alacağı kadar risk almalıdırlar¹⁴⁵.

¹⁴² ÖZTAN, s.684; BOZER Ali, Medeni Kanunumuza Göre Ana Babanın Çocuğun Mallarının İdaresinde Haiz Oldukları Serbestinin Hudutları, AÜHFD., C.IX, S.3-4, Y.1952, s.199; AKYÜZ, s.235; BAYGIN/DOĞAN, s.382-383; ÖZDEMİR, s.85; ERTAŞ Şeref, Yeni Medeni Kanunumuzda Velinin Çocuk Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisi, DEÜHFD., C.9, Özel Sayı, Y.2007, s.394; AKINTÜRK, s.421; Çocuk mallarını yönetme hakkı malların yönetilmesine ilişkin tüm hukuki işlemleri yapma yetkisi verir. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.349.

¹⁴³ AKINTÜRK, s.422; ÖZDEMİR, s.88; BAYGIN/DOĞAN, s.388, s.391; ZEYBEK, s.35.

¹⁴⁴ ZEVLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1064; ÖZTÜRK, s.17.

¹⁴⁵ ÖZTAN, s.685; TAŞKIN, s.59; DEMİRCİ, s.85.

Ana baba yönetim hakkını kullanırken amaca uygun tasarruf işlemleri yapabilirken fiili tasarruflarda bulunması söz konusu değildir. Bu bağlamda ana babanın çocuk mallarını başka bir şeyle birleştirmesi, karıştırması, işlemesi, tüketmesi, yok etmesi yönetim hakkı kapsamında değildir¹⁴⁶. MK 363'e göre 'Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar.' Ana baba çocuk mallarının yok olmasından, kaybolmasından ve kıymet eksilmelerinden sorumludur¹⁴⁷. Ana baba çocuğun malvarlığını, onu tüketecek şekilde yönetemezler. Ana babanın yönetim anlayışı, çocuğun mallarını korumak, değerlendirmek ve çoğaltmak için gerekli tedbirleri almaya yönelik olmalıdır¹⁴⁸.

B) ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI VE YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Ana baba velayetleri devam ettiği müddetçe çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip oldukları gibi aynı zamanda yönetmekle yükümlüdürler. Yönetimin hak ve yükümlülük olduğu MK 352.maddede 'Ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler' denilmek suretiyle açıkça ifade edilmiştir.

Kanun koyucunun ana babaya tanıdığı yönetim hakkı velayetin sona ermesi (MK 362) ya da çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi halinde hâkimin kararıyla yönetimin onlardan alınması ile (MK 361/1) son bulur.

Ana babaya tanınan yönetim hakkı velayete sıkı sıkıya bağlıdır¹⁴⁹. MK 352'de hem hak hem de yükümlülük olarak ifade edilen yönetim hakkından ana baba veya onlardan biri feragat edemeyeceği gibi yönetimi bir başkasına devretmeleri de mümkün değildir¹⁵⁰. Ana baba yönetim yükümlülüğünü şahsen ve ücret karşılığı olmadan yerine getirmek durumundadır¹⁵¹. Çocuk mallarının yönetimi esnasında ana baba üçüncü kişilerden görüş

¹⁴⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.383; AKYÜZ, s.235.

¹⁴⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.383.

¹⁴⁸ ÖZTAN, s.685; DEMİRCİ, s.85; GÖRGEÇ, s.46; BAYGIN/DOĞAN, s.388; İsviçre Hukukunda bir atasözünden ilhamla söylendiği gibi çocuk malları demirden (çelikten) mallardır. HEGNAUER, s.231, N.28.04, BAYGIN/DOĞAN, s.388'den naklen.

¹⁴⁹ AKINTÜRK, s.421; BAYGIN/DOĞAN, s.383; ÖZDEMİR/RUHİ, s.1178; ÖZDEMİR, s.87; DEMİRCİ, s.84; ŞİMŞEK, s.59.

¹⁵⁰ AKINTÜRK, s.421; AKYÜZ, s.236; BAKTİR ÇETİNER, s.81; BAYGIN/DOĞAN, s.384; ÖZDEMİR, s.85; DEMİRCİ, s.84; ÖZTÜRK, s.17; TAŞKIN, s.59; GÖRGEÇ, s.50; ZEYBEK, s.34; ŞİMŞEK, s.54; ÖZMEN, s.105.

¹⁵¹ AKYÜZ, s.236; ÖZTAN, s.684; BAYGIN/DOĞAN, s.384; GÖRGEÇ, s.51; ZEYBEK, s.34; Ana baba bu yükümlülükleri ücretsiz yerine getirirler. ÖZMEN, s.105; ALTUNKAYA, s.112.

alabileceği gibi yönetimi de bu kişilere bırakabilir¹⁵². Yönetim yetkisi velayetin ayrılmaz parçası olduğundan ana babanın yönetimi fiilen devrettikleri üçüncü kişileri denetim yükümlülüğü devam eder. Ana baba üçüncü kişilerin yönetiminden dolayı ortaya çıkan zarardan sorumlu olur¹⁵³. Çocuk malları, ana ve babanın davranışlarından sorumlu olduğu kişiler yüzünden zarara uğramışsa, onlar bu kişilerin seçiminde, gözetim ve denetiminde ve onlara talimat vermede gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini ispat etmek suretiyle sorumluluktan kurtulabilirler¹⁵⁴.

C) ANA BABANIN YÖNETİMİ

1) Birlikte Yönetim

MK 336/I kapsamında velayetleri devam ettiği sürece ana baba çocuk mallarını birlikte yönetirler. Velayet ana babadan sadece birine aitse yönetim hak ve yükümlüğünü velayet kendisine bırakılan ana veya baba tek başına kullanır ve yerine getirir.

Yönetim hususunda ana baba anlaşma sağlayamazlarsa MK 195/II kapsamında hâkimden müdahale isteyebilirler. Hâkim öncelikle ana babayı uzlaştırmaya çalışacaktır. Ana baba uzlaşamazlarsa hâkim ana baba yerine karar vermemeli ana babadan hangisinin düşüncesi daha akılcı ve çocuğun yararına ise karar verme yetkisini ona bırakmalıdır¹⁵⁵.

Ana baba yönetim hak ve yükümlülüklerini yerine getirirken kural olarak hesap ve güvence vermezler. Nitekim MK 352'de hesap ve güvence verilmemesi açıkça ifade edilmiştir. Ana babanın yönetimi esnasında yaptıkları işlemlerin geçerliliği de MK 345'de yer alan istisnalar haricinde onaya tabi değildir.

Ana ve baba sözü edilen yükümlülüklerini yerine getirmede kanun hükümlerine aykırı davranışlarında hâkim çocuk mallarının korunması için müdahale eder. (MK 352/2)

¹⁵² BREITSCHMID, Art.318, Nr.6, AKYÜZ, s.236'dan naklen; Yönetim hakkının kullanılması diğer eşe veya uzman bir kişiye bırakılabilir. Bkz. ÖZTAN, s.684; BAYGIN/DOĞAN, s.384; DEMİRCİ, s.84; TAŞKIN, s.59; GÖRGEÇ, s.50; ZEYBEK, s.35; ŞİMŞEK, s.54; ÖZMEN, s.105; USTA, s.145; OĞUZMAN/DURAL, s.284.

¹⁵³ AKYÜZ, s.236; BAYGIN/DOĞAN, s.384; GÖRGEÇ, s.50-51; ÖZDEMİR, s.92.

¹⁵⁴ AKYÜZ, s.243; ÖZDEMİR, s.93.

¹⁵⁵ Yargıcın ana baba yerine karar vermektan kaçınıp, karar verme hakkını ilgili konuda çocuk açısından daha sağlıklı karar vereceğine inandığı eşe tanınması doğru olur. SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.512; AKYÜZ, s.236; BAYGIN/DOĞAN, s.389-390; ÖZMEN, s.106; ALTUNKAYA, s.113.

Yönetim hakkının kullanılması, yönetimin kapsamına giren bu mallar üzerinde fiili egemenliği de gerektirdiğinden ana ve baba çocuğun mallarının fer'i zilyedirler¹⁵⁶. Velayet hakkına sahip ana ve baba vasiden farklı olarak, çocuğun mallarını kullanırken hâkim iznine ihtiyaçları yoktur (TMK m. 342/3). Çocuğun mallarını yönetmede ana ve baba, hâkimden izin almayacakları gibi çocuklarının düşünce ve oylarını da almak zorunda değildirler¹⁵⁷. Ancak TMK 339/3'e göre, "Ana ve baba, olgunluğu ölçüsünde çocuğa hayatını düzenleme olanağını tanır; önemli konularda olabildiğince onun düşüncesini göz önünde tutarlar" hükmü uyarınca da çocuğun malları konusunda onun yaşı ve olayları idrak kabiliyeti doğrultusunda ana ve baba çocuğu aydınlatır. Yapılacak işlemler konusunda onun görüşünü de alırlar. Ancak çocuğun işi uygun bulması ana ve babayı sorumluluktan kurtarmaya yetmeyecektir¹⁵⁸. (MK 450/2'yekıyasen).

3) Ana veya Babadan Birinin Yönetimi

Evlilik birliği ölüm, boşanma, gaiplik, butlan gibi sebeplerle son bulmuşsa artık eşlerin velayet hakkını birlikte kullanmaları mümkün değildir. Bu takdirde velayet hakkı, velayet kendisine bırakılan eşe ait olacaktır. Bu kapsamda çocuk mallarını yönetme hakkı da velayet kendisine bırakılan eşe aittir. Ancak velayet hakkının ve bu bağlamda yönetim hakkının tek bir eş tarafından kullanılması halinde kanun koyucu bu eşin denetlenmesi açısından velayet hakkı kendisine bırakılan tarafa bazı yükümlülükler getirmiştir¹⁵⁹.

Yönetme hakkı, velayet devam ettiği müddetçe varlığını koruyacağından ana ve babanın evliliğinin sona ermesinde, velayet hakkı kendisine verilen tarafa, kanun tarafından bazı yükümlülükler getirilmiştir. MK 353'e göre 'Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.'

Hüküm kapsamında sadece evliliğin sona ermesi durumu ifade edilmişse de evlilik devam etmesine rağmen velayetin eşlerden sadece birine bırakılması halinde de MK 353

¹⁵⁶ VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, C.II, İstanbul 1965, s.376; SAYMEN F.Hakkı/ELBİR H.Kemal, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, C.III, İstanbul 1960, s.377; ÖZDEMİR, s.86; AKINTÜRK, s.421; ZEYBEK, s.35; ŞİMŞEK, s.72; ALTUNKAYA, s.113.

¹⁵⁷ ÖZDEMİR, s.86; GÖRGEÇ, s.53; Ayrıca bkz. ZEYBEK, s.36; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.349.

¹⁵⁸ ÖZDEMİR, s.85-86.

¹⁵⁹ BAYGIN/DOĞAN, s.393; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.237; ZEYBEK, s.36-37; ŞİMŞEK, s.62.

hükmünün uygulama alanı bulacağı ifade edilmektedir. BAYGIN/DOĞAN'ın bizimde katıldığımız değerlendirmesine göre ana veya babadan velayetin kaldırıldığı hallerde ve ortak velayetin baştan beri söz konusu olmadığı evlilik dışında doğan çocuklar bakımından da hükmün ratiolegis'inden hareketle MK 353 hükmü uygulanmalıdır¹⁶⁰.

Kanun koyucu MK 353 hükmü ile evliliğin sona ermesi halinde velayete sahip olan ana veya babanın yönetim hakkını tek başına kullanmaya devam etmesinin doğurabileceği tehlikeleri dikkate alarak önceden gerekli önlemlerin alınmasını uygun ve faydalı görmüştür¹⁶¹.

a) Çocuğun Malvarlığının Dökümünü Gösterir Defter Verme Yükümlülüğü

MK 353 gereğince evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek zorunluluğu altındadır.

Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'ün4.maddesine göre 'Ana ve babadan birinin ölümü halinde nüfus memuru veya evliliğin mahkeme kararı ile sona ermesi halinde kararı veren mahkeme, sağ kalan veya velayet kendisine verilen eşin yerleşim yeri aile mahkemesine, yoksa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun belirlediği mahkemeye durumu derhal bildirir. Mahkeme, belirleyeceği süre içinde, sağ kalan veya velayet kendisine verilen eşten çocuğun varsa, mal varlığının dökümünü gösteren bir defter vermesini ve bu mal varlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşecek önemli değişiklikleri de bildirmesini ister.'

Tüzüğün 4.maddesinde defter verme ve bildirim için açık bir süre belirlenmemiştir. Bu noktada süreyi belirleme yetkisi aile mahkemesi hâkimine bırakmıştır¹⁶². Yönetim hakkına sahip olan velinin defter düzenlememesi, çocuğun malvarlığının bulunmamasından kaynaklanıyor ise veli defter düzenleme için kendisine verilen süre içinde bu durumu da mahkemeye bildirmekle yükümlüdür.

Çocuğun malvarlığını gösteren defterin doğrudan doğruya veli tarafından tutulması gerekir. Vesayet altındaki küçüğün malvarlığına ilişkin olarak tutulması gereken defterin

¹⁶⁰ BAYGIN/DOĞAN, s.394.

¹⁶¹ AKINTÜRK, s.423.

¹⁶² BAYGIN/DOĞAN, s.395; GÖRGEÇ, s.55-56.

aksine mahkemenin görevlendireceği bir kişinin ve çocuğun defter tutulurken bulunması gereği yoktur¹⁶³.

Defter kapsamında çocuk mallarının niteliği, miktarı doğru ve tam olarak belirtilir. Deftere velayetin ana babaya bırakıldığı tarihteki çocuğun güncel malvarlığı (taşınır, taşınmazlar, kıymetli evrak, alacak ve borçlar) yazılır¹⁶⁴. Velayet kendisine bırakılan ana veya baba defteri iki nüsha halinde aile mahkemesine verir. Mahkeme defterin gereği gibi tutulmadığını (malların iyi belirlenmediği, eksik yazıldığı) görürse bunları düzelttirir veya eksikleri tamamlar¹⁶⁵. Defter mahkemece kontrol edildikten sonra tasdik edilerek bir örneği veliye verilir, diğer örneğini ise dosyada muhafaza eder. Defter tutulmaz veya mahkemenin dilediği düzeltmeler yapılmazsa hâkim çocuk mallarının korunması için MK 360'daki önlemleri alabilir ya da yönetimin veliden alınarak kayyım devrine karar verebilir¹⁶⁶. (MK 361) Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'ün 4/2 maddesine göre 'Hâkim, ana ve babanın, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri halinde, Türk Medeni Kanununun 360 ve 361 inci maddelerinde öngörülen önlemleri alır ve gerekli işlemleri yapar.

Defter tutulması önemini velayetin sonunda çocuğun mallarında bir eksilme olup olmadığının belirlenmesinde kendisini gösterir. Eksilmeye kusuru olan velinin sorumluluğu söz konusu olabilir¹⁶⁷.

b) Çocuğun Malvarlığında Ortaya Çıkan Önemli Değişiklikleri Bildirme Yükümlülüğü

MK 353 kapsamında velayet kendisine bırakılan veli çocuğun malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.

Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük'ün 4.maddesine göre 'Mahkeme mal varlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşecek önemli değişiklikleri de bildirmesini ister.

¹⁶³ AKYÜZ, s.237.

¹⁶⁴ AKYÜZ, s.237; ÖZTAN, s.687; BAYGIN/DOĞAN, s.395; ZEYBEK, s.37.

¹⁶⁵ AKYÜZ, s.237-238.

¹⁶⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.395; GÜRSOY/BULUT, s.772.

¹⁶⁷ ÖZTAN, s.688; BAYGIN/DOĞAN, s.395; GÖRGEÇ, s.55.

Müfredat defterinin hazırlanmasından sonra çocuğun mallarında ortaya çıkan önemli değişiklikler olursa bunlarda mahkemeye bildirilir¹⁶⁸. Malvarlığını önemli derecede etkileyen değişikliklerden maksadın çocuk mallarına ilişkin olağanüstü yönetim işleri olduğu ifade edilmektedir¹⁶⁹. Çocuğun mallarında meydana gelen değişikliğin önemli sayılıp sayılmayacağı, söz konusu değişikliğin miktarı ile bu değişikliğin malvarlığına oranına göre tespit edilmektedir¹⁷⁰. Buna karşın ekonomik dalgalanmalar, kur değişiklikleri sebebiyle artma ve eksilmeler mahkemeye bildirilmez¹⁷¹. Yönetim hakkının kullanımı dolayısı ile meydana gelmeyen ancak çocuğun malvarlığına etki eden durumların da hâkime bildirilmesi gerekir¹⁷². Örneğin çocuğun miras yoluyla mülkiyet hakkına sahip olduğu taşınır veya taşınmaz eşyalar veya yaşanan hırsızlık, doğal afet gibi durumlar nedeniyle çocuğun malvarlığında azalmaya neden olan hallerin de bildirilmesi gerekir¹⁷³. Bankadaki parayla hisse senedi alınması yada bunun bir işe yatırılması yatırım yönünden önemli değişiklik olup mahkemeye bildirilmesi gerekirken bankada bulunan paranın başka bir bankaya yatırılması önemli yatırım değişikliği değildir¹⁷⁴.

Malvarlığında meydana gelen önemli değişikliklerin bildirilmesi hâkimin gerektiğinde gecikmeden önlem alınabilmesini sağlamak içindir¹⁷⁵.

D) YÖNETİM HAKKININ SONA ERMESİ

1) Sona Erme Sebepleri

Yönetim hakkı ve yükümlülüğü velayetle eş değer süreyle devam eder. Velayet son bulursa veya yönetim ana babadan alınırsa yönetim hakkı da son bulur.

¹⁶⁸ BAYGIN/DOĞAN, s.395; AKYÜZ, s.238; GÖRGEÇ, s.57.

¹⁶⁹ BAYGIN/DOĞAN, s.396.

¹⁷⁰ OĞUZMAN/DURAL, s.284; BAYGIN/DOĞAN, s.396; GÖRGEÇ, s.57; ZEYBEK, s.36.

¹⁷¹ AKYÜZ, s.238; BAYGIN/DOĞAN, s.396.

¹⁷² GÖRGEÇ, s.57.

¹⁷³ BAYGIN/DOĞAN, s.396; GÖRGEÇ, s.57.

¹⁷⁴ OĞUZMAN/DURAL, s.284.

¹⁷⁵ AKYÜZ, s.238; BAYGIN DOĞAN, s.396.

a) Velayetin Sona Ermesi

Çocuk mallarını yönetme hakkı velayete sıkı sıkıya bağlı olduğundan velayet sona ererse yönetim hakkı da kendiliğinden sona erer.

Velayetin hem ana hem baba açısından sona ermesi mahkemece her ikisinden kaldırılması durumunda söz konusu olabilir. (MK 348-349) Çocuğun ergin olması, ana ve babanın ölümü veya gaipliğine karar verilmesi de velayet hakkı kendiliğinden sona erer¹⁷⁶. Çocuğun evlat edinilmesi de velayet hakkını sonlandırır.

Evliliğin ölüm veya gaiplik sonucu feshedilmesi durumunda velayet hakkı sağ kalan eş üzerinde kalır. Artık sağ kalan eş velayet hakkını tek başına kullanır¹⁷⁷.

b) Yönetimin Ana Babadan Alınması

MK 361'e göre; 'Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir. Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir. Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarf edileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.' Madde bağlamında hâkim tarafından yönetimin ana babadan alınması durumunda da yönetim hakkı sona erer.

Burada yönetimin kayyıma devredilmesinden maksat yönetim kayyımlığı olup velayetin kaldırılmasına gerek olmadan yönetimin devri söz konusudur¹⁷⁸.

Hâkim çocuk mallarının tehlikeye düşmesinin başka bir yolla etkin şekilde önlenmesinin mümkün olmadığını saptadığı takdirde malları yönetme hakkını ana ve babadan alarak bir kayyıma devretmeye karar verme imkânına sahiptir¹⁷⁹.

¹⁷⁶ ÖZDEMİR, s.91; ÖZDEMİR/RUHİ, s.1180; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.238.

¹⁷⁷ ALTUNKAYA, s.115; Bkz. OĞUZMAN/DURAL, s.283.

¹⁷⁸ ÖZLÜ Hakkı, Türk Medeni Hukukunda Velayetin Kaldırılması, Ankara 2002, s.57; ŞİMŞEK, s.111.

¹⁷⁹ AKINTÜRK, s.424.

Buradaki önlemler velayetin sona ermesi halinde ortadan kalkar. Önlemin uygulanmasına ilişkin sebep daha önce ortadan kalksa bile önlemin sona erdirilmesi yeniden bir mahkeme kararına ihtiyaç gösterir¹⁸⁰.

2) Sona Ermenin Sonuçları

Kanun koyucu yönetim hakkının sona ermesi halinde bunun sonuçlarını MK 362 ve 363. Maddelerinde düzenlemiştir. Madde kapsamında yönetimin sona ermesinin sonuçları olarak çocuk mallarının hesabıyla beraber devredilmesi ve ana ve babanın sorumluluğu karşımıza çıkmaktadır.

a) Çocuk Mallarının Hesabıyla Beraber Devredilmesi

MK 362'ye göre 'Ana ve baba, velâyetleri veya yönetim hakları sona erince, çocuğun mallarını, hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayyımaya devrederler.'

Velayet hangi nedenle sona ererse ersin çocuk mallarını yönetme hakkı, ergin olan çocuğa, çocuk vesayet altında ise vasisine veya yönetim kayyımaya verilmişse ona devredilir¹⁸¹. Teslim edilmeyen mallar hakkında istihkak davası açılabilir¹⁸². Ana babanın hesap vermesi velayetin her iki eş için de son bulması halinde söz konusudur. Velayet hakkı ana veya babadan sadece biri için sonlanmışsa (örneğin boşanma sebebiyle velayetin eşlerden birine bırakılması) diğer eşin velayet hakkını dolayısıyla yönetim hakkını kullanma imkânı devam eder. Eğer eşlerden biri için velayet devam ediyorsa yönetim hakkı ona ait bulunacağından devir de söz konusu olmaz¹⁸³.

MK 362 kapsamında malların teslimini isteme hakkı velayetin sona ermesinden itibaren 10 yıllık zamanaşımına tabidir¹⁸⁴. Ergin çocuk mülkiyet hakkına dayanarak ana ve

¹⁸⁰ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.354.

¹⁸¹ AKINTÜRK, s.425; ÖZDEMİR, s.91; GÖRGEÇ, s.59; ZEYBEK, s.38.

¹⁸² ÖZTAN, s.701; OĞUZMAN/DURAL, s.290; AKYÜZ, s.238; ALTUNKAYA, s.117; Bkz. Yargıtay HGK. 14.12.1960 T. E.2-53, K.63, ÖZMEN, s.107.

¹⁸³ AKYÜZ, s.238; ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.1068; BAYGIN/DOĞAN, s.403.

¹⁸⁴ BAYGIN/DOĞAN, s.403; OĞUZMAN/DURAL, s.291; GÖRGEÇ, s.59; ÖZTAN, s.696; ZEYBEK, s.51; ALTUNKAYA, s.118.

babasına karşı istihkak davası açabilir¹⁸⁵. Malların teslim edilmesini isteme hakkına karşılık ana ve babanın da malların teslim alınmasını istemeye hakları vardır. Yönetim hakkı sona erince ana ve baba, çocuğun mallarının teslim alınmasını isteyebilir şayet çocuk veya vasisi malları teslim almaktan sakınırsa, ana ve baba teslim borcundan TBK 107 kapsamında malları tevdi etmek suretiyle kurtulabilirler¹⁸⁶. Çocuk, ergin olmasına rağmen kendisine ait malların ana ve babası tarafından devredilmesini talep etmez, ana ve baba da devralması talebinde bulunmazlarsa bu durumda aralarındaki ilişki Aile Hukuku ilişkisi olmaktan çıkar ve Borçlar Hukuku ilişkisi (vekâlet, karz veya ortaklık ilişkisi) haline gelir¹⁸⁷.

Türk Medeni Kanunu'nun Velayet, Vesayet Ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü'nün 7.maddesine göre; 'Hâkim kararıyla velayetleri veya malı yönetme hakları sona eren ana ve baba, hesap cetveli ile birlikte çocuğun mallarını vasiye veya kayyım devrederler. Eksiklikler varsa bunlar ayrı ayrı tespit edilir, vesayet makamı gerek görürse eksik olan veya zarar verilen mallardan dolayı veli aleyhine dava açılmasını vasi veya kayyımdan ister. Velayetin, çocuğun ergin olması nedeniyle sona ermesi halinde ana ve baba, ergin olan çocuğun istemi üzerine bir hesap cetveli de vermek suretiyle malları kendisine devir ve teslim ederler.'

Velayet çocuğun ergin olması sebebiyle sonlanmışsa ergin çocuk hesap istemeyebilir. Ana babanın velayet ya da yönetim hakları kaldırıldığından dolayı çocuğa vasi atanmışsa veya kayyım atanmışsa vasi veya kayyım hesap isteme yükümlülüğü altındadır¹⁸⁸.

b) Ana ve Babanın Sorumluluğu

MK 363'e göre; 'Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar. Dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.'

¹⁸⁵ BAYGIN/DOĞAN, s.403; GÖRGEÇ, s.59.

¹⁸⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.403-404; GÖRGEÇ, s.59.

¹⁸⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.404; Ayrıca bkz. GÖRGEÇ, s.59; ZEYBEK, s.51.

¹⁸⁸ ÖZTAN, s.696; AKYÜZ, s.238; BAYGIN/DOĞAN, s.404; GÖRGEÇ, s.60; ŞİMŞEK, s.112; ÖZMEN, s.107.

Kanun koyucu velayetleri sona eren ana ve babanın çocuk mallarının iadesi noktasında vekil gibi sorumlu tutmuştur.

Medeni Kanun 363.maddede “*velayet son tahlilde vekâlettir*” kuralını uygulamaya koymuştur¹⁸⁹.

Vekâlet sözleşmesinde, vekilin özen borcu, edim sonucunun başarılı biçimde gerçekleşmesi için yaşam deneyimlerine ve işlerin olağan akışına uygun olarak edimin yerine getirilebilmesi için gerekli davranışlarda bulunmak ve edimin gerçekleştirilmesini engelleyecek davranışlardan kaçınmak olarak ifade edilir¹⁹⁰.Vekilin özen yükümü, TBK 506/III gereğince objektifleştirilmiş bir özen yükümü niteliğindedir¹⁹¹.

TBK 506/3’e göre ‘Vekilin özen borcundan doğan sorumluluğunun belirlenmesinde, benzer alanda iş ve hizmetleri üstlenen basiretli bir vekilin göstermesi gereken davranış esas alınır.’ Ana ve baba çocuk mallarını yöneten basiretli bir ana ve babanın göstereceği özeni göstermek zorundadır. Ana ve baba çocuğun mallarını yönetirken işlerin olağan akışına göre gerekli davranışlarda bulunmalı, önlemler almalı, malların iyi yönetimine engel olacak davranışlardan kaçınmalıdır¹⁹². BAYGIN/DOĞAN’a göre ise ana ve babanın özen borcu subjektif niteliklidir. Ana ve babanın özen borcunun kapsamı, eğitim, öğrenim durumları, yetenekleri ve diğer niteliklerine göre belirlenmelidir¹⁹³. Çocuk mallarının yönetimi mesleki bir uzmanlığı gerektiren ve belirli bir ücret karşılığı icra edilen bir değıldir¹⁹⁴. Kanaatimizce ana ve babanın çocuk mallarını yönetirken göstereceği özen borcu objektif niteliklidir. Burada değerlendirme yapılırken dürüst makul ve orta seviyeli bir ana ve babanın göstereceği özen esas alınmalıdır.

Ana ve baba çocuk mallarının yok olmasından ve mallardaki değeri eksilmelerinden dolayı vekil gibi sorumludur¹⁹⁵. Buradaki sorumluluğun sadece fiili zarar değeri yoksun kalınan

¹⁸⁹ İsviçre’de velayet son tahlilde vekâlettir anlayışına uygun olarak vekil gibi sorumlu tutulur. SEROZAN, s.295; Ayrıca bkz. ÖZDEMİR, s.92; Vekil gibi sorumlu tutulmanın çocuğun yararına daha uygun düzenleme olduğu hususunda bkz. BAYGIN/DOĞAN, s.404.

¹⁹⁰ ARAL Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2012, s.401; Ana baba çocuk mallarını yönetirken bir vekil gibi özen göstermek, kendi mallarını yönetiyormuş gibi davranmak, çocuğun çıkarlarına en uygun yönetim biçimini seçmek zorundadır. ÖZMEN, s.120.

¹⁹¹ ÖZDEMİR, s.88.

¹⁹² REUSSER, 78; BIDERBOST, PN. 6, Art. 318 ZGB, ÖZDEMİR, s.33’den naklen.

¹⁹³ BAYGIN/DOĞAN, s.406; Benzer yönde bkz. GÖRGEÇ, s.61.

¹⁹⁴ BAYGIN/DOĞAN, s.406.

¹⁹⁵ AKYÜZ, s.243.

karı da kapsamı gerektiği ifade edilmektedir¹⁹⁶. Ana ve baba sorumluluktan kurtulmak istiyorsa kusursuz olduklarını ispatla yükümlüdürler. Ana ve baba yönetim görevini ifa ederken kendi işlerinde gösterdikleri özeni gösterdiklerini ispat etmelidir¹⁹⁷. Ana ve baba sadece kasıtlarından değil ihmallerinden de sorumludur. Çocuk mallarını birlikte yöneten ana ve babadan her biri kendi kusursuzluğunu ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir. Aksi halde ana ve baba, çocuğun mallarına gelen zarar ve eksilmelerden müteselsilen sorumlu olurlar¹⁹⁸.

Çocuk malları, ana ve babanın davranışlarından sorumlu olduğu kişiler yüzünden zarara uğramışsa, onlar bu kişilerin seçiminde, gözetim ve denetiminde ve onlara talimat vermede gerekli dikkat ve özeni gösterdiğini ispat etmek suretiyle sorumluluktan kurtulabilirler¹⁹⁹.

MK 363/2 maddesi gereğince dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. Yargıtay konu ile ilgili verdiği bir kararında²⁰⁰; "*Dava konusu taşınmazlar, miras bırakanın intikal etmemiş, miras bırakanın ölümünden çok sonra (195) parsel sayılı taşınmaz davahılar E. ve Y., 1/2 'şer paylarla 15.11.1985'te, (498) parsel sayılı taşınmaz da E., Y. ve M. 10.04.1987'de paylı olarak üçüncü kişiden "satın alma"□ yoluyla iktisap etmişlerdir. Davacılar bu taşınmazların, 1972 tarihinde vefat eden miras bırakanları İsmail'den intikal eden taşınır ve bir kısım taşınmaz malların satışından elde edilen para ile satın alındığını, babaları öldüğünde ergin olmadıkları için velayet hakkına sahip olan anneleri A.'nin, babalarının mallarının satışından elde edilen parayı davalı olan kardeşlerine verdiğini, bu suretle onların mal sahibi olmasını sağladığını ileri sürerek, dava konusu taşınmazların tapu kayıtlarının miras payları oranında iptalini ve payları oranında adlarına tescilini istemektedirler. Dava konusu taşınmazlar terekeye ait olmadığına göre, taşınmazlar üzerinde davacıların mirasçılıktan kaynaklanan aynı hakları bulunmamaktadır. Terekeye ait bir kısım taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki miras haklarının, ergin olmadıkları dönemde velayete sahip olan anneleri A. tarafından velayetin kullanılması kapsamında dürüstlük kuralına uygun olarak başkalarına devredilmiş olması, davacılar, annelerine karşı "aldığı karşılığı"□ isteme hakkı verir (TMK.md.363). Velayet hakkının kötüye kullanılması halinde ise, velayet hakkına sahip olan ana veya baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumlu olurlar. Bu sorumluluk*

¹⁹⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.405.

¹⁹⁷ AKYÜZ, s.243; ÖZDEMİR, s.92; GÖRGEÇ, s.61.

¹⁹⁸ BAYGIN/DOĞAN, s.406; GÖRGEÇ, s.61; ÖZDEMİR, s.92; ÖZMEN, s.120.

¹⁹⁹ AKYÜZ, s.243; ÖZDEMİR, s.93; BAYGIN/DOĞAN, s.406; GÖRGEÇ, s.61.

²⁰⁰ Yargıtay 2.HD. 21.06.2012 T. 2012/11065 E. 2012/17098 sayılı karar için bkz. www.kazanci.com

da "çocuk mallarıyla"□ sınırlıdır. Bu bakımdan, dava konusu taşınmazlar, davacıların iddia ettikleri gibi miras bırakandan intikal eden taşınır ve taşınmaz malların satışından elde edilen para ile alınmış olsa dahi, böyle bir durum, davacılara, davalının üçüncü kişilerden iktisap ettikleri taşınmazların iptalini ve tescilini isteme hakkı vermez. Öyleyse, davanın reddine karar verilmesi gerekir. Bu husus gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır." Yönünde değerlendirmede bulunmuştur.

Ana baba çocuğun mallarını özenli bir yönetimin gereklerine uygun yöneterek yaptıkları satışlardan ancak satım tutarıyla sorumlu olurlar²⁰¹.

Kanun koyucu vekil gibi sorumlu olma kuralını MK 363/2 hükmü ile onların iyiniyetli olmaları halinde yumuşatmıştır. Ana ve baba çocuğun mallarından üzerinde ancak hâkimin izniyle tasarrufta bulunabilecekleri bir malı çocuğun acil yapılması zorunlu ameliyatına vermek üzere satmışlarsa geri vermedeki sorumlulukları aldıkları satış bedelinin yalnızca ellerinde kalan kısmıyla sınırlı olacaktır²⁰².

MK 363/3'e göre ise Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.

Ana ve baba dürüstlük kuralına uygun biçimde çocuğun bakımı, yetiştirilmesi, eğitimi için gerekli olan ya da çocuğun mallarının gelirlerinden artan kısımdan ailenin ihtiyaçları için yaptıkları harcamalardan sorumlu olmazlar²⁰³. Ancak bu kurala uymayan harcamaları varsa veya devirleri varsa çocuğun mallarına verdikleri zarardan sorumlu olurlar ve malların değerinin çocuğa ödenmesi zorunludur²⁰⁴.

Ana ve babanın çocuğun mallarını yönetirken göstermek zorunda olduğu özenin gereği olan masrafları, çocuğun mallarını iade ederken mahsup etmek veya bunların tazminini isteme hakkı yoktur. Bunun nedeni ise bunların ana babanın yasal yükümlülüklerinden doğan masraflar olmasıdır²⁰⁵. Ana ve baba çocuk mallarına olağanüstü masraflar yapmışlarsa (çocuğa ait arsa üzerinde bina inşa etmişlerse bedelini) isteyebilirler²⁰⁶.

²⁰¹ ÖZMEN, s.120; Yargıtay 2.HD. 04.10.1999 T. 8156 E. 10067 sayılı K. için bkz. ÖZMEN, s.267.

²⁰² AKINTÜRK, s.425.

²⁰³ AKYÜZ, s.244.

²⁰⁴ AKYÜZ, s.244.

²⁰⁵ AKYÜZ, s.243; BAYGIN/DOĞAN, s.406.

²⁰⁶ İNAN, Çocuk Hukuku, s.152; AKYÜZ, s.243-244; ÖZDEMİR, s.93; BAYGIN/DOĞAN, s.406-407; GÖRGEÇ, s.61-62.

II) ÇOCUK MALLARINI KULLANMA HAKKI

A) GENEL OLARAK

743 sayılı Medeni Kanun döneminde ana ve babaya çocuk mallarından yararlanma hakkı tanınmış iken 4721 sayılı Medeni Kanun’nda yararlanma hakkı verilmemiş bunun yerine ana ve babaya çocuğun mallarını kullanma hakkı tanınmıştır.

Ana ve babanın çocuğun mallarını kullanma hakkı, onlara çocuk mallarını yönetmeleri, çocuğun bakım ve eğitim giderlerini yüklenmelerinin karşılığı olarak tanındığı, bu düzenlemenin gerekçesinin aile dayanışması düşüncesi olduğu ifade edilmektedir²⁰⁷. Anne ve babanın çocuk mallarını yönetmesinin karşılığının sonucu olarak çocuk mallarını kullanma yetkisi bulunmakta olup bu iki kavramın sahip olduğu farklı özelliklerden ötürü anne ve babanın çocuk mallarını yönetmesi ve yararlanması arasında karşılık ilişkisi olduğunu ifade etmek yerinde değildir²⁰⁸.

MK 354’e göre ‘Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.’

Yargıtay verdiği bir kararda²⁰⁹; “*Taraflar arasında görülen boşanma davası sonucunda, tarafların boşanmalarına ve 14.5.2000 doğumlu N.’ın velayetinin anneye verilmesine karar verilmiş, bu karar 2.4.2007 tarihinde kesinleşmiştir. Bu davada ise davacı anne çocuğa velayeten; çocuk adına tapulu olan 1440 ada 6 parsel sayılı ve 21 numaralı bağımsız bölümün davalı baba tarafından kiraya verildiğini belirterek. Mayıs-Aralık 2006 dönemine ilişkin kira bedeli olan 4400 TL.’nin davalıdan tahsilini istemiştir. Evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar. Ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmişse hâkim, velayeti eşlerden birine verebilir. Velayet boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa aittir. (MK madde 336) Ana ve baba, velayetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler; kural olarak hesap ve güvence vermezler. (MK madde 352/1) Ana ve baba, kusurları sebebiyle velayetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler (MK madde 354). Velayete ilişkin hüküm*

²⁰⁷ ÖZTAN, s.690; İNAN, Çocuk Hukuku, s.136; BAYGIN/DOĞAN, s.409; BAYGIN, s.416; ÖZDEMİR, s.93; GÖRGEÇ, s.64; USTA, s.147.

²⁰⁸ TURANBOY, s.2124.

²⁰⁹ Yargıtay 2. HD. 22.04.2010 T. 2009/3578 E. 2010/8083 sayılı karar için bkz. www.kazanci.com

2.4.2007 tarihinde kesinleşmiş olup, davaya konu kira alacağı istemi ise Mayıs-Aralık 2006 dönemine ilişkin olup, o tarih itibarıyla velayetin kullanma hakkı anne ve babaya aittir. Öte yandan Türk Medeni Kanununun 360 ve devamı maddeleri uyarınca açılan bir dava da bulunmamaktadır. İsteğin reddi gerekirken, yazılı şekilde kabulü usul ve yasaya aykırıdır.” Şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Çocuğun mallarını kullanma hakkı yönetim hakkında olduğu gibi velayete bağlıdır. Kullanma hakkı ana ve babanın bizzat kendine tanındığından ve velayetle doğrudan ilgisi bulunduğundan ötürü başkalarına devredilmesi mümkün değildir²¹⁰. Ancak kullanma hakkı bazı yerlerde yönetim hakkından ayrılır. MK 354 kapsamında ana ve baba kusurları sebebiyle velayet kaldırılmadıkça çocuğun mallarını kullanabilir. Oysa yönetim hakkı velayetin sona ermesi veya kaldırılması durumunda sona erer. Velayet ana ve babadan yada herhangi birinden kusurları olmadan (örneğin ağır hastalık sebebiyle) kaldırılrsa ana ve baba çocuğa ait malları kullanmaya devam eder²¹¹. Verilen örnekte velayet kusura dayalı olmadan kaldırılmıştır.

Ancak, ana veya babanın velayet hakkı, çocuğa karşı bedensel şiddet uygulanması, yeterli ilgi gösterilmemesi, yükümlülüklerin ağır biçimde ihlali, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muamele yüzünden kaldırılmışsa, artık onların kullanım hakları da ortadan kalkar²¹².

Hak ve yükümlülük olan yönetim hakkından feragat söz konusu olmazken çocuğun mallarını kullanma yalnızca hak olarak düzenlendiğinden dolayı ana babanın bundan feragat etmeleri mümkündür²¹³. Çocuk mallarını yönetme ve kullanma hak ve yetkilerinden feragat bakımından farklı uygulama bu hakların devredilmesi açısından ise geçerli değildir. Aile hukukuna ait bir hak olduğundan ayrıca hakkın sağladığı menfaat bakımından hak sahibinin serbestçe tasarruf imkânının bulunmaması nedeni ile anne ve babanın çocuk mallarına ilişkin olarak ne yönetme ne de kullanma hakkını başkasına devretmesi mümkün değildir²¹⁴. Kullanma hakkının devri mümkün olmadığı gibi haczedilmesi de mümkün değildir. Ana ve ve

²¹⁰ AKINTÜRK, s.427; AKYÜZ, s.239; ÖZDEMİR, s.95; BAYGIN/DOĞAN, s.408; DEMİRCİ, s.86; GÖRGEÇ, s.63; TAŞKIN, s.60; ZEYBEK, s.39; USTA, s.147.

²¹¹ AKINTÜRK, s.427; ÖZDEMİR, s.94; TURANBOY, s.2126; BAYGIN/DOĞAN, s.409; ZEYBEK, s.41; Ana ve babaya kusur izafe edilemeyecek bir sebeple velayetin ya da yönetim haklarının kaldırılması hali çocuk mallarını kullanmalarına engel teşkil etmeyecektir. GÜRSOY/BULUT, s.773.

²¹² BAKTİR ÇETİNER, s.85; ÖZDEMİR, s.94; BAYGIN/DOĞAN, s.409; USTA, s.147.

²¹³ AKINTÜRK, s.427; TURANBOY, s.2127; AKYÜZ, s.239; ÖZDEMİR, s.95; BAKTİR ÇETİNER, s.85; BAYGIN/DOĞAN, s.409; GÖRGEÇ, s.64; ZEYBEK, s.40; ALTUNKAYA, s.119.

²¹⁴ OĞUZMAN/DURAL, s.284; TURANBOY, s.2127.

babanın kullanma hakkının haczi mümkün olmamasına rağmen toplanmış semerelerin ve muaccel olmuş faizlerin anne ve babanın borçları için Medeni Kanunun çocuk mallarının sarfi ile ilgili hükümleri kapsamında haczi mümkündür²¹⁵.

Ana ve baba kullanma hakkından birlikte faydalanır. Kullanma ana ve babaya çocuğun mallarından kullanma yetkisi verdiği için onlar çocuğa ait bir evde oturabilirler ve bunun karşılığında ücret ödemek zorunda da değildirler. Ancak kullanım sebebiyle kusuruyla verdikleri zararlar olursa bunu karşılamak durumundadırlar²¹⁶. Ana ve baba kullanım hakkına sahip olup örneğin malın semeresinden yararlanması mümkün değildir.

Ana ve babanın kullanma hakkının tarzına ilişkin MK 354’de düzenleme yoktur. Ancak eski Medeni Kanun 285.maddede ‘idare ve intifa haklarının kendilerine yüklettiği vazifeleri yapmadıkları surette...’ hükmündeki düzenlemenin yeni Medeni Kanun’un uygulamasında da geçerli olacağı kabul edilmelidir. Başka deyişle ana ve baba çocuk mallarını kullanmada özenli davranmazlarsa MK 360’da belirtilen önlemler alınabilir²¹⁷. Ana ve baba çocuk mallarının olağan kullanımı sebebiyle ortaya çıkan yıpranmalardan sorumlu olmazlar²¹⁸.

Ana babadan birinin ölüm halinde kullanma hakkı sağ kalana aittir. Boşanma veya evliliğin iptali sebebiyle velayet eşlerden birine bırakıldıysa kullanma hakkı da velayet kendisine bırakılana aittir. Ancak bu durumda hâkim diğer tarafın bu yüzden uğrayacağı mağduriyetin önüne geçmek maksadıyla onun iştirak nafakasını tespit ederken bu hali dikkate alabilir²¹⁹ ya da çocuğa ait malları ne ölçüde kullanabileceğini MK 182/1 bağlamında belirleyebilir²²⁰.

Çocuk mallarını kullanma hakkının sonu çocuğun ergin olmasıdır. Ergin çocuk kısıtlandığı vakit ana ve babalarının velayeti altına bırakılırlarsa artık ana babanın malları kullanma hakkı yoktur²²¹.

²¹⁵ TURANBOY, s.2127.

²¹⁶ AKINTÜRK, s.427; TURANBOY, s.2126; AKYÜZ, s.239; ŞİMŞEK, s.76; GÜRSOY/BULUT, s.773; ÖZMEN, s.107.

²¹⁷ TURANBOY, s.2126.

²¹⁸ BAYGIN/DOĞAN, s.409; ÖZDEMİR, s.93; OĞUZMAN/DURAL, s.290.

²¹⁹ EGGER August, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku, (Çev. Tahir Çağa), Ankara 1940, Art.300, Nr.1; ALTUNKAYA, s.120.

²²⁰ TURANBOY, s.2126; TEKİNAY, s.491; BAYGIN/DOĞAN, s.410; ÖZDEMİR, s.95; GÜRSOY/BULUT, s.774; Bkz. TURANBOY, s.2126.

²²¹ AKINTÜRK, s.427; ÖZDEMİR, s.94; BAYGIN/DOĞAN, s.410; GÖRGEÇ, s.64.

B) ANA BABANIN KULLANMA HAKKI DIŞINDA KALAN MALLAR

Ana ve babanın çocuk mallarını kullanma hakkını kanun koyucu iki sınırlamaya tabi tutmuştur. Bunlardan birincisi MK 357/1 dzenlemesidir²²². MK 357/1'e göre 'Ana ve baba, faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine sarf edemezler.'

Madde bağlamında çocuğa yapılan ve ana babanın kullanmasının dışında tutulan karşılıksız kazandırmalar ve faiz getiren yatırım ve tasarruf hesabı açılmak üzere yapılan yatırımlar kullanma hakkı dışındadır.

MK 357/1'de öngörülen faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak suretiyle yapılan karşılıksız kazandırmalar üzerinde ana ve babanın kullanma hakkı bulunmaz, kazandırmada bulunan kimsenin bunu Şart olarak belirtmesine de gerek yoktur²²³. Buna karşın bunların dışında kalan kazandırmalarda ise ana ve babanın kullanım hakkının bulunmaması için kazandırmada bulunan kişinin kazandırmayı onların kullanmaması Şartıyla yaptığını açıkça belirtmesi gerekir. Kanun koyucu ana ve babanın kullanma hakkı konusunda iki tür kazandırmayı farklı düzenlemeye tabi tuttuğu ifade edilmektedir²²⁴.

Faize yatırılmak veya bankada biriktirmek amacıyla çocuğa baĐıŐlanan paraların gelirleri ana ve baba tarafından sarf edilemez. Örneğin ocuğun doğum gününde yakın hıŐımlarınca onun adına bankada açtırdıkları mevduat hesapları yada aldıkları hazine bonoları, devlet tahvilleri bu kapsamdadır²²⁵.

Faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere yapılan kazandırmalarda ana ve baba gerek paralar üzerinde gerekse faiz veya nemalar gibi kar payı üzerinde kullanma ve kendi menfaatine yararlanma hakkına sahip değildir. Buradaki amacın faiz getiren yatırım

²²² MK 357.madde bankacılık enstrumanları ve sermaye piyasası yatırım araçları yönünden yeni ve aĐdaŐ bir bakıŐ açısı getirememiŐtir. Sadece "tasarruf sandıkları" nın yerine, ne olduğu belirsiz bir kavram olarak "faiz getiren yatırım hesabı" nı geçirmekle yetinmiŐtir. BATTAL Ahmet, Yeni Medeni Kanunun Bankacılık Sektörüne ve Sermaye Piyasası Yatırım Araçlarına Bakışı, [http://www.turgutozal.edu.tr/ugoktas/ contents/ abattal/files/medeni_kanunda_bankacilik_sektoru.pdf](http://www.turgutozal.edu.tr/ugoktas/contents/abattal/files/medeni_kanunda_bankacilik_sektoru.pdf).

²²³ AKINTÜRK, s.427; AKYÜZ, s.242; DURAL/ÖGÜZ/GÜMÜŞ, s.350; ÖZDEMİR, s.89; ZEYBEK, s.45; Bunun sebebi bunlardan amaca uygun surette yararlanmanın ancak tktme yoluyla mümkün olabilmesidir. BAYGIN/DOĞAN, s.412.

²²⁴ AKINTÜRK, s.431.

²²⁵ BAYGIN/DOĞAN, s.411-412; AKYÜZ, s.242; ZEYBEK, s.45.

veya tasarruf hesabı gelirlerinin anaparaya eklenmesi suretiyle çocuk mallarının çoğaltılmasına imkân vermek olduğu ifade edilmektedir²²⁶.

Açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmalar da ana ve babanın kullanma hakkı dışındadır. Bu tür kazandırmaların kullanma hakkı dışında kalması için kazandırma yapılırken ‘açıkça’ kullanım dışında olduğunun belirtilmesi gerekir. Buradaki belirtmeye ilişkin irade beyanı şekle tabi değildir²²⁷. Kazandırmanın kullanım dışında kalacağına dair irade beyanının en geç kazandırmanın yapıldığı anda yapılması gerekir. Sonradan yapılacak olan irade beyanı ancak ana ve babanın rızasıyla geçerli olur²²⁸.

MK 357/1 kapsamında yapılan bağışlamalar (karşılıksız kazandırmalar) ana ve babanın kullanım hakkını ortadan kaldırırken yönetim hakkını etkilemez. Ancak bağışlayan yönetim hakkının da olmamasını arzu ediyorsa bunu da ayrıca ve açıkça belirtmelidir²²⁹.

Kullanma hakkına getirilen sınırlamanın ikincisi ise MK 359/1 hükmüdür. MK 359/1’e göre ise ‘Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.’ Madde kapsamında çocuğa meslek veya sanat için verilen mal ve kişisel kazanç da ana ve babanın kullanım hakkı dışında tutulmuştur. Ancak MK 359/2’ye göre ise ‘Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler.’ Buradaki uygun katkı hakkaniyet ölçüsünde belirlenir. Çocuk ana ve babadan ayrı yaşamasına izin verilen bir çocuksa kendisinden katkı istenmesi söz konusu değildir.

Ana babadan ayrı yaşamasına izin verilen çocuktan katkı istenmesinin mümkün olduğu da ifade edilmektedir²³⁰.

²²⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.412.

²²⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.412; GÖRGEÇ, s.63; TURANBOY, s.2128.

²²⁸ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.350; BAYGIN/DOĞAN, s.412; ZEYBEK, s.45-46.

²²⁹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.350; BAYGIN/DOĞAN, s.412; AKYÜZ, s.242; ÖZDEMİR, s.89; GÖRGEÇ, s.63.

²³⁰ ÖZDEMİR, s.91; bkz. ÖZTAN, s.693.

C) KULLANMA HAKKININ SONA ERMESİ

Çocuğun veya ana babanın ölümü, gaiplik kararı verilmesi, çocuğun erginliğe kavuşması çocuk mallarının kullanma hakkının kendiliğinden sonlandırır. Velayet hakkı ana ve babanın kusurları olmadan mahkemece kaldırılmışsa bu karardan kullanma hakları etkilenmez. Ancak velayet kusurları sebebiyle ortadan kaldırılmışsa artık ana ve baba çocuk mallarını kullanma hakkından yoksun hale gelirler. (MK 354)

III) ÇOCUK MALLARININ SARFI

Medeni Kanun kapsamında ana ve babanın çocuk mallarından yararlanma yetkisi söz konusu olmayıp ana ve babaya sadece kullanım hakkı tanınmıştır. Ana ve babanın çocuk mallarının gelirini, özellikle de çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılayan miktardan arta kalanını kendi ihtiyaçları için harcamaları ya da mal edinmeleri mümkün değildir²³¹. Ancak ana ve baba belirli şartlar altında çocuk mallarının gelirini çocuğun bakım ve eğitim giderlerine veya aile ihtiyaçlarına ilişkin olmak üzere sarf edebilirler²³².

A) ÇOCUK MALLARININ GELİRLERİNİN SARFI

MK 327'ye göre 'Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır.' Kanun koyucu çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli olan giderlerin öncelikle ana ve baba tarafından karşılanması gerekeceğini ifade etmiştir. Ancak mali güçlerinin yeterli olmaması veya çocuğun özel durumu ya da herhangi bir sebeple olağanüstü harcama yapmayı gerektiren durumların ortaya çıkması halinde hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarf edilebileceği MK 327/2'de ifade edilmiştir.

MK 355'e göre; 'Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarf edebilirler. Gelir fazlası, çocuk mallarına katılır.'

²³¹ BAYGIN/DOĞAN, s.413; ÖZDEMİR, s.95.

²³² BAYGIN/DOĞAN, s.413; ÖZMEN, s.107.

Hükmün çocuk mallarının gelirlerinin sarfi konusunda ilke oluşturan bir hüküm olmadığı içeriği bakımından tali olduğu ifade edilmektedir. Nitekim çocukların bakım ve eğitim giderlerini karşılama giderlerinin MK 327'den hareketle esas olarak ana ve babaya ait olduğu anlaşılmaktadır²³³.

MK 355 kapsamında ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için sarf etmeleri gerekir.

Kanun koyucu MK 355.maddede ayrıca çocuk mallarının gelirlerinin hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarf edilebileceğini belirtmiştir. Aile ihtiyaçlarına sarf için getirilen kıstas hakkaniyet kıstasıdır. Hakkaniyet sınırı belirlenirken Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğün 5.maddesi kapsamında *ailenin sosyal ve ekonomik durumu, çocuğun aileye getirdiği ekonomik yükler gibi durumlar* değerlendirilir.

Hakkaniyet somut olayda hâkime tanınan takdir hakkına işaret etmektedir. Bu noktada hem çocuğun hem de ana ve babanın ve ailenin, maddi-manevi, kişisel-aileye ilişkin ve sosyal-ekonomik durumlarının irdelenmesi gerekir. Somut olay irdelenerek çocuk mallarının aile ihtiyaçlarına sarfına ve oranına ilişkin karar verilecektir²³⁴.

Aile ihtiyaçlarına sarf yaparken bilhassa aile konutunun kira bedelinin karşılanması, yiyecek, içecek ve ısınma gibi ihtiyaçlar dikkate alınmalıdır. Gelirler aile bireylerinden herhangi birinin bireysel ihtiyaçlarına, kardeşlerden birinin eğitim veya tedavi giderlerine sarf edilemez²³⁵. Aile içindeki herhangi bir ferdin kişisel ihtiyacı çocuk mallarının gelirinden karşılanamaz²³⁶. Sarf edilecek ihtiyacın konusunun aile ihtiyaçlarından olması gerekir²³⁷. Kanaatimizce kardeşlerden herhangi birinin tedavi gibi zaruri ihtiyacının da aile ihtiyaçları kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca MK 364'de düzenlenen nafaka yükümlülüğü de dikkate alındığında bu sonuca varmak mümkün olabilir.

Hakkaniyet sınırının aşılması halinde hâkimin müdahalesi söz konusu olur. Örneğin ana ve babanın çocuk mallarının gelirlerinden büyük kısmını aile ihtiyaçları için sarf etmesi,

²³³ TURANBOY, s.2130.

²³⁴ TURANBOY, s.2132.

²³⁵ BAYGIN/DOĞAN, s.416.

²³⁶ TURANBOY, s.2133.

²³⁷ TURANBOY, s.2133.

buna karşın çocuğun eğitimi için gerekli olan sarfi kısımları halinde hakkaniyet sınırı aşılmış olur²³⁸.

MK 355 bağlamında önce çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için daha sonra ise hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan sarfiyattan sonra geri kalan gelir fazlası kısım çocuk mallarına katılır.

B) ÇOCUĞUN DİĞER MALLARININ SARFI

Çocuğun diğer mallarından maksat, mülkiyeti çocuğa ait taşınır, taşınmaz mallar ile çocuk gelirlerinden yapılmış tasarruflar, çocuğa nakdi olarak yapılmış bağış veya ödenmiş tazminat olarak çocuğa sermaye şeklinde verilen para meblağlarıdır²³⁹.

1) Sermaye Şeklinde Para Meblağlarının Sarfı

MK 356/1'e göre; 'Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.' Görüldüğü üzere kanun koyucu sermaye biçiminde ödemelerin, tazminatların ve benzeri edimlerin **çocuğun bakımı** için kısmen kullanılabileceğini ifade etmiştir. Burada kullanma kavramı yerine sarf etme kavramı kullanılmasının daha yerinde olacağı ifade edilmektedir. Madde hükmündeki ödemelerin niteliği itibari ile kullanıma değil sarf edilmeye uygun olduğu bu bakımdan kullanma kavramını sarf etmek olarak anlamak gerekir²⁴⁰.

Tüzüğün 6/1 maddesine göre ise; 'Çocuğun olağan ihtiyaçlarının gerektirdiği durumlarda ve bu ihtiyaçların sınırları içinde kalmak üzere çocuğa sermaye olarak yapılan ödemeler, uğradığı zararların karşılığı olarak ödenen tazminatlar ve ikramiyeler ile sosyal yardım ve sosyal güvenlik kurumları tarafından yapılan ödemeler ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.'

Çocuğun olağan ihtiyaçları için çocuğa ait " sermaye biçiminde para meblağları hâkimin iznine gerek olmadan ana ve baba tarafından kısmen harcanabilir. (MK.356/1). Bu

²³⁸ AKINTÜRK, s.428; AKYÜZ, s.240; ŞİMŞEK, s.81.

²³⁹ ERTAŞ, s.395.

²⁴⁰ BAYGIN/DOĞAN, s.417; TURANBOY, s.2135.

bakımdan çocuğa ait banka hesap numarasındaki paranın ana baba tarafından çekilip, çocuk için harcanmasında hâkimin izninin alınmasına gerek yoktur²⁴¹.

MK 356/1’de ifade edilen sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimlerden anlaşılması gereken çocuk malları para cinsinden olanlardır²⁴². Ödeme ve tazminat tabirleri parasal ödemeleri ifade eder. Sermaye biçiminde ödemeler doğrudan veya dolaylı olarak çocuğun bakım giderlerinin karşılanması ve bu yolda tüketilmek üzere belirlenmiş ödemeleri ifade eder. Sosyal sigorta gelirleri, nafaka ödemeleri buraya girer²⁴³. Benzeri edimlerden maksadın ise Medeni Kanun gerekçesinde sermaye ve tazminat biçimindeki ödemelere benzeyen ve parasal değeri olan tüm edimler olduğu ifade edilmektedir. Örneğin çocuğa ahlaki ödevin ifası için verilenler veya yarışma sebebiyle kazanılanlar benzeri edimdir.²⁴⁴

MK 356/1 ana ve babaya bu meblağları tamamen tüketme yetkisi vermemiştir. Ana ve babaya çocuğun olağan ihtiyaçları gerektirdiği takdirde çocuğa tazminat vb. yollarla ödenen toplu paralardan kısmen harcamada bulunma imkânı verilmiştir. Kısmi harcamanın sınırını çocuğun olağan ihtiyacı belirler²⁴⁵. Olağan ihtiyaçlar günlük hayatta her çocuk için ortaya çıkan ihtiyaçlardır. Örneğin ana baba çocuk hastalanmışsa normal tedavi giderlerini karşılamak üzere paraların bir kısmını harcayabilir. Ayrıca çocuğun eğitim öğretim, barınma, giyinme gibi olağan ihtiyaçları içinde bu paralardan hâkimin iznine gerek olmadan harcama yapılabilir²⁴⁶. Hâkim iznine gerek olmamanın sebebi ise bu hakkın ana ve babaya doğrudan kanun tarafından verilmiş olmasıdır²⁴⁷.

²⁴¹ ERTAŞ, s.395.

²⁴² AKYÜZ, s.240; BAYGIN/DOĞAN, s.416.

²⁴³ AKYÜZ, s.240; BAYGIN/DOĞAN, s.417.

²⁴⁴ BAYGIN/DOĞAN, s.417.

²⁴⁵ AKYÜZ, s.240; ÖZDEMİR, s.96; BAYGIN/DOĞAN, s.417; AKINTÜRK, s.429; TAŞKIN, s.61; ŞİMŞEK, s.82; TURANBOY, s.2135.

²⁴⁶ AKINTÜRK, s.429; AKYÜZ, s.240; TURANBOY, s.2136; BAYGIN/DOĞAN, s.418; ŞİMŞEK, s.82.

²⁴⁷ AKYÜZ, s.240-241; AKINTÜRK, s.429; GÖRGEÇ, s.69; ŞİMŞEK, s.83.

2) Çocuğun Taşınır veya Taşınmaz Mallarının Sarfı

MK 356/2'ye göre 'Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir.'²⁴⁸

Tüzüğün 6/2 maddesine göre; 'Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa, ancak hâkim kararıyla ana ve babaya belirli miktarlarda çocuğun diğer mallarını da sarf etme yetkisi verilebilir.'

MK 356/2'de geçen diğer malları ifadesinden maksadın malvarlığının sermaye bölümü olduğu yani çocuğa ait her türlü taşınır ve taşınmaz mallar ile haklar olduğu ifade edilmektedir²⁴⁹.

Kanun koyucu MK 356/1'deki harcamanın çocuğun bakımı için yapılabileceğini ifade etmişken MK 356/2.maddede ise harcamanın sadece çocuğun bakımı için değil ayrıca yetiştirilmesi ve eğitimi için de yapılabileceğini kabul etmiştir. Yine MK 356/1'den farklı olarak harcamayı zorunluluk şartına bağlamıştır.

Zorunluluk şartının gerçekleşip gerçekleşmediği somut olaya göre değerlendirilir²⁵⁰. Ana ve baba yoksulluk içinde bulunuyorlarsa, yani kendi servet ve gelirleriyle çocuğun

²⁴⁸ Bu kuralın yeni Medeni Kanunda bir de bakım nafakası bağlamında MK 327/2'de yinelenildiği, İsviçre'de böyle gereksiz yinelenmelere rastlanmadığı ifade edilmektedir. Ayrıca MK 356/2'de zorunluluğun sadece çocuk için olduğu, eski MK'dan aktarılan MK 327/2'de zorunluluğun herhangi bir çerçevesi olmadığı, bu çelişkili söylemin kanun koyucunun özensizliğinin göstergesi olduğu yönünde görüş ve değerlendirme için bkz. SEROZAN, Çocuklara İlişkin Düzenleme, s.514-515.

²⁴⁹ BAYGIN/DOĞAN, s.418; AKYÜZ, s.241; AKINTÜRK, s.430; TAŞKIN, s.62; ŞİMŞEK, s.85.

²⁵⁰ KILIÇOĞLU Ahmet, Medeni Kanun'unuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Ankara 2003, s.135-136; BAYGIN/DOĞAN, s.419; AKYÜZ, s.241; TAŞKIN, s.62; "Türk Medeni Kanununun 327. maddesinde; Çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderler ana ve baba tarafından karşılanır. Ana ve baba, yoksul oldukları veya çocuğun özel durumu olağanüstü harcamalar yapılmasını gerektirdiği takdirde ya da olağan dışı herhangi bir sebebin varlığı halinde, hâkimin izniyle çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar sarf edebilirler. 342. maddesinde; Ana ve baba, velayetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler. İyiniyetli üçüncü kişiler, eşlerden her birinin diğerinin rızasıyla işlem yaptığını varsayabilirler. Vesayet makamlarının İznine bağlı hususlar dışında kısıtlıların temsiline ilişkin hükümler velayetteki temsilde de uygulanır.356. maddesinde; Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği Ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir. Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir 363. maddesinde; Ana ve baba, çocuk mallarının geri verilmesinde vekil gibi sorumludurlar. Dürüstlük kuralına uygun olarak başkasına devrettikleri malların yerine sadece aldıkları karşılığı geri vermekle yükümlüdürler. Kanuna uygun olarak çocuk veya aile için yaptıkları harcamalardan dolayı tazminatla yükümlü tutulmazlar.462. maddesi ikinci fıkrasında: aşağıdaki hallerde vesayet makamının izni gereklidir. Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehnedilmesi, hükümleri yer

giderlerini karşılamıyorsa, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi veya eğitimi hususunda olağan dışı ihtiyaçlar ortaya çıkmışsa²⁵¹, ana ve babanın yaşlılıkları, bedensel ya da zihinsel sakatlıkları sebebiyle çalışamaz durumda olmaları veya aile fertlerinin fazlalılığı gibi sebepler varsa hâkim çocuk mallarının harcanmasına izin verebilir.²⁵²

Yargıtay verdiği bir kararda²⁵³; “*TMK'nın 342. ve 352. maddeleri uyarınca velayet hakkına sahip anne-baba çocuğun taşınır malları hakkında kendilerine tanınan temsil ve yönetim yetkisi çerçevesinde hâkimden izin almadan tasarrufi işlemler yapabilirler. Taşınmaz mallar hakkındaki tasarrufi işlemler ise önemi dolayısıyla TMK'nın 356. maddesinin 2. fıkrası gereği ancak hâkimden izin alınmak suretiyle yapılabilir. (Prof. Dr. Şeref Ertaş, Velinin Çocuk Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisi, Makale, DEÜ Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Özel Sayı 2007, Sayfa:391-398)Somut olayda, velayet hakkına sahip olan anne A. K. tarafından 2006 doğumlu B.K.'ya velayeten dava açılmıştır. Ortaklığın giderilmesi davası açabilmek için mahkemeden izin alınmamıştır. Davacıya görevli mahkemeden gerekli izni alması için süre verilmeden işin esasına girilerek yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.*” Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Hâkimden alınacak olan izin harcama yapılmadan alınmalıdır. Daha önce ana ve baba tarafından çocuğun bakımı için yapılmış masrafların sonradan izin almak yolu ile tahsili mümkün olmaz²⁵⁴. Hâkim çocuğun mallarından sarf edilecek miktarı ve ne olarak sarf

almaktadır. Türk Medeni Kanununun 327. ve 356. maddelerine uygun olarak çocuğun eğitimi, bakımı korunması için ana baba yoksul oldukları takdirde veya çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunlu olan hallerde hâkim, çocuğun mallarından onun bakım ve eğitimine yetecek belli bir miktar malın sarf edilmesi konusunda ana babaya izin verecek veya onlara belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisi tanıyacaktır. Somut olayımızda ise; küçük Beliz 'in Türk Medeni Kanununun 336/son maddesi gereğince velisi olan davacı annesi, küçüğe miras kalan aracı satmak için hâkimden izin istemiştir. Bu olayda Türk Medeni Kanununun 327 ve 356. madde koşulları iddia edilmediği gibi koşulların oluştuğu da kanıtlanmamıştır. Karar gerekçesinde de açıklandığı üzere davacı anne küçüğün velisi ve yasal tek temsilcisidir. Türk Medeni Kanununun 342 ve 462/2. maddeleri gereğince 327. ve 356. madde hükümleri koşullarının oluşması dışında hâkimden izin almaksızın taşınır olsun taşınmaz olsun çocuk mallarını satabilecek, 360. ve 361. maddelerdeki olumsuz koşullar gerçekleşmedikçe onun mallarını yönetecek ve bununla yükümlü olacaktır. (TMK. md. 352) Yönetim hakkı sona erince de çocuğun mallarını hesabıyla birlikte ergin çocuğa, vasisine veya kayımasına devredecektir. (TMK. md. 362).Bu itibarla davacının izin talebinde hukuki yararı bulunmadığından satışa izin isteğinin reddine ilişkin hüküm, sonucu itibarıyla yerinde görülmüş, davacının temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün onanmasına karar vermek gerekmiştir.” Yargıtay 2.HD. 11.02.2013 T. 2012/9950 E. 2013/3098 sayılı Karar.

²⁵¹ Örneğin çocuğun büyük bir ameliyat geçirmesi gereken hallerde ana ve baba kendi imkânlarıyla bu ameliyatı yaptırmaktan mahrumlarsa hâkimden izin almak suretiyle çocuğa büyükbabası tarafından bağışlanmış bir taşınmazı satabilirler. AKINTÜRK, s.430; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.241.

²⁵² İNAN, Çocuk Hukuku, s.122; ÖZTAN, s.616-617; BAYGIN/DOĞAN, s.419; OĞUZMAN/DURAL, s.272.

²⁵³ Yargıtay 14.HD. 17.02.2014 T. 2013/16771 E. 2014/2013 sayılı karar için bkz. www.kazanci.com

²⁵⁴ BAYGIN/DOĞAN, s.420; TURANBOY, s.2137; İzin alma başvurusunda ihtiyaç, zorunluluk sebebi, sarf miktarı belirtilmelidir. TURANBOY, s.2137.

edileceğini açıkça belirtmelidir²⁵⁵. Nitekim MK 356/2'de 'belirlediği miktar' ifadesi geçmektedir. Zorunluluk olması halinde hâkim çocuğun mallarının tamamının harcanmasına da karar verebilir. Bu gibi durumlarda ana ve babanın ekonomik durumlarının sonradan iyileşmesi çocuğun malvarlığından harcanan kısmın iadesi sonucunu doğurmaz²⁵⁶.

Çocuğun malları izin alınmadan veya iznin sınırları aşılmak suretiyle yine çocuğun ihtiyaçları için harcanmışsa ana ve baba bu miktarı çocuğa karşı borçlanmış olur²⁵⁷.

Velayet hakkına sahip ana ve baba yönetim yetkileri çerçevesinde, çocuğun mallarında serbestçe tasarruf edebilirler; onların vasiler gibi hâkimden izin alma zorunlulukları yoktur. Veli ile vasi arasındaki en önemli fark, velinin çocuğun mallarının satılmasında, vasi gibi hâkimden izin alma zorunda olmamasıdır. Veli, çocuğun taşınır veya taşınmaz mallarında satış yoluyla tasarrufta bulunabilmek için değil, satış yoluyla elde edeceği ikame değeri (satış bedelini) çocuğun ihtiyaçları için harcayıp tüketebilme hususunda hâkimden izin almak durumundadır²⁵⁸.

Yargıtay verdiği bir kararda²⁵⁹ "Evlilik, kocanın 14.9.2011 tarihinde ölümü ile sona ermiş, küçüğün velayeti annesine kalmıştır. (TMK. m. 336/3) Velayet hakkına sahip olan anne, kocasından intikal eden aracın satışı için "izin" talebinde bulunmuş, aile mahkemesince; talebin kabulüne, aracın anne tarafından 8.500 TL.'dan aşağı olmamak üzere pazarlık usulüyle satılmasına, satış bedelinden küçüğün miras payına düşen kısmın, Vakıfbank Adliye şubesinde açılacak hesaba yatırılmasına karar verilmiş, kararı, veli temyiz etmiştir. Ana ve baba veya velayet bunlardan yalnızca birinde ise, velayet hakkına sahip olan ebeveyn, velayet hakkı kapsamında kural olarak çocuk malları üzerinde hâkimden izin almaksızın tasarrufta bulunabilirler. Eş deyişle, velayet hakkına sahip olanın, bu hak çerçevesinde çocuğun yasal temsilcisi sıfatıyla çocuk malları üzerinde tasarrufta bulunabilmesi için kural olarak hâkimin iznine ihtiyacı yoktur.(TMK. m. 342/3) Ancak, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa, hâkim ana ve babaya, ilerde sorumluluk davasıyla karşılaşmamaları için belirlediği miktarlarda çocuğun mallarına başvurma yetkisi tanıyabilir (TMK. m. 356/2). Mahkemece, aracın satışına izin verilmesi, Türk Medeni Kanununun 462/2. maddesi çerçevesinde alınan bir karar değil, aynı Yasanın

²⁵⁵ BAYGIN/DOĞAN, s.420; TURANBOY, s.2136; Ayrıca bkz. AKYÜZ, s.241; GÖRGEÇ, s.70; ZEYBEK, s.44; ŞİMŞEK, s.85; YILDIRIM, s.160.

²⁵⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.420; GÖRGEÇ, s.71.

²⁵⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.420; GÖRGEÇ, s.71.

²⁵⁸ ÖZDEMİR, s.97; BAYGIN/DOĞAN, s.421; ÖZDEMİR/RUHİ, s.1182.

²⁵⁹ Yargıtay 2.HD. 30.05.2013 T. 2012/22322 E. 2013/15019 sayılı Karar.

356. maddesinin (2.) fıkrası çerçevesinde veliye tanınan yetki niteliğindedir. Vesayette kısıtlının malvarlığında tasarruf yönünden Kanunda vasiye getirilmiş bulunan izin ve denetim usulleri örneksene yoluyla velayette uygulanamaz. Bu itibarla, veliye Yasanın 356/2. maddesinde tanınan bu yetki esas itibarıyla doğru ise de, veliye satış yetkisinin tanınmasıyla yetinilmek gerekirken, tanınan bu yetkinin, satışın belirlenen bedelden aşağı olmamak üzere pazarlık usulüyle yapılmasının öngörülmesi doğru olmadığı gibi, velinin çocuk mallarının korunmasında özensiz davrandığına ve çocuğun mallarının tehlikede olduğuna ilişkin bir delil ve sebep bulunmadığı halde, satıştan küçüğün miras payına isabet edecek paranın bankaya yatırılmasına karar verilmesi suretiyle hâkimin denetimine alınması, bu yolla velinin tasarruf yetkisinin kısıtlanması da doğru olmamıştır. Öyleyse, yukarıda belirtilen 356. maddenin (2.) fıkrası koşullarının gerçekleştiğini belirleyen mahkemenin yapacağı işlem, talebe konu edilen malın, çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi giderlerinde kullanılmak üzere satışı için veliye yetki verilmesinden ibarettir. Açıklanan yönde işlem yapılmak üzere hükmün bozulması gerekmiştir.”Şeklinde değerlendirme yapmıştır. Kararda görüldüğü üzere MK 356/2’de aranan şartlar oluşunca akim satış için veliye yetki vermeli onun haricinde satışın nasıl ve ne şekilde yapılacağına ilişkin bir değerlendirmede bulunmaması gerektiği aksi halin tasarruf yetkisinin kısıtlanması olacağı ifade edilmiştir.

IV) ANA BABANIN YÖNETİM HAKKI DIŞINDA KALAN ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI

Kanun koyucu çocuğa henüz ergin olmadan önce bazı malları üzerinde çocuğu hayata hazırlamak, ona önceden bir deneyim kazandırmak düşüncesiyle yönetim ve yararlanma hakkı vermiştir. Üzerinde ana ve babanın yönetim ve kullanma hakkı bulunmadığı veya bunlardan sadece birinin bulunduğu mallara çocuğun serbest malları denir²⁶⁰.

²⁶⁰ AKINTÜRK, s.430; ALTUNKAYA, s.124.

A) KANUN GEREĞİ ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI

Doğrudan doğruya kanun hükmü gereği ana ve babanın yönetim hakkı dışında buluna mallar çocuğa meslek ve sanatı için verilen mallar ve çocuğun kazancı olarak ifade edilebilir²⁶¹.

1) Çocuğa Meslek ve Sanatı İçin Verilen Mallar

MK 359/1 kapsamında ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın yönetimi çocuğa aittir.

Ana ve baba çocuğu hayata hazırlamak ve tecrübe edinmesi maksadıyla meslek veya sanatla uğraşması için ona kendi mallarından belli bir kısım verebilirler. Bu halde artık bu kısım malın yönetimi ve yararlanma hakkı da artık çocuğa ait olur. Ana ve babanın bu mallarla ilgili yönetim hakkı sona erer²⁶².

Çocuk, icra ettiği meslek ve sanatın gerektirdiği işlemlerle sınırlı olmak üzere fiil ehliyetine sahip olur²⁶³.

Bu mallarla ilgili yönetim ve yararlanma hakkı ayırt etme gücüne sahip çocuğa ait olacağından çocuk bu mallarla ilgili işlemleri tek başına yapabilir, dava ve takip ehliyetine de sahiptir. Çocuk icra ettiği mesleğin gereği yaptığı hukuki işlemlerden dolayı tüm malvarlığı ile sorumlu olur²⁶⁴. Çocuğun bu mallarla ilgili olarak yaptığı hukuki işlemin karşı tarafı ana veya baba ise yararlarını korumak amacıyla çocuğa kayyım atanması ve işlemin hâkim tarafından onaylanması gerektiği ifade edilmektedir²⁶⁵.

²⁶¹ BAYGIN/DOĞAN, s.397 vd; USTA, s.150 vd; ALTUNKAYA, s.125.

²⁶² AKINTÜRK, s.432; AKYÜZ, s.242.

²⁶³ ÖZDEMİR, s.91; ALTUNKAYA, s.127.

²⁶⁴ AKYÜZ, s.242; BAYGIN/DOĞAN, s.397-398; GÖRGEÇ, s.47; ZEYBEK, s.48; USTA, s.151; ALTUNKAYA, s.127; BAYGIN, s.403.

²⁶⁵ AKYÜZ, s.243.

Çocuğun meslek ve sanatla uğraşmasından maksat bağımsız olarak tarımsal, sanatsal ya da bilimsel bir işi yürütmesidir. Çocuğun işverene bağlı olarak çalışması veya gelir elde etmesi meslek ve sanatla ilgili serbest malları kapsamına girmez²⁶⁶.

Çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler. (MK 359/2)

2) Çocuğun Kişisel Kazancı

MK 359/1 kapsamında çocuk kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkına sahiptir²⁶⁷.

Çocuğun kişisel kazancından maksat onun iş görme faaliyeti sonucu elde ettiği bedeni veya fikri emek ürünü olan edinimleri ve bunların yerine geçen değerlerdir²⁶⁸. Çocuğun bedensel ya da düşünsel alandaki her tür çalışması kişisel kazanç olarak kabul edilebilir²⁶⁹.

Çocuğun ana babası ile oturması veya onların rızasıyla aileden ayrı oturması kişisel kazancının kendisine ait olması noktasında herhangi bir fark oluşturmaz²⁷⁰. Çocuğun kişisel kazancından yararlanma hakkı çocuğun nerede yaşıyor olmasına bağlı olmaksızın kendisine aittir²⁷¹.

Çocuk ana ve baba onayı olmadan çalışıyor ise hizmet sözleşmesi geçerli olmaz. Bu halde üçüncü kişi çocuğun çalışması karşılığında elde ettiği zenginleşmeyi ana ve babanın onayı olmadan çocuğa veremez. Artık ana ve baba bu meblağın çocuğun malvarlığına katılmak üzere kendilerine verilmesini talep hakkı vardır²⁷².

²⁶⁶ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.301.

²⁶⁷ ‘Somut olayda davacı işçi küçük olmakla birlikte velisinin izniyle çalışmaya başladığına göre veli tarafından hak kazandığı ücretleri tahsil etme yetkisinin verildiği kabul edilmelidir.’ Yargıtay 9.HD. 12.02.2002 T. 2001/17321 E. 2002/2667 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

²⁶⁸ BAYGIN/DOĞAN, s.398; ÖZDEMİR, s.91; ÖZDEMİR/RUHİ, s.1179.

²⁶⁹ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.301.

²⁷⁰ BAYGIN/DOĞAN, s.399; AKYÜZ, s.243; ZEYBEK, s.48; ALTUNKAYA, s.127.

²⁷¹ USTA, s.152.

²⁷² BAYGIN/DOĞAN, s.399-400; ZEYBEK, s.48; ÖZTAN, S.693; Ayrıca bkz. USTA, s.152; ALTUNKAYA, s.128.

Ana baba veya üçüncü kişiler tarafından çocuğa verilen cep harçlıkları açısından da çocuk bunlar üzerinde tek başına tasarrufta bulunabilir²⁷³. Nitekim Alman Medeni Kanunu harçlıkları da buraya dâhil etmektedir²⁷⁴. (BGB 110)

Çocuk evde veya ana babasının işyerinde ücret karşılığı olabilecek hizmetleri yerine getiriyor ise ana ve babasından uygun bir ücret talep etme hakkına da sahiptir²⁷⁵.

MK 359/2'ye göre çocuğun evde ana ve babasıyla birlikte yaşaması hâlinde, ana ve baba ondan kendisinin bakımı için uygun bir katkıda bulunmasını isteyebilirler.

B) HUKUKİ İŞLEM GEREĞİ ÇOCUĞUN SERBEST MALLARI

Hukuki işlem gereği çocuğun serbest mallarını üçüncü kişilerce ana babanın yönetim hakkı dışında kalacağı açıkça belirtilerek yapılan kazandırmalar ve çocuğun miras bırakanın ölüme bağlı tasarrufuyla ana ve babanın yönetim hakkı dışında bırakılan saklı payı olarak ifade etmek mümkündür²⁷⁶.

1) Üçüncü Kişilerce Ana Babanın Yönetim Hakkı Dışında Kalacağı Açıkça Belirtilerek Yapılan Kazandırmalar

Kazandırmalar çocuğun malvarlığından artma meydana getiren işlemlerdir. Çocuk lehine karşılıksız kazandırmada bulunan üçüncü kişinin kazandırmayı yaparken bu mallar üzerinde ana ve babanın yönetim hakkı olmamasını şart edebilir. Bu halde ana ve babanın yönetim hakkı mevcut değildir²⁷⁷.

Üçüncü kişi bahse konu kazandırmayı sağlar arası tasarrufla veya ölüme bağlı tasarrufla²⁷⁸ yapması mümkündür. Bu tasarruflarda bulunan üçüncü kişi yönetimin nasıl

²⁷³ ZEVKLİLER/ACABEY/GÖKYAYLA, s.301.

²⁷⁴ AYAN/AYAN, s.31.

²⁷⁵ AKYÜZ, s.243; BAYGIN/DOĞAN, s.400; GÖRGEÇ, s.48.

²⁷⁶ BAYGIN/DOĞAN, s.400 vd.; GÖRGEÇ, s.48 vd.

²⁷⁷ BAYGIN/DOĞAN, s.400-401; Bkz. ÖZMEN, s.242; USTA, s.151; ALTUNKAYA, s.125.

²⁷⁸ 'Vasiyetnamenin tenfizi davasında murisin kendisinden önce ölenen olma çocuklarının anaları öldüğüne göre velayet babadadır. Baba, küçüklerin yasal temsilcisidir. Vasiyetçitenfizi istenilen vasiyetnamesinde; çocuğa bağladığı iradla ilgili olarak velayet üzerinde olan babanın açıkça tasarruf etmemesini öngördüğüne göre babanın bu irad üzerinde yasadaki kaynaklanan velayet hakkına dayanarak tasarruf yetkisinin bulunmadığının kabulü ile murisin iradesine uygun olacak şekilde vasiyetnamenin de bu yönden tenfizine

gerçekleştirileceğini de belirleyebilir²⁷⁹. Yönetim hakkının ana ve babaya ait olmayacağı belirlenmesine rağmen yönetim hakkının kime ait olduğu üçüncü kişi tarafından belirlenmemişse bu halde çocuk ayırt etme gücüne sahipse kazandırmaya konu malları bizzat yönetebilecekken, ayırt etme gücü yoksa malların yönetimi için çocuğa MK 427 kapsamında kayyım tayin edilir²⁸⁰.

2) Çocuğun Miras Bırakanın Ölümüne Bağlı Tasarrufuyla Ana ve Babanın Yönetim Hakkı Dışında Bırakılan Saklı Payı

Çocuğun miras bırakandan miras yoluyla elde edeceği saklı payın yönetimi de kural olarak ana ve babaya aittir²⁸¹.

MK 358/1'e göre; 'Ölüme bağlı tasarruf yoluyla çocuğun saklı payı ana ve babanın yönetimi dışında bırakılabilir.'

Miras bırakan yaptığı vasiyetname ile çocuğun saklı payını ana ve babanın yönetimi dışına çıkarabilir. Böyle bir tasarruf neticesinde çocuğun saklı payı serbest mal haline gelir.

Miras bırakanı böyle bir tasarrufa iten sebebin ana ve babanın bu payın yönetiminde yeterince başarılı olamayacağını düşünmesi ve bu konuda önceden önlem alması olduğu ifade edilmektedir²⁸². Ayrıca ana ve baba atlanarak çocuğun saklı pay sahibi olabilmesi için ana ve/veya babanın her hangi bir sebeple mirasçı olamaması (mirastan ivazlı feragat sözleşmesi hariç) gerekir. Örneğin ana ve baba mirasçılıktan çıkarılmışsa bu halde miras bırakan ana ve babanın çocuğa gelecek saklı paydan da uzaklaşmasını istemiş olabilir²⁸³.

MK 358/2'ye göre ise 'Miras bırakan yönetimi bir üçüncü kişiye bırakmışsa, tasarrufunda bu kişinin belirli zamanlarda sulh hâkimine hesap vermesini öngörebilir.' Hüküm kapsamında her ne kadar sulh hâkiminden bahsedilmişse de 4787 Sayılı Aile

karar verilmesi gerekir.' Yargıtay 3. HD. 16.04.2012 T. 2012/5760 E. 2012/10061 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

²⁷⁹ BAYGIN/DOĞAN, s.401; AKYÜZ, s.242; GÜMÜŞ, s.214.

²⁸⁰ BAYGIN/DOĞAN, s.401; OĞUZMAN/DURAL, s.288; AKYÜZ, s.242; ZEYBEK, s.46; GÖRGEÇ, s.49; bkz. ALTUNKAYA, s.125-126; GÜMÜŞ, s.214; BAYGIN, s.314.

²⁸¹ AKINTÜRK, s.431; AKYÜZ, s.242; ÖZMEN, s.243; USTA, s.151; ALTUNKAYA, s.126.

²⁸² AKINTÜRK, s.431; bkz. ZEYBEK, s.47; ALTUNKAYA, s.126.

²⁸³ Bkz. BAYGIN/DOĞAN, s.401-402; ŞİMŞEK, s.92.

Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun gereği hesabın Aile Mahkemesi hâkimine verilmesi gerekir.

Miras bırakan vasiyetinde yönetimi üçüncü kişiye bırakmış fakat hesap vermesini öngörmemişse üçüncü kişinin yine de mahkemeye hesap vermesinin gerekip gerekmediği hususunda maddede açıklık bulunmamaktadır. Burada kanunda boşluk söz konusudur. Boşluk aynı kuraldan kıyas yolu ile yararlanılarak doldurulmalı ve mahkemenin yönetimle görevlendirilen üçüncü şahıstan belli aralıklarla hesap isteyebileceği kabul edilmelidir²⁸⁴.

²⁸⁴ ÖZTAN, s.692; ÖZDEMİR, s.90; ZEYBEK, s.47; ALTUNKAYA, s.126.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUK MALLARININ KORUNMASI, KORUMA ÖNLEMLERİNE HÂKİM OLAN İLKELELER, ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLER, ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLERİN ALINMA USULÜ

I) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASI

Kanun koyucu çocuk mallarının yönetimini ana ve babaya bırakmasına rağmen çocuk mallarının korunması hususunda da gerekli düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. MK360/1'e göre; 'Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.'

Ana ve baba çocuk mallarını yönetme yükümlülüğünü hiç veya gereği gibi yerine getirmezse hâkimin müdahalesi söz konusu olur. (MK 352/2)

Ana ve babanın çocuk mallarını yönetirken görevlerini çocuğun yararını gözeterek ve iyi niyet kurallarına göre yerine getirmelidir. Çocuk mallarının korunmasına ilişkin tedbir alınırken ana ve babanın kusurlu olup olmadığı değil malların tehlikeye düşüp düşmediği dikkate alınır²⁸⁵. Ancak ana ve babanın yetersizlikleri ya da kötü niyetleri sebebi ile malvarlığının tehlikeye düşme ihtimalinden ötürü kanun koyucu çocuğun malvarlığının korunmasına ilişkin önlemleri de düzenlemiştir²⁸⁶.

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin hâkimin müdahalesinin söz konusu olması için yeterince özen göstermeme (MK 360/1) veya malların tehlikeye düşmesini (MK 361) ifade etmek mümkündür.

²⁸⁵ AKYÜZ, s.244.

²⁸⁶ DEMİRCİ, s.97; TAŞKIN, s.73.

II) KORUMA ÖNLEMLERİNE HÂKİM OLAN İLKELER

Koruma önlemlerine hâkim olan ilkeleri çocuğun menfaatinin öncelikli olması, önlemlerin tali olması, önlemlerin tamamlayıcı olması, tehlike ile önlemin orantılı olması olarak ifade etmek mümkündür²⁸⁷.

A) ÇOCUĞUN MENFAATİNİN ÖNCELİKLİ OLMASI

Velayet hakkı ana ve babanın menfaatleri için değil çocuğun menfaatleri için ortaya çıkan bir kurumdur. Çocuğun menfaatinin ana ve babası tarafından gerektiği şekilde korunamaması halinde hâkim, gerekli önlemleri alır ve çocuğun menfaatinin korunmasını sağlar²⁸⁸. Hâkimin alacağı önlem çocuğun menfaatinin korumaya elverişli bir önlemdir²⁸⁹. Hâkim, anne ve babanın koruyamadığı menfaati korumakla yükümlüdür ve alacağı önlem her şeyden önce çocuğun menfaati odaklı bir önlem olmalıdır²⁹⁰.

Hâkimin müdahale etmesi, anne ve babanın velayet hakkını gerektiği gibi kullanmaması veya kullanamaması nedeniyle onlara ceza vermek değildir²⁹¹.

B) ÖNLEMLERİN TALİ OLMASI

Hâkim tarafından alınacak önlemlerin tali nitelikte olmasından maksat, bu önlemlerin ana ve babanın söz konusu tehlikeyi kendi imkânları ile engelleyememeleri halinde alınacağıdır. Ana ve babanın söz konusu tehlikeyi, kendi imkânları ile engellemesi veya önlemesi imkânı var ve ana ve baba da tehlikeyi önlemek için gerekli önlemleri almış ise hâkimin müdahalede bulunması söz konusu olmaz²⁹².

²⁸⁷ GÖRGEÇ, s.88 vd.; GRASSINGER, s.98 vd.

²⁸⁸ ÖZTAN, s.670; GÖRGEÇ, s.89; GRASSINGER, s.99.

²⁸⁹ AKINTÜRK, s.436.

²⁹⁰ GÖRGEÇ, s.89; Çocuğun menfaatleri her zaman için daha ziyade korunması gereken menfaat olarak öncelik hakkını haizdir. Bkz. GRASSINGER, s.79.

²⁹¹ AKYÜZ, s.250; GÖRGEÇ, s.89; AKYÜZ Emine, Medeni Kanunun 272.Maddesine Göre Çocuğun Korunması ve İsviçre Medeni Kanunu Göz Önünde Tutularak Yapılması Önerilen Değişiklikler, AÜEBFD., C.16, S.7, s.144.

²⁹² BAYGIN, s.320; GÖRGEÇ, s.89; GRASSINGER, s.100.

Ana ve babanın sahip olduğu imkânlar çocuğun karşılaştığı tehlikeyi engellemeye uygun olsa da bu yönde gerekli çabayı göstermemeleri durumunda hâkim yine gerekli önlemi almakla yükümlüdür²⁹³.

Talilik ilkesinden anlaşılması gereken bir diğer durum ise hâkim tarafından alınacak hafif bir önlemin yeterli olması halinde hâkim bu önlemi alması yoksa hâkimin gereğinden daha ağır bir önlem almaması gerektiğidir²⁹⁴.

Koruma önlemlerinin tali olması sonucu MK 346'dan da çıkarılmaktadır. Anılan maddeye göre çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düştüğü takdirde, ana ve baba duruma çare bulamaz veya buna güçleri yetmezse hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır.

Hâkim tarafından alınacak önlemin derecesinin tespitinde söz konusu tehlikenin niteliği, çocuğa verebileceği veya verdiği zararın göz önünde tutulması ve en etkin önlemin alınması gerekir²⁹⁵.

C) ÖNLEMLERİN TAMAMLAYICI OLMASI

Çocuğa özen göstermek, çocuğu yetiştirmek ve onu korumakla öncelikle ana baba görevlidir. Çocuğun korunması amacıyla medeni hukuk kapsamında müdahale edilmesi, çocuk başka biçimde korunamadığı zaman ana baba korumasını tamamlamak üzere yapılır²⁹⁶.

Ana ve baba velayet hakkından kaynaklı yükümlülüklerini hiç veya gereği gibi yerine getirmezse hâkim tarafından önlem alınması söz konusu olur. Bu noktada yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ortaya çıkan aksaklıklar hâkim tarafından alınacak önlemlerle ortadan kaldırılmaya, eksiklikler tamamlanmaya çalışılır.

²⁹³ AKYÜZ, s.252; GÖRGEÇ, s.89.

²⁹⁴ GRASSINGER, s.99-100; GÖRGEÇ, s.89-90.

²⁹⁵ GÖRGEÇ, s.90.

²⁹⁶ AKYÜZ, s.251; AKYÜZ, Değişiklikler, s.144; GRASSINGER, s.102.

Velayetten kaynaklı yükümlülükler yerine getirilirken ana ve babanın eksikliği yoksa önlem almaya gerek olmaması veya hâkimin önlemiyle tehlike ortadan kalktıktan sonra bu önlemin sonlandırılması da önlemlerin tamamlayıcı özelliğinden kaynaklanır²⁹⁷.

D) TEHLİKE İLE ÖNLEMİN ORANTILI OLMASI

Önlemin ağırlığını belirleyecek kriter tehlikenin derecesidir. Tehlikenin hafifliği veya ağırlığı ile alınacak önlem doğru orantılıdır²⁹⁸.

Tehlikenin önlenmesi amacıyla hâkim tarafından alınan önlemin tek başına yeterli olmaması halinde, hâkim birden fazla önleme de hükmedebilir²⁹⁹.

Hâkimin alacağı önlemin tehlike ile doğru orantılı olması, tehlikenin ortaya çıktığı andan itibaren en kısa sürede gerekli önlemin alınmasını da gereğini de ortaya çıkarır³⁰⁰.

III) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLER

Kanun koyucu Medeni Kanun düzenlemesinde gerek çocuğun şahsını gerekse mallarını korumak amacıyla önlemler almıştır. Önlemlerin sebebi ise ana ve babanın çocuk mallarını yönetirken çocuğa zarar vermelerinin önüne geçmektir.

Kanun koyucu çocuk mallarının korunmasını MK 360 ve 361.maddelerinde düzenlemiştir. Madde kapsamlarında çocuk mallarının korunması için gereken sebebin ana ve babanın yeterli özeni göstermemesi veya malların tehlikeye düşmesi olduğunu ifade etmek mümkündür.

²⁹⁷ GÖRGEÇ, s.91.

²⁹⁸ Bkz. OĞUZMAN/DURAL, s.302; GRASSINGER, s.19, s.100; GÖRGEÇ, s.91; AKYÜZ, s.251; ÖNAL, s.54.

²⁹⁹ GÖRGEÇ, s.92.

³⁰⁰ GRASSINGER s.103.

A) MK 360. MADDESİ UYARINCA ÖNLEM ALINMASI

MK 360/1'e göre 'Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.'

Kanun koyucu 360/1. maddede ana ve babanın malların yönetiminde yeterince özen göstermemesi halinde hâkimin malların korunması için **uygun önlemlerin** alınacağını ifade etmiş ve hâkime takdir hakkı tanımıştır. Hâkim takdir hakkı kapsamında uygun önlemin tipini ve derecesini çocuğun menfaatini göz önünde tutarak, önlemin tali ve tamamlayıcı özelliklerini dikkate alarak ve tehlike ile doğru orantılı olarak belirleyecektir.

Yargıtay verdiği bir kararda³⁰¹; "*Ana ve baba, velayetleri devam ettiği sürece, çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Kural olarak hesap ve güvence vermezler. Ana ve babanın yükümlülüklerini yerine getirmedikleri durumlarda hâkim müdahale eder (TMK m. 352) Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse, hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır (TMK m. 360, Tüzük m. 4/2). Bu önlemlerin neler olduğu Türk Medeni Kanunu'nun 360/2. ve 361. maddelerinde gösterilmiştir. Bu yasal düzenleme karşısında Aile Mahkemesince yapılacak iş; sağ kalan eşi çağırmak; bir süre belirleyerek belirleyeceği bu süre içinde, sağ kalan eşten çocuğun, varsa malvarlığını gösteren bir defter vermesini istemek ve bu malvarlığında veya yapılacak yatırımlarda ileride gerçekleşecek önemli değişiklikleri de bildirmesi için uyardıktan ibarettir. Türk Medeni Kanunu'nun 352/2. ve Tüzüğü'nün 4/2. maddesi koşulları bulunmadıkça; başka bir ifade ile, ana ve babanın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça; hâkim, çocuk mallarının korunması konusunda ana ve babanın yönetme hakkına müdahale edemez ve bu sonucu doğuracak bir karar veremez. Türk Medeni Kanunu'nun 336 /son maddesi gereğince, velayet hakkına sahip olan annenin çocuğun mallarını yönetmekte yeterli özeni göstermediği iddia ve ispat edilmemişken; annenin kanundan doğan yönetim hakkını sınırlayacak müdahale niteliğinde yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*" Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

³⁰¹ Yargıtay 2.HD. 29.03.2011 T. 2010/17939 E. 2011/5497 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

1) Önlem Alınması İçin Aranılan Şartlar

MK 360/1 maddesi kapsamında hâkimin malların korunması için uygun önlemleri alabilmesinin yegâne şartı ana ve babanın malların yönetiminde ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleridir. Madde kapsamında ana ve babanın kusurunun varlığı aranmamıştır. Ana ve baba kusursuz olsalar dahi malların yönetiminde yeterince özenli değillerse hâkim uygun önlemleri alabilir.

Yargıtay verdiği bir kararda velayet hakkı bulunan tarafın çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermemeleri durumu mevcut olmadıkça hâkim, çocuk mallarının yönetimi konusunda velinin yönetme hakkına müdahale edemeyeceğini ve bu sonucu doğuracak mahiyette bir kararda veremeyeceğini belirtmiştir³⁰².

Ana ve babanın çocuğun malvarlığının yönetimine kayıtsız kalmaları, ana ve babanın malvarlığı yönetiminde bilgisiz veya tecrübesiz olması da hâkimin önlem alması sonucunu doğurur³⁰³. Bundan başka çocuğun malvarlığından meydana gelen büyük artışlar ve ana ve babanın yetersiz kalabileceği durumda da hâkim uygun önlemleri alabilir³⁰⁴.

Ana ve babanın malların yönetiminde gösterdiği özenin derecesi hâkimin alacağı önlemin ağırlığı ve hafifliğinde etkili olur.

2) Alınacak Önlemler

Kanun koyucu MK 360/1’de hâkimin ana ve babanın çocuk mallarının yönetiminde yeterince özen göstermemesi halinde uygun önlemleri alacağına ilişkin takdir hakkını ifade ettikten sonra aynı maddenin 2.fikrasında hâkimin alabileceği uygun önlemleri örnekleme suretiyle ifade etmiştir.

Nitekim MK 360/2’ye göre ‘Hâkim, **özellikle** malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.’ Görüldüğü üzere hâkime malların

³⁰² Yargıtay 2.HD. 05.11.2007 T. 2007/14376 E. 2007/15034 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1198.

³⁰³ ÖZTAN, s.699; GÖRGEÇ, s.148.

³⁰⁴ BAYGIN, s.434 vd; GÖRGEÇ, s.149.

yönetimi konusunda talimat verme, belirli zamanlarda bilgi ve hesap verilmesini isteme, malların tevdiine ve güvence gösterilmesine karar verme yetkisi verilmiştir.

a) Talimat Verme

Hâkim yönetim yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmeyen veya yeterince özen göstermeyen ana ve babaya müdahale ederek onlara yükümlülüklerini yerine getirmeleri hususunda uyarıda bulunabileceği gibi bazı emir ve talimatlarda verebilir³⁰⁵.

Çocuk mallarının yönetiminde gerekli özenin gösterilmemesi halinde hâkim ana ve babaya talimat verme yönünde karar alabilir³⁰⁶. Ana ve baba çocuk mallarının yönetimi hususunda hâkimin verdiği talimatlara uymak zorundadır. Talimatlara uygun hareket edilip edilmediğinin kontrolü hâkimce yapılır. Ancak hâkim sürekli olarak ana ve babanın yanında olamayacağı için gerekli görmesi halinde bir denetçi atanmak suretiyle de takip yaptırabilir³⁰⁷. Ayrıca böyle bir denetim resmi makamlarca verilen talimatlara uyulup uyulmadığının da kontrolüne imkân verir. Gözlem ve denetim organı olarak mesleki bakımdan eğitilmiş kişi veya kurumların görevlendirilmesi gerekir³⁰⁸. Denetici, koruma önlemlerinin uygulanması açısından hâkimin yardımcısı konumunda olup faaliyetleri ve edindiği bilgileri mahkemeye uygun sürelerde rapor eder³⁰⁹.

Talimat vermek suretiyle çocuk mallarının yönetiminin çocuk yararına olacak şekilde getirilmesi mümkün olabilir. Ancak verilen talimatlara uyulmaması veya uyulmasına rağmen hala çocuk malları yeterince özenli yönetilir hale gelmemişse hâkim alacağı önlemin ağırlığını artırabilir.

³⁰⁵ AKINTÜRK, s.433; ÖNAL, s.55-56; ÖZMEN, s.244.

³⁰⁶ ÖZTAN, s.699; GÖRGEÇ, s.149.

³⁰⁷ AKYÜZ, s.261; GÖRGEÇ, s.149-150; AKYÜZ, Değişiklikler, s.152.

³⁰⁸ AKYÜZ, s.261; AKYÜZ, Değişiklikler, s.152; Ayrıca bkz. ÖNAL, s.56.

³⁰⁹ AKYÜZ, s.262; AKYÜZ, Değişiklikler, s.153; Ayrıca bkz. ÖNAL, s.56.

b) Bilgi ve Hesap Verme

Çocuk mallarının yönetiminde talimatla önlenemeyecek bir tehlikenin varlığı halinde veya talimat verme önleminin yeterli olmaması halinde hâkim ana ve babadan bilgi ve hesap vermesini isteyebilir³¹⁰.

Kendisinden bilgi ve hesap vermesi istenen ana ve baba mahkemeye bilgi ve hesabı vermekle yükümlüdür. Ana ve babadan bilgi ve hesap vermesinin istenmesi kendilerinin yönetimi yerine getirirken özenli davranmasına ilişkin yön verir.

Ana ve baba kendilerinden istenen bilgi ve hesabı vermezse veya verilen bilgi ve hesaba göre malların özenli yönetilmediği anlaşılırsa hâkim daha ağır önlemleri alabilir.

c) Malların Tevdi

MK 360/2 kapsamında hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine karar verebilir.

Çocuk mallarının yönetimi konusunda yeterince özen gösterilmemesi halinde hâkimin aldığı talimat verme, bilgi ve hesap verme önlemleri yeterli gelmezse hâkim malların tevdiine karar verebilecektir.

Çocuk mallarının tevdi edilmesi ana ve babanın bu malların kullanımı konusunda sahip oldukları hakkın da ortadan kalkması sonucunu doğurur³¹¹. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ'e göre³¹² ise MK 360/2'de öngörülen hallerde ana ve babanın çocuk malları üzerindeki yönetim hakkı devam etmektedir. Kanaatimizce de çocuk mallarının yönetimi ana ve babadan alınmadığı müddetçe onların çocuk malları üzerindeki yönetim hakları devam eder.

Hâkim tarafından belirlenen yere tevdi edilen malların korunması ve tevdi edilmesi sebebi ile ortaya çıkan masrafların da ana ve baba tarafından karşılanması gerektiği ifade edilmektedir³¹³. Nitekim ana ve baba, çocuk mallarının yönetimi konusunda kendilerinden

³¹⁰ ÖZTAN, s.700; GÖRGEÇ, s.150; ÖZMEN, s.244.

³¹¹ GÖRGEÇ, s.151.

³¹² DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.354.

³¹³ GÖRGEÇ, s.151.

beklenen özeni gösterebilirlerdi malların tevdi edilmesine gerek olmayacak ve tevdi masrafı da ortaya çıkmayacak idi³¹⁴.

d) Güvence Gösterilmesi

MK 360/2 kapsamında hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.

Çocuğun malları tehlikeye düşerse hâkim ana ve babayı güvence göstermekle yükümlü kılabilir. Güvence çocuk mallarının emniyet altına alınmasına gerek duyulduğunda istenir³¹⁵. Ana ve babanın göstermek zorunda olduğu güvence aynı veya şahsi bir güvence olabilir. Bu bağlamda güvence rehin, kefalet, para veya mal şeklinde olabilir.

Ana ve babadan güvence gösterilmesinin istenmesi onların yönetim haklarını ortadan kaldırmaz³¹⁶.

B) MK 361. MADDESİ UYARINCA ÖNLEM ALINMASI

MK 361/1 kapsamında çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir. Kanun koyucu MK 360'da belirtilen önlemlerin yeterli olmaması halinde yönetimin kayyıma devredilebileceğini belirtmiştir. Yönetimin kayyıma devredilmesi ile artık ana ve babanın çocuk malları üzerindeki yönetim hakkı da ortadan kalkmış olur.

MK 361/1 hükmü MK 360 karşısında yedek hüküm olarak ortaya çıkmaktadır³¹⁷.

MK 361/2-3'e göre 'Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir. Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarf edileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.'

³¹⁴ GÖRGEÇ, s.151.

³¹⁵ AKYÜZ, s.244.

³¹⁶ OĞUZMAN/DURAL, s.413; ŞİMŞEK, s.107.

³¹⁷ ÖZDEMİR, s.98.

1) Önlem Alınması İçin Aranılan Şartlar

Kanun koyucu hâkimin çocuğun mallarının yönetimini kayyıma devredilmesine karar verebilmesi için, MK 361. maddesinde çocuğun mallarının tehlikeye düşmesinin başka bir şekilde önlenememesi şartını aramaktadır. Bu noktada çocuk mallarının tehlikeye düşmesinde ana ve babanın kusurunun olup olmaması önemli değildir.

Çocuğun mallarının kayyıma devredilmesine karar verilebilmesi için, çocuğun mallarının tehlikeye düşmüş olması, tehlikenin somut olarak gerçekleşmesi aranmaz. Burada tehlikenin gerçekleşme ihtimalinin varlığı yeterli görülmektedir³¹⁸.

Yönetim hakkı gibi kanun tarafından doğrudan tanınan hakkın ana ve babadan alınıp kayyıma devredilmesi ana ve baba bakımından çok ağır bir önlem olup kanun koyucu da bunu en son çare olarak öngörmüştür. Nitekim MK 361/1'de malların tehlikeye düşmesi başka şekilde önlenemiyorsa ifade geçmektedir³¹⁹. Tehlike daha hafif bir önlem ile atlatılamayacaksa hâkim artık tehlike ile karşı karşıya gelen çocuk mallarının kayyıma devredilmesine karar vermelidir.

2) Alınacak Önlemler

Çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, *yönetimin bir kayyıma devredilmesine* karar verebilir. (MK 361/1)

Kanun koyucu burada küçük çocuğun malvarlığının korunmasına yönelik olarak bir tür yönetim kayyımlığını düzenlemiştir. Burada atanan kayyım, hukukî niteliği itibarıyla bir yönetim kayyımı olsa da etkiler açısından MK 427 uyarınca öngörülen şartlarda atanan yönetim kayyımına nazaran çok daha güçlü bir konuma sahiptir³²⁰. Alınan önlem kararının kesinleşmesi ile beraber çocuğun mallarına ilişkin yapılacak hukuki işlemlerde yasal temsil yetkisi yönetim kayyımına geçecektir.

³¹⁸ ÖZTAN, s.700; OĞUZMAN/DURAL, s.310; GÖRGEÇ, s.153; Çocuğun mallarının ana ve baba tarafından iyi yönetilmemesi ve gerekli özenin gösterilmemesi malların tehlikeye düşmesi olasılığını yaratabilir. AKINTÜRK, s.433.

³¹⁹ AKINTÜRK, s.433; ŞİMŞEK, s.109.

³²⁰ ÖZDEMİR, s.98; Ayrıca bkz. GÖRGEÇ, s.156; ZEYBEK, s.77.

Çocuğun mallarının yönetimi için kayyım atanması durumunda MK'nın vasiye uygulanan 438-444, 454 vd. ile 462-465 maddelerinin kayyım da uygulanacağı ifade edilmektedir³²¹. Kayyım çocuk mallarını yönetirken ana, baba ve çocuğun görüşlerini de alır³²².

MK 361/1'de çocuğun mallarının sadece kayyım devri öngörüldüğünden ana ve babanın velayet hakkı, MK 355 anlamında malvarlığı gelirlerinin harcanması ve MK 356'ya dayalı çocuğun malvarlığının sermaye kısmına başvurma yetkisi sürmektedir. Ana ve baba kayyımdan gerekli olan tutarda sermayenin kendisine bırakılmasını isteyebilir³²³.

MK 361/2'de de çocuk mallarının korunması için alınacak önlemlere yer verilmiştir. Madde bağlamında çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, *aynı önlemlerin alınmasını* kararlaştırabilir. Buradan hareketle, MK 357/2 ve MK 358/2 uyarınca çocuğun serbest mallarının yönetimi için atanan üçüncü kişi veya MK 359 gereğince kendisine meslek ve sanatı için verilen mallar ve kişisel kazancı MK 359/2'den doğan sınırlama dışında serbestçe sarf ve yönetim yetkisine sahip olan çocuk hakkında MK 360 ve 361/1'deki önlemler, şartları gerçekleştiği oranda uygulama alanı bulacağı tespit edilebilir. Kanun lafzında yer alan "*aynı önlemler*" den maksat MK 360 ve MK 361/1'dir. Kendisine meslek ve sanat kurması için verilen mal ve kişisel kazancı üzerinde tam bir yönetim ve tasarruf yetkisine sahip olan ayırt etme gücüne sahip çocuk bakımından, çocuk yönetim tarzı ile menfaatlerini ciddi olarak tehlikeye düşürüyorsa özellikle de bakımı için gerekli masrafları artık karşılayamayacak durumda ise çocuğa bir kayyım atanır³²⁴.

MK 361/3'e göre ise 'Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarf edileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyım bırakabilir.' MK 361/3 hükmü, ana ve babanın çocuk mallarını harcama yetkisini sınırlayan düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun mallarının gelirleri öncelikle çocuğun bakımı, eğitimi, yetiştirilmesi için, hakkaniyete uyduğu oranda da ailenin ihtiyaçları için harcanabilir. Çocuğun mallarından tazminat, sermaye biçiminde ödemeler ve benzerleri çocuğun bakımı için olağan ihtiyaçlar gerektiği oranda, diğerleri çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa yargıcın belirlediği miktarda

³²¹ AKYÜZ, s.245; ZEYBEK, s.77.

³²² AKYÜZ, s.245; ZEYBEK, s.77.

³²³ ÖZDEMİR, s.99.

³²⁴ ÖZDEMİR, s.99.

kullanılabilir³²⁵. Burada çocuğun mallarını kanunda belirtilen sınır dâhilinde ana ve babanın harcama yetkisi düzenlenmiştir. Ancak eğer ana ve babanın bu harcama konusunda haklarını kötüye kullanacakları anlaşılıyorsa çocuğun malları için kayyım atanır. Burada atanacak olan kayyım, maddenin diğer iki fıkrasında belirtilen kayyımlardan farklı olarak hem çocuğun malvarlığını hem de kişisel bakımını, yetiştirilmesini güvence altına alınması görevlerini de yerine getirmek için atanır. Maddenin bu fıkrasında düzenlenen kayyımlığın diğerlerinden farklı olarak sui generis (kendine özgü) bir kayyımlık olduğunu ifade etmek mümkündür³²⁶.

IV) ÇOCUK MALLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN ÖNLEMLERİN ALINMA USULÜ

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlemler noktasında gerek Medeni Kanunda gerekse Çocuk Koruma Kanununda düzenlemeler mevcuttur.

A) MEDENİ KANUN KAPSAMINDA ÖNLEM ALINMASI

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin uygun önlemler hâkim tarafından alınır. (MK 346, MK 352, MK 360-361) Ancak hâkim tarafından alınacak bu önlemlerin çocuğun yararını koruyabilmesi için en erken şekilde, gerektiğinde ve yerinde alınması gerekir. Önlemlerden beklenen sonucun elde edilebilmesi için gerek ana ve baba, gerekse hâkim hızlı ve etkin hareket etmelidir.

B) GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

4787 sayılı Aile Mahkemelerinin³²⁷ Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 1/ 2 maddesine göre; 'Bu Kanun, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerine dair hükümleri kapsar.' Kanunun 4.maddesinde Aile

³²⁵ ÖZDEMİR, s.99-100; ÖZTAN, s.689.

³²⁶ ÖZDEMİR, s.100; Bu konuda atanacak kayyım kendine özgü bir nitelik taşır. Bu kayyım aslında ne temsil ne de idare kayyımıdır. ÖZMEN, s.249; Burada ne bir temsil kayyımlığı, ne de bir yönetim kayyımlığı söz konusu olmayıp özel bir denetim ya da kontrol kayyımlığı vardır. OĞUZMAN/DURAL, s.313.

³²⁷ Aile Mahkemelerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ARSLAN Aziz Serkan, Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Yargılama Usulü, Ankara Barosu Dergisi, Y.68, S.2010/1, s.187 vd.

Mahkemelerinin görevleri düzenlenmiştir. Anılan maddenin 1.fıkrası kapsamında 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun Üçüncü Kısım hariç olmak üzere İkinci Kitabı ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna göre aile hukukundan doğan dava ve işler Aile Mahkemelerinde görülür.

4787 sayılı Kanunun 2.maddesine göre; ‘Aile mahkemeleri, Adalet Bakanlığınca Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun olumlu görüşü alınarak her ilde ve merkez nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede, tek hâkimli ve asliye mahkemesi derecesinde olmak üzere kurulur. Aile mahkemelerinin yargı çevresi, kurulduğu il ve ilçenin mülkî sınırlarıyla belirlenir. Ancak yargı çevresi, Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca değiştirilebilir. Gerektiğinde birinci fıkradaki usule göre bir yerdeki aile mahkemesinin birden çok dairesi kurulabilir. Bu durumda daireler numaralandırılır. Aile mahkemesi kurulamayan yerlerde bu Kanun kapsamına giren dava ve işlere, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemesince bakılır.’ Kanunun 3.maddesine göre ise ‘Aile mahkemelerine, atanacakları bölgeye veya bir alt bölgeye hak kazanmış, adli yargıda görevli, tercihan evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmış olan hâkimler arasından Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır.’

4787 sayılı Kanunun 6/2-c maddesine göre; ‘Çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri almaya aile mahkemeleri görevlidir.’ Yargıtay’da verdiği bir kararda³²⁸ bu davaların Aile Mahkemesinde görüleceğini ifade etmiştir.

GÜRSOY/BULUT’a göre³²⁹ kayyım tayin işi Aile Mahkemelerinin görev alanından çıkarıldığından çocuk mallarının yönetiminin kayyıma devri olasılığı doğduğunda aile mahkemesi hâkimi kayyım tayini için yetkili Sulh Hukuk Hâkimliğine istemde bulunacaktır.

Yargıtay çocuk mallarının korunmasına ilişkin Sulh Hukuk Mahkemesinde açılan bir davada verdiği bir kararda³³⁰ davanın Medeni Kanun’un 361. maddesi uyarınca çocuk mallarının korunmasına ilişkin olduğunu, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda "çekişmesiz yargı" işi olarak kabul edildiğini ve basit yargılama usulüne tabi tutulduğunu ifade etmiştir.

³²⁸ Yargıtay 2.HD. 18.02.2010 T. 2009/12094 E. 2010/2945 sayılı K. için bkz. ÖZDEMİR/RUHİ, s.1192.

³²⁹ GÜRSOY/BULUT, s.781.

³³⁰ Yargıtay 2.HD. 17.02.2014 T. 2013/17543 E. 2014/2880 sayılı Karar.

Çocuğun korunmasına ilişkin davalarda genel yetkili mahkeme 6100 sayılı HMK'nın 6.maddesine göre davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir. Ana ve babanın ya da velayet ana veya babadan birine tevdi edilmişse velayetin tevdi edildiği ana veya babanın³³¹, çocuk velayete sahip ebeveyninden ayrı yaşıyor ise çocuğun yerleşim yeri ya da oturduğu yer mahkemesi yetkilidir.

Davalı sıfatını haiz olanlar çocuğun yasal temsilcisi ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumudur³³².

C) ÖNLEM ALINMASINI İSTEMEYE YETKİLİ KİŞİLER

Çocuk mallarının korunmasına ilişkin önlem alınmasını istemeye yetkili olan kişilerin başında çocuğun kendisi gelir. Ayırt etme gücüne sahip bulunan çocuk şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını yasal temsilcilerinin iznine gerek olmadan kullanabilir. (MK 16)

Ana ve babadan biri diğerinin tutum ve davranışları dolayısıyla veya her ikisi de kendi yetersizliklerini ileri sürmek suretiyle hâkime, cumhuriyet savcısına, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumuna başvurabilir. Çocuk yararlarının tehlikeye düştüğünü gören komşu, öğretmen, arkadaş ve tüm kişiler de çocuğun korunması için bunu yetkili makama bildirebilir³³³.Çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişiminin tehlikede olduğunu gören “herkes” (çocuğun akrabaları, aile dostları, kolluk kuvvetleri, komşular) hâkimden çocuğun korunması için gerekli önlemlerin alınmasını talep edebilmektedir³³⁴.

Yargıtay'ın verdiği bir kararda³³⁵ İlçe Nüfus Müdürlüğünce çocuk mallarının korunmasına ilişkin talepte bulunulduğu görülmektedir.

Hâkimin kendisine bildirim olmadan kendiliğinden harekete geçmesi mümkün olur mu sorusunun cevabı da önemlidir. Hâkim koruma önlemlerini kendisi doğrudan alabilir³³⁶.

³³¹ ‘Dava, Türk Medeni Yasasının 352. ve devamı maddeleri uyarınca açılan çocuk mallarının korunması istemine ilişkindir. Türk Medeni Yasasının 21. maddesine göre velayet altında bulunan çocuğun yerleşim yeri ana ve babanın ortak yerleşim yeridir. Mahkemece sağ eşin yerleşim yeri belirlenmeli, sonucuna göre karar verilmelidir.’ Yargıtay 20.HD. 04.12.2008 T. 2008/15848 E. 2008/17328 sayılı K. için bkz. www.kazanci.com

³³² GÖRGEÇ, s.158.

³³³ AKYÜZ, s.253.

³³⁴ ÇELİK, Velayetin Kaldırılması, s.281; Hâkimin harekete geçmesi için çocuğun menfaatinin tehlikeden olduğunu giren *her ilgili kişinin* derhal mahkemeye başvurması gereklidir. GRASSINGER, s.80.

³³⁵ Yargıtay 2.HD. 19.10.2012 T. 2012/1532 E. 2012/25397 sayılı Karar.

Nitekim Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin *'kendi inisiyatifi ile harekete geçme'* başlıklı 8.maddesine göre; Bir çocuğu ilgilendiren davalarda, çocuğun esenliğinin ağır bir tehlike altında olduğunun iç hukuk tarafından belirlendiği durumlarda, adli mercinin re'sen harekete geçme yetkisi vardır.'

D) TAKİP EDİLECEK USUL

Çocuk hakkında koruma önleminin alınması kamu düzeniyle ilgili olduğu için kararın içeriğini hâkim takdir yetkisi kapsamında belirler. Bundan dolayıdır ki hâkim yargılama ve karar için gerek gördüğü tüm incelemeleri doğrudan yaptırabilir³³⁷. İncelemenin kapsamına çocuğun korunma gereksinimlerinin sebepleri ile çocuğa uygulanacak önlem hakkında görüşler ile çocuğa ve ailesine yapılacak destekler hakkında öneriler de girer³³⁸.

Koruma önlemi alınması hususunda hâkimin takdir yetkisi söz konusudur. Hâkim ilgililer tarafından yapılacak olan taleple bağlı olmayıp alacağı önlemin derecesine kendisi karar verir³³⁹.

Çocuğun korunması amacıyla önlem alınması için açılmış olan dava, kamu düzenini ilgilendirdiğinden ötürü ana ve babanın çocuk ile anlaşmaya varması, sulh olmaları veya tarafların davadan feragatleri söz konusu davayı sonlandırmaz, hâkim tarafların arasındaki anlaşma ile de bağlı değildir³⁴⁰. Yargıtay verdiği bir kararında³⁴¹; *"Gerek kanun koyucunun bu hükümleri koymaktaki amacı, gerekse küçüklerin korunması ilkesine verilen özen ve değer gözetildiği takdirde şartları varsa hâkim bu konuda her çeşit tedbiri doğrudan da alabilir. Bunun tabii sonucu olarak ana babanın mahkemeye başvurması bir dava olmayıp hâkimi tedbir almak konusunda uyarı niteliğindedir. Onun için hâkim gerçekleşen duruma göre karar vermekle yükümlü ve görevli olup, tarafların arzu ve istekleriyle bağlı değildir."* Şeklinde değerlendirme yapmıştır.

³³⁶ AKYÜZ, s.255; GÖRGEÇ, s.159; Çocuğun menfaatlerinin mutlak surette korunması esas olduğundan hâkimin resen harekete geçmesi gerekmektedir. GRASSINGER, s.81.

³³⁷ AKYÜZ, s.255; GÖRGEÇ, s.160; Bkz. GRASSINGER, s.83.

³³⁸ AKYÜZ, s.255; Bkz. GRASSINGER, s.83.

³³⁹ AKYÜZ, s.257; GÖRGEÇ, s.160; GRASSINGER, s.92.

³⁴⁰ GÖRGEÇ, s.161; GRASSINGER, s.83.

³⁴¹ Yargıtay 2.HD. 30.12.1975 T. 9587-9916 sayılı K. için bkz. AKYÜZ, s.257.

Hâkim gerekli önleme karar vermeden önce olgunluğu ölçüsünde çocuğun görüşünü de almalıdır (MK 339/3). Nitekim Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 12. maddesine göre; ‘Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır.’ Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 3.maddesine göre yeterli idrake sahip olan çocuğun davalarda bilgilendirilme ve dava sırasında görüşünü ifade etme hakkı vardır.

Çocuğun hâkim tarafından dinlenmesi konusunda kesin bir yaş sınırı yoktur. Bir görüşe göre altı yaşını doldurmuş çocukların dinlenmesi uygundur³⁴². Altı yaşında okul hayatına başlama yaşına gelmiş çocuğun kendi hayatı hakkında bilgi vermesi mümkün kabul edilir. Ancak altı ile on iki yaş arasındaki çocukların kolayca etki altında kalması, korkutulması mümkün olduğundan bu yaş arasındakilerin dinlenmesinin pedagoğ veya psikoloğ gibi uzman kişiler aracılığı ve yardımı ile gerçekleştirilmesi gerekir. On iki yaşından büyük çocukların dinlenmesi ise, çocuğa zarar vermeyeceği sürece bizzat ve doğrudan hâkim tarafından yapılır³⁴³. Bir diğer görüş ise, Yargıtay kararlarından yola çıkarak çocuğun dinlenmesi için dokuz veya on yaşını doldurmuş olmasının gerekli olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüşe göre çocuk, alanında uzman bir psikoloğ, pedagoğ veya psikiyatrist tarafından dinlenmelidir, ayrıca hâkim de dinleme yoluna gidebilir³⁴⁴. Öte yandan, çocuk kaç yaşında olursa olsun, çocuğun dinlenmesi çocuğun psikolojisi açısından zarara yol açacak ise bu durumda hâkim yine çocuğu dinlemeden karar verme yoluna gitmelidir³⁴⁵. Mehaz İsviçre Medeni Kanunu’nda çocuğun hangi yaştan itibaren dinlenebileceğine ilişkin hüküm mevcut değildir³⁴⁶.

Koruma önlemleri alınırken ana ve babada dinlenmelidir. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 6/a maddesine göre adli merci ‘...gerektiğinde özellikle velayet sorumluluğunu elinde bulunduranlardan ek bilgi sağlamalıdır.’

³⁴² BAYGIN, s.325.

³⁴³ GRASSINGER, s.88-89; BAYGIN, s.325.

³⁴⁴ GRASSINGER, s.90.

³⁴⁵ GÖRGEÇ, s.165.

³⁴⁶ GRASSINGER, s.88.

Koruma önlemleri alınırken ana ve babadan başka çocukla ilgisi olan öğretmen, komşu, arkadaşlar da dinlenebilir.

SONUÇ

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ‘tanımlar’ başlıklı 3.maddesinde çocuğu, daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlamaktadır.Hukuk düzeninin erginlik için (gerek normal erginlik gerekse evlenme erginliği veya kazai erginlik yaşı) aradığı yaş sınırına ulaşmamış her insan çocuk olarak tanımlanabilir.

Çocuk malları ise para ile ölçülebilen değeri bulunan bütün hakları; taşınır ve taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet haklarını, sınırlı ayni hakları, alacak haklarını ve fikri ve sınaî hakları kapsamaktadır.

Çocuk mallarının yönetiminin kaynağında velayet yer alır.Velayet, küçüklerin şahıslarına ve mallarına özen gösterme ve temsil etme bakımından anne ve babaya yüklediği yükümlülükler, görevler ve bu yükümlülük ve görevlerin en iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi için anne ve babaya tanıdığı hakların bütünüdür.

Velayete hâkim olan esasların başında çocuğun menfaati gelmektedir. Ayrıca velayette taksim mümkün değildir. Medeni Kanun 336/I maddede kanun koyucu evlilik devam ettiği sürece ana ve baba velayeti birlikte kullanırlar demek suretiyle taksimin mümkün olmadığını ortaya koymaktadır. Ayrıca MK 336/2’de kanun koyucu ortak hayata son verilmişse veya ayrılık halinde hâkim velayeti eşlerden birine verebilir demek suretiyle velayeti taksim etmemiştir. Velayetin ana ve babaya çocuk üzerinde mutlak egemenlik verip vermediği tartışmalıdır. Kanaatimizce mutlaklıktan maksat çocuk üzerinde sahip olunan velayet hakkının herkese karşı ileri sürülebilmesidir. Yoksa velayet hakkının kullanımını oluşturan sınırlarla mutlaklığın (herkese karşı ileri sürülme) arasında bir bağ söz konusu değildir.

Velayetin çocuk bakımından hem şahıs varlığı hem de malvarlığı yönü söz konusudur.

Kanun koyucu Medeni Kanun’da birçok yerde (MK 223, 242, 244, 262, 263, 454, 460, 624, 689 vd.) yönetim kavramından bahsetmiş ancak bu kavrama bir açıklık getirmemiştir.Dar ve teknik anlamda yönetim malvarlığına dâhil değerlerin korunması, bakımı, onarımı, iyileştirilmesi ve ekonomik amaca uygun olarak işletilmesini ilgilendiren fiili ve hukuki nitelikteki tüm iş ve işlemlerin yapılmasını ifade eden bir kavramdır.

MK 352'ye göre ana ve baba, velâyetleri devam ettiği sürece çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip ve bununla yükümlüdürler. Madde kapsamındaki yönetim dar ve teknik anlamda yönetim olmayıp çocuk adına tasarruf işlemleri yapma yetkisini de kapsayan bir yönetimdir. Ana ve baba çocuğun yasal temsilcisi olduğundan çocuk adına ve hesabına hem borçlandırıcı işlemleri hem de tasarruf işlemlerini yapabilir. Ana baba velâyetleri devam ettiği müddetçe çocuğun mallarını yönetme hakkına sahip oldukları gibi aynı zamanda yönetmekle yükümlüdürler. Kanun koyucunun ana babaya tanıdığı yönetim hakkı velâyetin sona ermesi (MK 362) ya da çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi halinde hâkimin kararıyla yönetimin onlardan alınması ile (MK 361/1) son bulur.

Ana baba yönetim hak ve yükümlülüklerini yerine getirirken kural olarak hesap ve güvence vermezler. MK 353'e göre 'Evlilik sona erince velâyet kendisinde kalan eş, hâkime çocuğun malvarlığının dökümünü gösteren bir defter vermek ve bu malvarlığında veya yapılan yatırımlarda gerçekleşen önemli değişiklikleri bildirmek zorundadır.' Yönetim hakkı ve yükümlülüğü velâyetle eş değer süreyle devam eder. Velâyet son bulursa veya yönetim ana babadan alınırsa yönetim hakkı da son bulur. Kanun koyucu yönetim hakkının sona ermesi halinde bunun sonuçlarını MK 362 ve 363. maddelerinde düzenlemiştir. Madde kapsamında yönetimin sona ermesinin sonuçları olarak çocuk mallarının hesabıyla beraber devredilmesi ve ana ve babanın sorumluluğu karşımıza çıkmaktadır.

743 sayılı Medeni Kanun döneminde ana ve babaya çocuk mallarından yararlanma hakkı tanınmış iken 4721 sayılı Medeni Kanun'nda yararlanma hakkı verilmemiş bunun yerine ana ve babaya çocuğun mallarını kullanma hakkı tanınmıştır.

MK 354'e göre 'Ana ve baba, kusurları sebebiyle velâyetleri kaldırılmadıkça, çocuğun mallarını kullanabilirler.' Ana ve babanın çocuk mallarını kullanma hakkını kanun koyucu iki sınırlamaya tabi tutmuştur. Bunlardan ilki MK 357/1 düzenlemesidir. Anılan maddeye göre 'Ana ve baba, faiz getiren yatırım veya tasarruf hesabı açılmak üzere ya da açıkça ana ve babanın kullanmaması koşuluyla çocuğa yapılan kazandırmaların gelirlerini kendi menfaatlerine sarf edemezler.' İkinci sınırlama olan MK 359/1'e göre ise 'Ana ve baba tarafından bir meslek veya sanat ile uğraşması için çocuğa kendi malından verilen kısmın veya kendi kişisel kazancının yönetimi ve bunlardan yararlanma hakkı çocuğa aittir.'

Çocuğun veya ana babanın ölümü, gaiplik kararı verilmesi, çocuğun erginliğe kavuşması çocuk mallarının kullanma hakkının kendiliğinden sonlandırır. Velâyet hakkı ana

ve babanın kusurları olmadan mahkemece kaldırılmışsa bu karardan kullanma hakları etkilenmez. Ancak velayet kusurları sebebiyle ortadan kaldırılmışsa artık ana ve baba çocuk mallarını kullanma hakkından yoksun hale gelirler.

Medeni Kanun kapsamında ana ve babanın çocuk mallarından yararlanma yetkisi söz konusu olmayıp ana ve babaya sadece kullanım hakkı tanınmıştır. Ana ve babanın çocuk mallarının gelirini, özellikle de çocuğun bakım ve eğitim giderlerini karşılayan miktardan arta kalanını kendi ihtiyaçları için harcamaları ya da mal edinmeleri mümkün değildir. ana ve baba belirli şartlar altında çocuk mallarının gelirini çocuğun bakım ve eğitim giderlerine veya aile ihtiyaçlarına ilişkin olmak üzere sarf edebilirler. MK 355'e göre; 'Ana ve baba, çocuk mallarının gelirlerini öncelikle çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için; hakkaniyete uyduğu ölçüde de aile ihtiyaçlarını karşılamak üzere sarf edebilirler. Gelir fazlası, çocuk mallarına katılır.' MK 356/1'e göre; 'Olağan ihtiyaçlar gerektirdiği ölçüde sermaye biçiminde ödemeler, tazminatlar ve benzeri edimler çocuğun bakımı için kısmen kullanılabilir.' MK 356/2'ye göre 'Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve eğitimi için zorunluluk varsa hâkim, ana ve babaya belirlediği miktarlarda çocuğun diğer mallarına da başvurma yetkisini tanıyabilir.'

Ana babanın yönetim hakkı dışında kalan çocuğun serbest malları da söz konusudur. Bu kapsamda çocuğa meslek ve sanatı için verilen mallar, çocuğun kişisel kazancı, üçüncü kişilerce ana babanın yönetim hakkı dışında kalacağı açıkça belirtilerek yapılan kazandırmalar, çocuğun miras bırakanın ölümüne bağlı tasarrufuyla ana ve babanın yönetim hakkı dışında bırakılan saklı payı üzerinde ana babanın yönetim hakkı söz konusu değildir.

Kanun koyucu çocuk mallarının yönetimini ana ve babaya bırakmasına rağmen çocuk mallarının korunması hususunda da gerekli düzenlemeler yapma yoluna gitmiştir. MK 360/1'e göre; 'Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır.'

Koruma önlemlerine hâkim olan ilkeleri çocuğun menfaatinin öncelikli olması, önlemlerin tali olması, önlemlerin tamamlayıcı olması, tehlike ile önlemin orantılı olmasıdır.

Kanun koyucu çocuk mallarının korunmasını MK 360 ve 361.maddelerinde düzenlemiştir. Madde kapsamlarında çocuk mallarının korunması için gereken sebebin ana ve babanın yeterli özeni göstermemesi veya malların tehlikeye düşmesi olduğunu ifade etmek mümkündür.

MK 360'a göre 'Ana ve baba, çocuğun mallarını yönetmekte her ne sebeple olursa olsun yeterince özen göstermezlerse hâkim, malların korunması için uygun önlemleri alır. Hâkim, özellikle malların yönetimi konusunda talimat verebilir; belirli zamanlarda verilen bilgi ve hesabı yeterli görmezse, malların tevdi edilmesine veya güvence gösterilmesine karar verebilir.'

MK 361/1 kapsamında çocuğun mallarının tehlikeye düşmesi başka bir şekilde önlenemiyorsa hâkim, yönetimin bir kayyıma devredilmesine karar verebilir. Kanun koyucu MK 360'da belirtilen önlemlerin yeterli olmaması halinde yönetimin kayyıma devredilebileceğini belirtmiştir. Yönetimin kayyıma devredilmesi ile artık ana ve babanın çocuk malları üzerindeki yönetim hakkı da ortadan kalkmış olur.

MK 361/2-3'e göre 'Çocuğun, yönetimi ana ve babaya ait olmayan malları tehlikeye düştüğünde hâkim, aynı önlemlerin alınmasını kararlaştırabilir. Çocuk mallarının gelirlerinin veya bu mallardan ayrılmış belirli miktarların kanuna uygun şekilde sarf edileceğinden kuşku duyulursa hâkim, bunların da yönetimini bir kayyıma bırakabilir.'

Korunmaya muhtaç ve değer olan çocuk yasal düzenlemelerle korunmaya çalışılmaktadır. Bu manada Medeni Kanun'da yer alan velayet ve çocuk mallarının yönetimi düzenlemeleri ailenin ve en nihayetinde Türk toplumunun temelini oluşturan çocukların korunması noktasında önemli gelişmelerdir. Elbette ki koruma önlemleri alınmasının yanı sıra toplumun ve ailelerin de çocukların korunması noktasında bilinçlendirilmesi son derece önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKINTÜRK Turgut** Aile Hukuku, İstanbul 2014
- AKYÜZ Emine** Çocuğun Güvenliği Sorunu, Ankara 1989
- AKYÜZ Emine** Çocuk Hukuku, Ankara 2013
- AKYÜZ Emine** “Medeni Kanununun 272.Maddesine Göre Çocuğun Korunması ve İsviçre Medeni Kanunu Gözönünde Tutularak Yapılması Önerilen Değişiklikler”, AÜEBFD., C.16, S.7 (Değişiklikler)
- AKYÜZ Emine** “Türk Medeni Kanunu’na Göre Çocuğun Malları Bakımından Korunması”, AÜEBFD., S.1-4, Y.1979, s.153-175. (Çocuğun Malları Bakımından Korunması)
- ALTUNKAYA Mehmet** “Çocuğun Mallarının Yönetimi ve Kullanma Hakkı”, Prof.Dr.Fikret Eren’e Armağan, Ankara 2006, s.111-129.
- ARAL Fahrettin** Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2012
- ARPACI Abdulkadir** Türk Medeni Kanunu Açısından Müşterek Mülkiyette Yararlanma ve Yönetim, İstanbul 1990
- ARSLAN Aziz Serkan** “Aile Mahkemelerinin Yapısı ve Yargılama Usulü”, Ankara Barosu Dergisi, Y.68, S.2010/1, s.187-204.
- AYAN Mehmet/**
- AYAN Nurşen** Kişiler Hukuku, Konya 2007
- BAKTIR ÇETİNER Selma** Velayet Hukuku, Ankara 2000
- BATTAL Ahmet** “Yeni Medeni Kanunun Bankacılık Sektörüne ve SermayePiyasası Yatırım Araçlarına Bakışı”, http://www.Turgut.ozal.edu.tr/ugoktas/contents/abattal/files/medeni_kanunda_bankacilik_sektoru.pdf.
- BAYGIN Cem** Soybağı Hukuku, İstanbul 2010

- BAYGIN Cem/**
DOĞAN Murat “Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması ve Sarfı”,
AÜEHFD. C.IX, S.1-2, s.379-427.
- BOZER Ali** “Medeni Kanunumuza Göre Ana Babanın Çocuğun
Mallarının İdaresinde Haiz Oldukları Serbestinin
Hudutları”, AÜHFD., C.IX, S.3-4, Y.1952, s.198-211.
- BULUT Harun** Aile Hukukunda Velayet (Çocukla Kişisel İlişki
Kurulması) ve Nafaka Davaları, İstanbul 2005
- CANSEL Erol** “Velayet Hakkı ve Kötüye Kullanılması Nedeniyle
Kaldırılması”, Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl
Armağanı, C.1, Ankara 1977, s.137-148.
- ÇELİK Cemil** “Çocuk Kavramı Ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk
Haklarının Tarihi Gelişimi”, e-akademi, Şubat 2005,S.36
- ÇELİK Cemil** “Velayetin Kaldırılması”, AÜHFD., C.54, S.1, Y.2004,
s.255-309. (Velayetin Kaldırılması)
- DEMİRCİ Günseli** Türk Medeni Hukukunda Çocuğun Korunması,
Yayınlanmamış YLT. Konya 2010
- DURAL Mustafa/**
ÖĞÜZ Tufan/
- GÜMÜŞ Mustafa Alper** Türk Özel Hukuku, Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul 2014
- EGGER August** İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, Aile Hukuku, (Çev.Tahir
Çağa), Ankara 1940
- EREL Şafak N.** Türk Fikir ve Sanat Hukuku, Ankara 1998
- ERTAŞ Şeref** “Yeni Medeni Kanunumuzda Velinin Çocuk Malları
Üzerindeki Tasarruf Yetkisi”, DEÜHFD., C.9, Özel Sayı,
Y.2007

- GÖRGEÇ Başak** Türk Medeni Kanunu'nda Velayet Hükümleri ve Özellikle Çocuğun Korunması, Yayınlanmamış YLT. İstanbul 2011
- GRASSINGER Gülçin Elçin** Türk Medeni Kanununda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, İstanbul 2009
- GÜMÜŞ Mustafa Alper** Türk Medeni Hukukunda Kayyımlık, İstanbul 2006
- GÜRSOY Serhan/
BULUT Harun** Aile Mahkemeleri Uygulaması, İstanbul 2004
- İMAMOĞLU Hülya** “Yeni Medeni Kanundaki Düzenleme ve Velayete Hâkim İlkeler Çerçevesinde Tedip Hakkının Değerlendirilmesi”, AÜHFD.,C.54, S.1, Y.2005, s.165-190.
- İNAN Ali Naim** “Çocuğun ve Çocuk Haklarının Korunmasına İlişkin Mevzuatımızda Yetersizlik ve Giderilme Çareleri”, Prof.Dr.CahitOğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, s.271-289
- İNAN Ali Naim** Çocuk Hukuku, Ankara 1968 (Çocuk Hukuku)
- KARAKAYALI Gökhan** Velayet Hakkının Kullanılmasına İlişkin Hukuki Sorunlar ve Özellikle Koruyucu Aile Uygulaması, Yayınlanmamış YLT. İstanbul 2009
- KILIÇOĞLU Ahmet** Medeni Kanun'umuzun Aile-Miras-Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, Ankara 2003
- OĞUZMAN Kemal/
DURAL Mustafa** Aile Hukuku, İstanbul 1998
- ONURSAL Betül** “Çağdaş Çocuk Hakları Sisteminde Türkiye'nin Konumu”, Yeni Türkiye Dergisi, Y.1998, 4/22, s.1146-1163.

- ÖNAL Burcu Yılmaz** Velayetin Kapsamı ve Hâkimin Müdahalesi,
Yayınlanmamış YLT. Ankara 2008
- ÖZDEMİR Hayrunnisa** “Çocuk Mallarının Yönetimi, Kullanılması, Harcanması
ve Korunması”, GÜHFD. C.XVII, Y.2013, S.2, s.81
-105.
- ÖZDEMİR Hayrunnisa/**
- RUHİ Ahmet Cemal** Çocuk Hukuku, Ankara 2012
- ÖZLÜ Hakkı** Türk Medeni Hukukunda Velayetin Kaldırılması, Ankara
2002
- ÖZMEN İsmail** Velayet Hukuku Davaları Çocuk Hakları Aile ve Çocuk
Mahkemeleri, Ankara 2013
- ÖZTAN Bilge** Aile Hukuku, Ankara 2004
- ÖZTÜRK Mehmet Atıf** Velayetin Kaldırılması, Yayınlanmamış YLT. Antalya
2009
- SAYMEN F.Hakkı/**
- ELBİR H.Kemal** Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, C.III, İstanbul 1960
- SERDAR İlknur** “Birlikte Velayet”, DEÜHFD., C.10, S.1, Y.2008, s.155-
197.
- SEROZAN Rona** Çocuk Hukuku, İstanbul 2005
- SEROZAN Rona** “Yeni Medeni Kanun’un Çocuklara (Soybağı Hukukuna
ve Çocuk Haklarına) İlişkin Düzenlemesi”, Bilgi
Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan, C. II,
İstanbul 2003, s.499-516.(Çocuklara İlişkin Düzenleme)
- ŞİMŞEK Ayşe Fırat** Çocuk Mallarının Yönetimi, Yayınlanmamış YLT. İzmir
2004

TAŞKIN Özden Özer	Velayette Çocuğun Yüksek Yararı İlkesi, Yayınlanmamış YLT. Eskişehir 2006
TEKİNAY Selahattin Sulhi	Türk Aile Hukuku, İstanbul 1990
TURANBOY Kürşat Nuri	“Anne ve Babanın Çocuk Mallarını Kullanma ve Sarf Etmek Hakkı”, Prof.Dr.Fırat Öztan’a Armağan, Ankara 2010, s.2123-2154.
USTA Sevgi	Çocuk Hakları ve Velayet, İstanbul 2012
UYAR Talih	Türk Medeni Kanunu (Gerekçeli İçtihatlı) Aile Hukuku, C.IV, Ankara 2002
VELİDEDEOĞLU Hıfzı Veldet	Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, C.II, İstanbul 1965
YILDIRIM Abdulkerim	Türk Aile Hukuku, Ankara 2014
ZEVKLİLER Aydın/	
ACABEY M.Beşir/	
GÖKYAYLA K.Emre	Medeni Hukuk, Ankara 1997

www.kazanci.com